

Anna Sewell

Black Beauty

En häst berättar om sitt liv

Del 1

Mitt barndomshem

Den första plats jag har ett riktigt klart minne av var en stor härlig hage med en damm fylld med klart vatten. Några skuggande träd lutade sig över den och där den var som djupast växte vass och näckrosor. På ena sidan kunde vi titta ut över en häck och sen en plöjd åker och över grinden på andra sidan hagen såg vi husbondens hus vid vägkanten. Längst upp i hagen växte det barrskog och längst ner rann en porlande bäck med höga stränder.

Som liten levde jag på min mors mjölk eftersom jag ännu inte kunde äta gräs. Under dagen sprang jag vid hennes sida och om natten låg jag tätt intill henne. När det var hett brukade vi stå vid dammen i skuggan av träden och när det var kyligt hade vi ett varmt och skönt skjul i skogsbrynet.

Så snart jag blev gammal nog att äta gräs började min mor arbeta under dagen och kom inte hem till mig förrän på kvällen.

I hagen fanns det sex andra unga föl. De var

äldre än jag och en del av dem var nästan lika stora som fullvuxna hästar. Jag sprang ikapp med dem och hade mycket roligt. Vi brukade galoppera runt i hagen så fort vi kunde. Ibland gick det rätt våldsamt till eftersom de andra ofta bet och sparkade under galoppen.

En dag när det gick extra hett till, gnäggade min mor åt mig att komma bort till henne.

— Jag vill att du ska lyssna noga på vad jag har att säga. Det är inget fel på unghästarna här, men de är arbetshästar och vet naturligtvis inte hur man ska uppföra sig. Du är av god härkomst. Din far är berömd här i trakten och din farfar vann två gånger vid kapplöpningarna i New-market. Din mormor var den snällaste häst jag någonsin känt och jag tror aldrig du sett mig sparkas eller bitas någon gång. Jag hoppas du kommer att växa upp utan att skaffa dig några olater. Du skall arbeta villigt och glatt, lyfta på fötterna ordentligt när du springer och varken bita eller sparka dina kamrater.

Jag har aldrig glömt min mors råd. Jag visste att hon var en klok gammal häst och att vår husbonde var mycket förtjust i henne. Hon hette Duchess, men han kallade henne ofta

”min kelgris”.

Husbonden var en godhjärtad man. Han gav oss rejäl mat, bra husrum och vänliga ord. Han pratade lika vänligt till oss som med sina barn. Vi tyckte om honom allesammans och min mor var särskilt fäst vid honom. När hon såg honom vid grinden gnäggade hon av glädje och sprang fram till honom. Han brukade klappa henne och säga:

— Nå kelgrisen min, hur står det till med lille Blacky?

Jag var helt svart, därför kallade han mig Blacky. Sen gav han mig en god brödbit och ibland hade han med sig en morot åt mor. Alla hästarna brukade komma fram till honom, men jag tror vi var hans favoriter. När det var marknad var det alltid min mor som fick dra honom till stan i en lätt gigg.

Det fanns en dräng som hette Dick och som kom till vår äng ibland för att plocka björnbär. När han ätit sig mätt brukade han, som han sa, ha lite skoj med fölen. Han kastade sten och pinnar på oss för att vi skulle galoppera. Det gjorde oss inte så mycket för vi kunde springa undan, men det hände ibland att han träffade så

att vi blev skadade. En dag höll han på med sin "lek" omedveten om att husbonden stod på åkern intill och iakttog honom. Med ett enda skutt hoppade husbonden över häcken och grep Dick i armen och gav honom en örfil så att han tjöt av smärta. Så snart vi såg husbonden sprang vi närmare för att se vad som hände.

— Vad tar du dig till? sade han. Skall du jaga fölen på det sättet! Detta är inte första gången och inte andra gången heller, men det ska bli den sista. Se här — ta din lön och ge dig av härifrån. Jag vill inte ha dig här på gården längre. Vi såg aldrig Dick igen.

Gamle Daniel, som hade hand om hästarna, var lika vänlig som vår husbonde. Vi fick den bästa skötsel och trivdes bra.

Jakten

Innan jag var två år gammal hände något jag aldrig kommer att glömma. Det var tidigt på våren. Det hade varit nattfrost och en lätt dimma låg över åkrar och ängar. Jag och de andra unghästarna betade längst ner i hagen när vi på avstånd hörde hundskall. Den äldste av oss lyfte på huvudet, spetsade öronen och sade,

— Det är jakthundarna! Han galopperade omedelbart iväg till andra sidan hagen och vi följde efter. Där vid häcken kunde vi se bort över fält och åkrar. Min mor och en av husbondens gamla ridhästar stod också där och de verkade förstå vad som stod på.

— De har fått upp en hare och om de kommer hitåt får vi se jaktlaget, sade mor.

Och snart kom alla hundarna rusande fram över den spirande veteåkern strax intill oss. Aldrig förr hade jag hört ett sånt oväsen. De varken skällde eller tjöt utan gav ifrån sig ett ihållande jo, jo, o o! jo, jo, o, o!. Efter dem kom ryttarna; en del var klädda i gröna rockar och alla red i full galopp. Den gamla ridhästen frustade och såg ivrigt efter dem. Snart var de

försvunna och befann sig på ängarna längre ner. Där hejdades de av något. Hundarna slutade att skälla och sprang omkring med nosen i marken.

— De har tappat spåret, sade den gamle hästen. Kanske haren klarar sig.

— Vilken hare? sade jag.

— Jag vet inte vilken hare det är. Det är troligt att det är en av våra egna från skogsdungen. För hundarna och männen duger det med vilken hare som helst när de skall jaga.

Det dröjde inte länge förrän hundarna började yla igen och kom springande tillbaka i full fart i riktning mot vår hage — just vid den höga strandbanken, där häcken hänger utöver bäcken.

— Nu får vi se haren, sade mor och i samma ögonblick rusade en vettskrämd hare förbi och gav sig av bort mot skogsdungen. Efter kom hundarna och hoppade nedför strandbanken, över bäcken och fortsatte över ängen tätt följda av jägarna. Åtta män hoppade över med sina hästar omedelbart efter hundarna. Haren försökte komma igenom stängslet men det var för tätt och den vände tvärt bort mot vägen — men för sent. Hundarna kastade sig på

den med vilda tjut. Vi hörde ett skrik och sen var det slut. En av jägarna red fram och drev bort hundarna som annars skulle ha slitit den i stycken. Han höll upp den i dess sargade och blödande ben. Männen var belåtna.

Jag var så omtumlad att jag först inte såg vad som hade hänt vid bäcken. När jag tittade möttes jag av en sorglig syn. Två fina hästar hade stupat. Den ene kämpade i bäcken och den andre låg och jämrade sig i gräset. En av ryttarna kom upp ur vattnet full av gyttja. Den andre låg alldeles stilla.

— Han har brutit nacken, sade min mor.

— Det är rätt åt honom, sade ett av fölen. Det tyckte jag också, men min mor höll inte med oss.

— Nej, sade hon, så får ni inte säga. Trots att jag är en gammal häst och har varit med om en hel del, har jag ännu aldrig förstått varför människorna är så förtjusta i den här sporten. De skadar ofta sig själva, förstör fina hästar och river upp sina åkrar. Allt detta för en stackars hares, rävs eller rådjurs skull, som de kunde skaffa sig lättare på annat sätt. Men vi är ju bara hästar och förstår inte sånt. Medan min mor

sade detta stod vi och betraktade det hela. Flera av ryttarna hade gått fram till den unge mannen, men husbonden som sett vad som hänt var den förste som lyfte upp honom. Huvudet föll tillbaka och armarna hängde. Alla såg mycket allvarliga ut. Nu var det slut på oväsendet. Till och med hundarna var tysta och tycktes förstå att något var på tok. De bar honom till husbondens hus. Efteråt fick jag reda på att det var unge George Gordon, godsägarens ende son. Han var en stilig ung man och sin familjs stolthet.

Sedan red man iväg åt olika håll; till doktorn, till veterinären och naturligtvis till godsägare Gordon för att tala om vad som hänt hans son. När veterinären kom för att titta på den svarta hästen som låg och stönade i gräset, kände han på honom över hela kroppen och skakade på huvudet. Han hade brutit ett ben.

Någon sprang hem till husbonden och kom tillbaka med en bössa. Snart hördes en kraftig smäll och ett fruktansvärt skri. Sedan var allt stilla. Den svarta hästen rörde sig inte mer. Min mor verkade mycket upprörd. Hon berättade att hon känt hästen i årtal och att han hette Rob

Roy. Det var en tapper och fin häst utan olater. Efteråt undvek hon alltid den delen av hagen.

Några dagar senare hörde vi hur kyrkklockorna ringde. När vi tittade över grinden såg vi en lång konstig svart vagn draperad med svart tyg, dragen av svarta hästar. Efter den kom fler vagnar och alla var svarta. Klockorna fortsatte att ringa. De körde unge Gordon till kyrkogården. Han skulle aldrig mera rida.

Vad de gjorde med Rob Roy fick jag aldrig reda på, men allt detta hade skett för en stackars hares skull.

Jag blir inriden

Jag började bli en riktigt vacker häst. Min hårrem hade nu blivit mjuk, len och skinande svart. Ena foten var vit och jag hade en vacker vit stjärna i pannan. Jag ansågs mycket stilig. Min husbonde ville inte sälja mig förrän jag blivit fyra år gammal. Han sade att småpojkar inte ska arbeta som vuxna män och unghästar inte arbeta som vuxna hästar förrän de hade åldern inne.

När jag var fyra år gammal kom godsägare Gordon och tittade på mig. Han undersökte mina ögon och min mun. Han undersökte benen hela vägen ner till hovarna och sedan fick jag gå, trava och galoppa framför honom. Han verkade nöjd och sade:

— När han är ordentligt inriden kommer han att bli mycket bra.

Husbonden sade att han själv skulle rida in mig eftersom han inte ville att jag skulle bli skrämmd eller komma till skada. Han lät ingen tid gå förlorad utan började nästa dag.

Alla vet kanske inte vad inridning är för något, så därför ska jag tala om vad det är. När

man rider in lär man en häst att ha på sig sadel och betsel, att bära en ryttare på ryggen, att gå precis åt det håll ryttaren önskar och att uppföra sig lugnt. Dessutom måste han lära sig att ha på sig sele, svansrem och hindertyg och att stå still medan de sätts på. Sedan måste en häst lära sig att dra en vagn eller en kärra i den takt och åt det håll, som kusken bestämmer.

En häst får aldrig rygga för något han ser, inte prata med de andra hästarna, inte bita och sparka eller ha någon egen vilja. En häst måste alltid utföra sin husbondes önskningsar även om han råkar vara trött eller hungrig. Men det värsta av alltsammans är att när seldonet en gång är på kan han varken hoppa av glädje eller lägga sig ner av trötthet. Så ni förstår att inridning är en allvarlig sak.

Jag var naturligtvis sedan länge van vid både grimma och huvudlag och att lugnt ledas omkring i hagen eller på småvägar. Men nu skulle jag ha bett och tyglar. Husbonden gav mig lite havre som vanligt och efter en hel del lirkande fick han in bettet i munnen på mig och satte fast tyglarna. Det var otäckt!

Den som aldrig haft ett bett i munnen kan

inte föreställa sig hur obehagligt det är. Ett hårt kallt stycke stål, tjockt som ett mansfinger, som körs in i vardera mungipan. Bettet hålles fast av remmar över huvudet, under halsen, runt nosen och under hakan så att man inte på något vis i världen kan bli av med otyget. Det är hemskt! Ja, mycket hemskt! Det tyckte åtminstone jag, men jag visste att min mor alltid hade det på sig när hon skulle ut, liksom alla andra vuxna hästar. Men tack vare den goda havren, husbondens kel, vänliga ord och hans mjuka sätt vande jag mig vid mitt betsel.

Därefter kom sadeln, men den var inte hälften så otrevlig. Husbonden lade den försiktigt på ryggen på mig medan gamle Daniel höll mig om huvudet. Sedan spände han fast sadelgjorden under magen och klappade och pratade med mig hela tiden. Jag fick lite havre och leddes omkring en stund varje dag tills jag började söka efter havren och sadeln.

Till slut satte sig husbonden på min rygg och red omkring med mig på det mjuka gräset i hagen. Det kändes verkligen konstigt, men jag måste säga att jag var ganska stolt över att få bära min husbonde. Han fortsatte att rida på

mig lite varje dag och jag vande mig snart.

Nästa obehagliga upplevelse var att bli skodd. Det kändes heller inte bra i början. Husbonden följde med mig till smedjan för att se till att jag inte blev skadad eller skrämmd. Smeden tog mina fötter en efter en i sin hand och skar bort lite av hoven. Det gjorde inte ont så jag stod stilla på tre ben tills han var färdig. Sedan tog han en järnbit, som hade samma form som min fot, och satte fast den genom att slå i spikar genom skon och in i hoven. Fötterna kändes mycket stela och tunga men så småningom vande jag mig.

Och efter att nu ha kommit så långt fortsatte husbonden att vänja mig vid seltyg. Det fanns flera nya saker jag skulle ha på mig. Först en stel sele om halsen och ett betsel med stora sidostycken vid ögonen som kallades skyggglappar. De gjorde verkligen skäl för namnet, ty jag kunde inte se åt sidan utan bara rakt fram. Sedan kom en liten sadel med en otäck hård rem som satt alldeles under svansen. Det var svansremmen. Att få min långa svans dubbelvikt och fastsatt med den där remmen var nästan lika otäckt som bettet. Aldrig har jag

haft större lust att sparkas, men det är klart, att jag inte kunde göra det mot en sån god husbonde. Så småningom vande jag mig vid alltsamman och kunde arbeta lika bra som mor.

Jag får inte glömma att nämna den del av min uppfostran som jag alltid ansett som en mycket stor fördel. Husbonden skickade iväg mig två veckor till en granngård med en hage som låg intill järnvägen. Här fanns får och kor som jag fick vara tillsammans med.

Jag ska aldrig glömma det första tåget som for förbi. Jag betade lugnt invid stängslet som skiljde hagen från järnvägen när jag hörde ett egendomligt ljud i fjärran. Innan jag visste varifrån det kom rusade ett långt svart tåg förbi med ett väldigt dån och med ett moln av rök efter sig. Det var försvunnet innan jag hunnit hämta andan. Jag vände tvärt och satte av i full galopp till andra sidan hagen och stod där och frustade av förvåning och skräck. Under dagens lopp körde flera tåg förbi..En del körde långsamt och stannade vid stationen i närheten. Ibland skrek och gnällde det fruktansvärt om dem. Jag tyckte det var hemskt. Men korna fortsatte lugnt att beta och lyfte knappt på huvudet när det

svarta hemska otyget tjutande frustade förbi.

De första dagarna hade jag ingen matro. Men när jag märkte att otyget aldrig kom in i hagen eller gjorde mig illa oroade jag mig inte längre. Snart brydde jag mig lika lite som korna och fåren om ett förbipasserande tåg.

Sedan dess har jag sett många hästar som blivit mycket skrämda och oregerliga då de sett eller hört ett ånglok. Men tack vare min goda husbondes omtänksamhet är jag lika orädd vid en järnvägsstation som i mitt eget stall.

Så om man vill uppfostra en häst ordentligt är detta det rätta sättet.

Min husbonde körde mig ofta i par med min mor. Hon var lugn och kunde bättre än en främmande häst lära mig hur jag skulle gå. Hon talade om att ju bättre jag uppförde mig, desto bättre behandlad skulle jag bli. Det var klokast att alltid göra sitt bästa för att husbonden skulle bli nöjd.

— Men, sade hon, det finns många olika sorters människor. Det finns goda, omtänksamma människor som t ex vår husbonde som varje häst skulle vara stolt att få tjäna. Men det finns också elaka, grymma människor som

aldrig borde ha vare sig häst eller hund. Dessutom finns det många dumma, okunniga och slarviga människor som aldrig tänker sig för. Dessa förstör fler hästar än någon annan på grund av sin brist på vett, även om de kanske inte menar så illa. Jag hoppas du kommer i goda händer. Men en häst kan aldrig veta vem som kan komma att köpa honom. Det avgör ödet. Men jag säger ändå: Gör ditt bästa var du än hamnar och lev upp till ditt goda namn!

Birtwick gods

Vid det här laget brukade jag stå i stallet och varje dag ryktades jag tills pälsen glänste som siden. I början av maj kom det en man från godsägare Gordon, som förde mig till godset.

— Farväl Black Beauty, sade husbonden, var nu duktig och gör alltid ditt bästa.

Eftersom jag inte kunde uttrycka mitt farväl i ord stack jag nosen i handen på honom. Han klappade mig vänligt och så lämnade jag mitt barndomshem. Eftersom jag bodde några år hos godsägare Gordon är det lika bra att jag berättar litet om stället.

Godsägare Gordons ägor gränsade till byn Birtwick. Man kom in på godset genom en stor järngrind vid grindstugan och sen travade man längs en slät väg mellan dungar av gamla träd. Därefter kom man till ännu en stuga och ännu en grind och genom den kom man till huvudbyggnaden och trädgården. Där bortom låg hästhagen, den gamla fruktträdgården och stallarna med plats för många hästar och vagnar. Men jag tänker bara beskriva det stall jag kom till. Där fanns gott om utrymme med

fyra rejäla spiltor. Ett fönster utåt gården gjorde stallet ljust och luftigt.

Den första spiltan var stor och fyrkantig med en trägrind. De andra var vanliga spiltor, visserligen bra men inte på långt när så stora. I de stora fanns en låg krubba för hö och en krubba för säd. Den kallades lösspilta, ty hästen som ställdes in där var inte bunden utan kunde röra sig fritt och göra som han ville. Det var härligt att vara i lösspiltan.

Stalldrängen förde in mig i den fina spiltan som var ren och luftig. Jag hade aldrig haft en sån fin spilta och sidorna var inte högre än att jag kunde se allt som försiggick genom järngallret längst upp.

Han gav mig lite havre, klappade mig och sade några vänliga ord och gick sen sin väg.

När jag ätit färdigt såg jag mig omkring. I spiltan intill stod en liten kraftig grå ponny med tjock man och svans, vackert huvud och näsvis liten nos.

Jag lade huvudet mot järngallret i min spilta och sade,

— Hej. Vad heter du?

Han vände sig så långt grimman tillät och

höll upp huvudet och sade.

— Jag heter Merrylegs. Jag är mycket vacker och bär de unga damerna på ryggen och ibland drar jag matmor i lilla vagnen. De tycker bra om mig och det gör James också. Ska du bo här i spiltan intill mig?

— Ja, sade jag.

— Då hoppas jag att du är snäll. Jag tycker inte om att bo bredvid någon som bits.

I samma ögonblick tittade ett hästhuvud fram ur spiltan längre bort. Öronen var tillbaka-strukna och ögonen verkade ganska argsinta. Det var en högrest kastanjebrun mähr med lång vacker hals. Hon såg bort mot mig och sade,

— Jaså det är du som har kört ut mig ur min spilta. Tänka sig att en unghäst som du ska komma och köra ut en dam ur hennes eget hem.

— Ursäkta så mycket, sade jag. Men jag har inte kört ut någon. Mannen som förde mig hit ställde mig här och jag har inget med den saken att göra. Och vad beträffar att jag skulle vara en unghäst är jag fyra år gammal och fullvuxen. Jag har ännu aldrig utbytt onda ord med vare sig hingst eller mähr och önskar inget högre än att få vara ifred.

— Nåja, sade hon. Vi får väl se. Jag vill verkligen inte gräla med någon som är så ung som du.

Jag teg.

På eftermiddagen när hon var ute berättade Merrylegs alltsammans för mig.

— Saken är den, sade han, att Ginger har den fula ovanan att bitas och nafsas. När hon var i lösspiltan brukade hon ofta nafsas. En dag bet hon James i armen så att det blödde och flickorna Flora och Jessie som håller mycket av mig vågade inte komma in i stallet längre. De brukade ha med sig godsaker åt mig — ett äpple, en morot eller en brödbit. När Ginger bodde i den spiltan vågade de inte komma längre och jag saknade dem hemskt. Nu hoppas jag de kommer tillbaka om du inte bits eller nafsas.

Jag talade om för honom att jag aldrig bet i något annat än gräs, hö eller havre och att jag inte kunde förstå vad Ginger hade för nöje av att bitas.

— Jag tror inte hon har något nöje av det, sade Merrylegs. Det är bara en ful ovana. Hon säger att ingen någonsin har varit snäll mot

henne så varför skulle hon inte bitas? Visst är det en hemsk ovana och jag är säker på att om hon talar sanning måste hon ha blivit mycket illa behandlad innan hon kom hit. John gör allt han kan för att hon ska trivas. James gör också sitt bästa och husbonden använder aldrig piska om en häst uppför sig som den ska. Så jag tror hon kan bli snällare förstår du, sade han med klok uppsyn. Jag är tolv år gammal och vet en hel del, och jag kan tala om för dig att bättre ställe än detta finns inte i hela landet. John är den bästa stalldräng man kan tänka sig. Han har varit här i fjorton år. Och en snällare pojke än James finns inte, så det är Gingers eget fel att hon inte fick vara kvar i den där spiltan.

En god början

Kusken hette John Manly. Han hade fru och ett litet barn och bodde i en stuga intill stallbyggnaden.

Nästa morgon tog han ut mig på stallbacken och ryktade mig ordentligt. Just som jag skulle gå in i min spilta med mjuk och skinande päls kom godsägaren in för att titta på mig. Han verkade nöjd och belåten.

— John, sade han, jag hade tänkt pröva den nya hästen idag, men jag har annat för mig. Det är lika bra att du tar en sväng med honom efter frukosten. Ta vägen över ängarna åt Highwood till och tillbaka förbi vattenkvarnen och floden så får vi se vad han går för.

— Det ska jag göra, sade John.

Efter frukost kom han och satte på mig betslet. Han var noga med att spänna fast det så att det skulle sitta bekvämt över huvudet på mig. Sen tog han fram en sadel som inte var tillräckligt bred för min rygg. Det märkte han genast och gick och hämtade en ny som passade utmärkt. Först red han sakta, sen i trav och därefter i lätt galopp. När vi var ute på

allmänningen gav han mig ett lätt slag med piskan och så satte vi av i en härlig galopp.

— Seså, gossen min, sade han och höll in mig. Jag tror inte du skulle ha något emot att följa med hundarna på jakt.

När vi kom tillbaka genom parken mötte vi godsägaren och hans fru som var ute och promenerade. De stannade och John hoppade av.

— Nå John, hurdan är han?

— Förstklassig, svarade John. Han är snabbfotad som ett rådjur och det är gott gry i honom. Minsta lilla ryck i tömmen så lyder han. Nere vid allmänningen mötte vi en dragkärra lastad med mattor och korgar. Som godsägarn vet är det många hästar som inte gärna går förbi en sån där kärra. Men han tog sig bara en ordentlig titt på den och fortsatte sen lugnt och fint. De sköt kaniner borta vid Highwood och ett skott gick av alldeles intill oss. Han stannade till lite och tittade men rörde sig inte ett steg varken åt vänster eller höger. Jag höll bara ett stadigt tag i tömmarna utan att skynda på honom. Enligt min uppfattning har han varken blivit skrämmd eller illa behandlad som ung.

— Det var bra, sade godsägaren. jag ska

prova honom själv i morgon.

Nästa dag leddes jag ut till min husbonde. Jag kom ihåg min mors och min förre husbondes råd och försökte göra precis som han ville. Jag märkte att han var en skicklig ryttare och dessutom omtänksam mot sin häst. När vi kom hem stod frun i dörren och väntade.

— Nå älskling, vad säger du om honom?

— Han är precis som John sa, svarade han, en behagligare varelse kan man inte önska sig. Vad ska vi kalla honom?

— Vad säger du om Ebony? sade hon. Han är ju svart som ebenholz.

— Nej, inte Ebony.

— Ska vi kalla honom Blackbird efter din farbrors gamle häst?

— Nej, han är mycket vackrare än gamle Blackbird.

— Ja, sade hon, han är verkligen en skönhet. Han har en vänlig uppsyn och så kloka ögon. Vad säger du om Black Beauty?

— Black Beauty — ja, varför inte. Det tycker jag är ett passande namn. Om du vill kan han få heta det.

Och så fick det bli.

När John kom in i stallet talade han om för James att godsägaren och hans fru hade valt ett rejält namn åt mig. Ett namn som betydde något, istället för namn som Marengo, Pegasus eller Abdullah. De skrattade båda två och James sade.

— Om det inte hade väckt gamla minnen till liv skulle jag ha kallat honom Rob Roy, för jag har aldrig sett två hästar som liknat varandra så.

— Det är inte undra på, sade John. Visste du inte att gamla Duchess hos Greys är mor till dem båda?

Det hade jag aldrig hört tidigare. Så stackars Rob Roy som dödades vid den där jakten var min bror! Inte konstigt att min mor var så ledsen. Det är som om hästar inte hade några släktingar. De har åtminstone inte någon kontakt med varandra när de en gång sålts.

John verkade mycket stolt över mig. Han brukade blankborsta min man och svans så de blev mjuka som kvinnohår och han talade mycket med mig. Det är klart att jag inte förstod allt han sade. Men jag lärde mig undan för undan att förstå vad han menade, och vad

han ville att jag skulle göra. Jag fäste mig mycket vid honom. Han var så snäll och vänlig och tycktes förstå precis hur en häst känner. När han gjorde mig ren visste han var jag var ömtålig och var det kittlade. När han ryktade huvudet var han lika rädd om mina ögon som om det varit hans egna. Han var aldrig irriterad.

James Howard, stalldrängen, var lika vänlig och trevlig på sitt sätt. Jag tyckte jag hade det bra. Det fanns ytterligare en man som hjälpte till ute på stallbacken, men han hade mycket lite med Ginger och mig att göra.

Några dagar senare fick jag gå i par med Ginger framför vagnen. Jag undrade om vi skulle kunna komma överens. Bortsett från att hon lade öronen bakåt när jag leddes fram till henne uppförde hon sig ordentligt. Hon jobbade hyggligt och delade bördan rättvist och någon bättre parhäst hade jag inte kunnat önska mig.

I stället för att ge efter när vi kom till en backe lade hon manken till och drog allt vad hon förmådde hela vägen upp. Vi var lika ivriga att arbeta båda två och John hade oftare anledning att hålla in oss än att mana på oss och han behövde aldrig använda piskan på någon av

oss. Våra steg var jämna och jag tyckte det var lätt att hålla takten med henne när vi travade och både husbonden och John var nöjda. När vi varit ute ett par tre gånger tillsammans blev vi riktigt goda vänner och det gjorde sitt till att jag trivdes mycket bra.

Även Merrylegs och jag blev snart goda vänner. Han var alltid pigg och på gott humör. Han var mycket omtyckt av Jessie och Flora som brukade rida på honom ute i trädgården och leka med honom och Friskty, deras lilla hund.

Husbonden hade ytterligare två hästar som stod i ett annat stall. En hette Justice och var en kraftig skimmel. Han användes som ridhäst och till att dra packvagnen. Den andre var en gammal brun jakthäst som hette Sir Oliver. Han var för gammal för att arbeta men husbonden var mycket förtjust i honom och lät honom springa lös ute i parken. Ibland drog han någon lätt vagn eller bar en av småflickorna när de red ut tillsammans med sin far. Han var nämligen mycket snäll och kunde ta hand om barn lika bra som Merry-legs. Justice var en kraftig, välbyggd och gladlynt häst och ibland pratades

vi vid ute i hagen. Jag lärde inte känna honom lika bra som Ginger. Vi stod ju i samma stall.

Frihet

Jag trivdes riktigt bra i mitt nya hem och om det var något jag saknade får ingen tro att jag därför var missnöjd. Alla var hyggliga och jag hade ett ljus, luftigt stall och fick bra mat. Vad mer kunde jag begära? Jo, frihet! Under tre och ett halvt år av mitt liv hade jag haft så mycket frihet jag kunde önska mig. Men nu var jag tvungen att vecka efter vecka, månad efter månad och antagligen även år efter år stå instängd i en spilta natt och dag utom när någon behövde mig. Då var jag tvungen att vara lika lugn och stilla som en gammal häst som arbetat i tjugu år. Remmar här och remmar där, bett i munnen och skyggglappar för ögonen. Jag klagar visst inte för jag vet ju att det måste vara så. Jag vill bara säga att för en ung, stark och livlig häst, som varit van vid stora hagar och ängar där han kunnat kasta med huvudet, vifta med svansen och sätta av i full galopp, är det svårt att aldrig mer få lov att göra som han vill. Ibland när jag fått mindre motion än vanligt känner jag mig så full av liv och lust att jag inte kunde hålla mig stilla när John tog ut och

rastade mig. Jag hade sån lust att hoppa och skutta och jag förstår att jag måste ha varit rätt bångstyrig. Men John var alltid snäll och tålmodig.

— Lugn, lugn, gossen min, sade han, vänta lite så ska vi sträcka ut ordentligt och springa av dig klådan i hovarna. Och så snart vi var utanför byn lät han mig trava på ordentligt och sen återvände han med mig lika fräsch som förut men fri från "hovklådan" som han kallade den. Livliga hästar, som inte får tillräckligt utlopp för sin energi, kallas ofta vilda när de är lekfulla och en del stallknektar bestraffar dem. Så gjorde inte vår John. Han visste att det bara var leklusta. Men han hade sitt speciella sätt att göra sig förstådd på, antingen med tonfallet eller med tömmarna. Om han var mycket allvarlig och bestämd på rösten hade det större verkan på mig än något annat för jag var mycket förtjust i honom.

Jag får inte glömma bort att tala om att vi ibland fick springa fritt några timmar. Det kunde hända på vackra sommarsöndagar. Vagnen togs aldrig fram på söndagarna eftersom det inte var långt till kyrkan.

Det var härligt för oss att få gå ut i hagen eller trädgården. Gräset var så svalt och mjukt under våra fötter och luften så ljum. Det var så skönt att få göra som vi ville — galoppera, lägga oss och rulla runt på marken eller beta av det saftiga gräset. Och så hade vi gott om tid att prata när vi stod tillsammans i skuggan under stora kastanjen.

Ginger

En dag när Ginger och jag stod ensamma i skuggan hade vi en lång pratstund. Hon ville veta allt om min uppfostran och hur jag blivit inriden. Jag berättade allt för henne.

— Ja, sade hon, om jag fått en sådan uppfostran som du skulle jag kanske varit lika gladlynt, men nu tror jag det är för sent.

— Varför det? sade jag.

— För att jag haft det så annorlunda, svarade hon Jag har aldrig fått någon vänlighet från vare sig häst eller människa. Jag har aldrig haft någon jag velat vara till lags. Jag skildes från min mor så snart jag var avvänjd och släpptes ut bland en massa andra unghästar. Ingen av dem brydde sig om mig och jag brydde mig inte om någon av dem. Det fanns ingen snäll husbonde som din, som såg till mig eller pratade med mig eller kom med godsaker. Mannen som hade hand om oss gav mig inte ett enda vänligt ord. Jag vill inte påstå att han behandlade mig illa, men han brydde sig inte det minsta om oss bortsett från att han såg till att vi hade tak över huvudet och ordentligt med

mat under vintern.

En stig slingrade sig genom hagen och de stora pojkarna som gick förbi brukade ofta kasta sten på oss för att vi skulle galoppera. Jag blev aldrig träffad, men en fin unghäst fick ett otäckt sår i ansiktet. Jag tror han fick men för livet. Vi brydde oss inte om dem, men det är klart att vi blev ännu vildare och fick för oss att pojkar var fiender.

— Vi hade mycket roligt i de stora hagarna. Vi galopperade fram och tillbaka och jagade varandra och stod sedan och vilade i skuggan av träden. När jag skulle tämjas var det plågsamt. Det var flera män, som försökte fånga in mig. När de till slut fått in mig i ett hörn av hagen, tog en av dem tag i pannluggen och en annan i nosen och höll den så hårt att jag knappt kunde andas. En annan tog tag i underkäken med sin hårda hand och bände upp munnen och tvingade på mig betslet. Sen drog de iväg med mig med hjälp av betslet medan en man piskade på bakifrån. Det var min första erfarenhet av mänsklig grymhet — inget annat än våld. De gav mig inte ens en chans att förstå vad de ville. Jag är ett fullblod och ganska livlig

och jag får väl erkänna att jag var rätt så besvärlig. Det var bara så fruktansvärt att vara instängd dag efter dag i ett stall i stället för att ha den frihet jag var van vid. Jag blev retlig och längtade efter att komma loss. Du vet själv att det kan vara svårt nog när man har en snäll husbonde som lirkar med en, men någon sådan hade inte jag.

Det fanns en husbonde — gamle herr Ryder — som jag tror kunde ha fått bukt med mig och gjort något av mig, men han kom bara då och då för att inspektera. Han hade överlämnat den mer krävande delen av arbetet till sin son och en annan erfaren man. Sonen var en stark, lång orädd man. Man kallade honom Simson, och han brukade skryta med att han aldrig blivit kastad ur sadeln. Han hade inget av sin fars ömsinnet, bara hårdhet — hård röst, hårda ögon och hårda händer. Redan från första början förstod jag att det enda han ville var att driva all livslust ur mig och göra mig till ett lugnt, ödmjukt och fogligt stycke hästkött. "Hästkött!" Ja, det var det enda han hade i tankarna. Ginger stampade med foten som om blotta tanken på honom gjorde henne arg.

— Om jag inte fattade precis vad han menade, fortsatte hon, blev han sur och lät mig springa runt med den långa tömmen i hagen tills han tröttat ut mig. Jag tror han drack rätt mycket och jag är övertygad om att ju mer han drack desto värre blev det för mig.

En dag hade han drivit mig hårt på alla sätt och när jag lade mig ner var jag utmattad och missmodig. Allt kändes så svårt. Nästa morgon kom han och hämtade mig tidigt och lät mig springa runt, runt en lång stund. Jag hade knappast vilat en timme förrän han kom tillbaka med sadel och betsel och ett nytt slags bett. Jag vet inte riktigt vad som hände. Han hade precis stigit i sadeln när något jag gjorde fick honom att ilska till. Han drog till hårt i tömmen. Det nya bettet gjorde mycket ont och jag stegrade mig plötsligt. Han blev ännu argare och började piska mig. Jag kände hur blodet kokade i mig och jag började sparka och stegra mig som aldrig förr. Han höll sig kvar länge i sadeln och plågade mig grymt med piska och sporrar, men jag var så upprörd att jag struntade i allt. Bara jag kunde bli av med honom. Efter en fruktansvärd kamp kastade jag till slut av

honom. Jag hörde hur han föll tungt i gräset och utan att se mig om galopperade jag bort till andra hörnet av hagen. Sen vände jag mig om och s g hur min förföljare långsamt reste sig från marken och gick in i stallet.

Jag stod under en ek och s g på men ingen kom och f ngade in mig. Tiden gick, solen gassade, flugorna surrade omkring mig och slog sig ner på mina blödande sidor där sporrarna tr ngt in. Jag var hungrig, f r jag hade inte ätit sen morgonen. Men det fanns inte gräs i hagen, så att det räckte till en g s en gång. Jag ville lägga mig ner och vila men med den h rt fastspända sadeln var det obehagligt. Det fanns inte en droppe vatten att dricka. Eftermiddagen gick och solen sjönk. Jag såg hur de andra unghästarna leddes in och visste att de skulle få ett rejält mål mat.

— Slutligen, just som solen gick ner, s g jag den gamle husbonden komma med en skopa i handen. Det var en fin vith rig gammal man och jag kunde känna igen honom på rösten bland tusen andra. Den var varken ljus eller m rk utan fyllig klar och vänlig. När han gav sina order var det så lugnt och bestämt att både

hästar och människor förstod att han väntade sig att bli åtlydd. Han kom lugnt gående och skakade då och då ut lite havre som han hade i skopan och talade vänligt till mig.

— Kom flickan min, kom flickan min. Kom, kom.

Jag stod stilla och lät honom komma fram till mig. Han höll fram havren och jag började äta utan fruktan. Hans röst undanröjde all min rädsla. Han stod bredvid och klappade mig medan jag åt och när han såg blodet som levrat sig på min sida verkade han mycket upprörd.

— Stackars flicka. Det var illa, mycket illa! Sen tog han lugnt tömmen och ledde mig till stallet. Simson stod i dörröppningen. Jag lade öronen bakåt och nafsade efter honom.

— Ur vägen, sade husbonden. Håll dig undan. Du har gjort ett dåligt dagsverke med den här märren.

Simson grymtade något om "illasinnat kreatur".

— Nej du, sade fadern, det måtte du väl förstå att en argsint man aldrig kan göra en häst gladlynt. Du kan inte ditt jobb än, Simson.

Sen ledde han in mig i spiltan, tog själv av

mig sadel och betsel och band mig. Sen bad han om en spann varmt vatten och en svamp. Han tog av sig rocken och medan stallpojken höll spannen torkade han av mina sidor så varsamt, att jag är säker på att han förstod hur ont jag hade.

— Aj, aj lilla vän. Stå stilla, sade han. Stå stilla.

Bara hans röst gjorde gott och det kändes skönt när han baddade såren. Mungiporna var så uppslitna att jag inte kunde äta höet, så ont gjorde det. Han tittade närmare på dem, skakade på huvudet och sade till karln att hämta lite kli och blanda det med mjöl. O vad gott det smakade! Och så mjukt och läkande för munnen. Han stod bredvid mig hela tiden medan jag åt och klappade mig och pratade med mannen.

— Om ett fullblod som detta inte kan tämjas på rätt sätt kommer hon aldrig att duga något till, sade han.

Sedan kom han ofta och hälsade på mig. När munnen var läkt fortsatte den andre tränaren, Job, att rida in mig. Han var lugn och omtänksam och jag lärde mig snart förstå vad han ville.

Gingers fortsatta öden

Nästa gång Ginger och jag stod tillsammans i hagen berättade hon om sin första plats.

— När jag var inriden, sade hon, köptes jag av en hästhandlare som parhäst åt en annan kastanjebrun häst. Han körde oss i par under några veckor och sen såldes vi till en elegant herre och skickades till London. Hästhandlaren hade använt stuptygel på mig och det tyckte jag var värre än något annat. På det här stället spändes vi upp ännu hårdare. Kusken och husbonden tyckte det såg stiligare ut. Vi kördes ofta omkring i parker och andra fina ställen. Den som aldrig haft på sig stuptygel vet inte vad det vill säga, men jag kan tala om att det är hemskt.

— Jag tycker det är skönt att kasta med huvudet och att kunna hålla upp det lika högt som alla andra. Försök göra dig en föreställning om hur det känns att kasta upp huvudet och vara tvungen att hålla kvar det där och inte kunna sänka det på flera timmar. Att över huvud taget inte kunna röra huvudet annat än ännu högre. Nacken värkte tills jag inte

längre visste hur jag skulle stå ut. Och att dessutom ha två bett istället för ett. Mitt var hårt och gjorde ont i tungan och käkarna. Blodet från tungan färgade fradgan som stod kring munnen. Bettet och tömmen skavde och irriterade. Det var ännu värre när vi var tvungna att stå i timtal och vänta på någon förnäm dam som var på fest. Tredskades man eller stampade av otålighet fick man sig ett slag av piskan. Det var tillräckligt för att driva en till vansinne.

— Tänkte din husbonde inte alls på dig? frågade jag.

— Nej, sade hon. Han tänkte bara på att det skulle se stiligt ut. Jag tror inte han visste mycket om hästar. Han överlät skötseln åt kusken som sa att jag var argsint. Han sa att jag inte var van vid stupstygel, men han skulle snart vänja mig vid den. Men han var verkligen inte den rätte mannen till den sysslan. När jag var i stallet olycklig och arg fick jag bara hårda ord och slag i stället för lugn och vänlighet. Om han bara varit hygglig skulle jag försökt stå ut med stuptygel.

Jag var villig att arbeta hårt. Men att torteras bara för att de fått för sig att det var snyggt

gjorde mig förargad. Vilken rätt hade de att låta mig lida på det sättet? Förutom ömheten i munnen och värken i nacken fick jag ofta ont i luftrören och om jag stannat där längre vet jag att jag skulle förstört halsen. Jag blev mer och mer irriterad och svårhanterlig. Det kunde jag inte hjälpa. Jag började bita och sparka när någon kom för att sela mig. Som straff gav stallpojken mig stryk. En dag när de just spänt för oss och höll på att strama upp våra huvuden med den där tygeln, började jag vrenskas och sparkas allt vad jag förmådde. Det dröjde inte länge förrän jag fått sönder betslet och sparkat mig fri. Sen fick jag flytta därifrån.

Jag skickades till Tattersalls för att säljas. De kunde ju inte påstå att jag var fri från olater så de nämnde inget om det. Min resning och min ståtliga gång fick snart en gentleman att bjuda på mig och jag köptes av en annan handlare. Han försökte på alla sätt med olika bett och kom snart underfund om vad jag tålde. Till slut körde han mig helt utan stuptygel och sålde mig som en alldeles lugn häst till en man på landet. Det var en snäll husbonde och jag började trivas riktigt bra. Men så slutade hans

stallpojke och det kom en ny. Denne var lika elak och hårdhänt som Simson. Han var alltid grov och otålig i rösten. Om jag inte flyttade på mig i stallet exakt när han ville slog han mig på hasorna med stallkvasten eller högaffeln eller vad han råkade ha till hands. Jag började hata honom. Han ville att jag skulle bli rädd för honom, men så enfaldig var jag inte. En dag när han varit elakare än vanligt bet jag honom vilket naturligtvis gjorde honom kolossalt arg. Han började slå mig i huvudet med ett ridspö. Hädanefter vågade han inte komma in i min spilta, eftersom han visste att antingen mina hovar eller tänder väntade honom. Jag var lugn tillsammans med husbonden, men han lyssnade naturligtvis till vad stallpojken sa och så blev jag åter såld.

— Samme handlare hörde talas om att jag skulle säljas och att han visste ett ställe som skulle passa mig. Han tyckte det var synd på en sån fin häst att inte få en ordentlig chans och det resulterade i att jag kom hit strax innan du kom. Vid det laget hade jag fått för mig att människan var en fiende och att jag måste försvara mig. Visst är det helt annor-lunda här,

men vem vet hur länge det varar? Jag önskar jag kunde ha samma inställning som du, men det är omöjligt efter allt jag gått igenom.

— Javisst, sade jag, jag tycker det vore hemskt synd om du skulle bita och sparka John eller James.

— Det tänker jag inte göra, sade hon, så länge de är snälla mot mig. Jag bet James ordentligt en gång, men John sade åt honom: Försök och vara vänlig mot henne. I stället för att bestraffa mig som jag väntat mig kom James med armen i band och gav mig lite kli och klappade mig. Sen dess har jag aldrig bitit honom och tänker inte göra det heller.

Jag tyckte synd om Ginger, men jag visste naturligtvis inte så mycket då och trodde hon överdrev. Jag märkte att hon med tiden blev lugnare och gladare. Hon förlorade den där vaksamma, trotsiga blicken hon brukade bemöta främlingar med, som kom i närheten av henne. En dag sade James:

— Jag tror märren börjar tycka om mig. Hon gnäggade faktiskt efter mig i morse när jag kliat henne i pannan.

— Där ser du Jim, det är den Britwickska

hästkuren som verkat, sade John. Undan för undan kommer hon att bli lika snäll som Black Beauty. Vänlighet är vad hon behöver, stackarn! Även husbonden märkte förändringen. En dag när han steg ur vagnen pratade han med oss som han ofta brukade, klappade Gingers vackra hals och sade,

— Nå min sköna, hur står det till med dig nuförtiden? Du verkar bra mycket gladare än när du kom till oss.

Hon lade vänligt och tillitsfullt nosen mot honom medan han ömt klappade henne.

— Vi ska bota henne, John, sade han.

— Ja hon har blivit mycket bättre. Hon är inte samma häst längre. Det är den Birt-wickska medicinen, sade John och skrattade. Det var Johns stående lilla skämt. Han brukade säga att en rejäl kur med den Birtwickska medicinen kunde bota vilken argsint häst som helst. Medicinen bestod av tålamod, ömhet, fasthet och smek. Ett kilo av vardera skulle blandas med en nypa sunt förnuft och ges till hästen var dag.

Merrylegs

Kyrkoherde Blomfield hade en stor familj bestående av både pojkar och flickor. Ibland kom de och lekte med Jessie och Flora. En av flickorna var lika gammal som Jessie. Några av pojkarna var äldre och det fanns flera småbarn. När de kom fick Merrylegs mycket att göra för de visste inget roligare än att turas om att rida på honom i trädgården och ute i hagen. De kunde hålla på i timmar.

En eftermiddag hade han varit ute med dem länge och när James kom in med honom och satte på honom grimman sade han:

— Så där din kanalje, se nu till att du uppför dig så vi inte råkar illa ut.

— Vad har du nu haft för dig, Merrylegs? frågade jag.

— Åh, sade han, och kastade med sitt lilla huvud, jag gav bara ungdomarna en läxa. De hade varken vett att avgöra när de själva eller jag fått nog, så jag lät dem rutscha av. Det var det enda som fick dem att förstå.

— Va? sade jag. Kastade du av barnen? Det trodde jag dig inte om. Kastade du av Jessie

eller Flora?

Han såg mycket förnärmad ut och sade,

— Det är klart att jag inte gjorde. Det skulle jag inte göra för den bästa havren i världen. Jag är lika försiktig med unga flickor som husbonden och vad beträffar de små är det jag som lär dem att rida. När de verkar rädda eller lite osäkra i sadeln går jag lika försiktigt som en gammal katt på fågeljakt. Och när de sitter säkert ökar jag takten, förstår du, för att de ska vänja sig. Så gör dig inte besvär med att predika för mig. Jag är barnens bästa vän och ridlärare. Det är inte dom — det är pojkarna. Pojkar, sade han och skakade på manen, är annorlunda. De måste tämjas precis som vi när vi var föl och lära sig vad som går för sig.

De andra barnen hade ridit omkring på mig i nästan två timmar. Sedan tyckte pojkarna att det var deras tur. Det var det, så jag lät dem hållas. De turades om att rida på mig och jag galopperade fram och tillbaka i hagarna i en dryg timme. De hade skurit varsin hasselkäpp till ridspö och tog i lite för hårt. Jag tog det med ro tills jag slutligen ansåg att det räckte och stannade upp ett par, tre gånger för att visa dem.

Du förstår, pojkar tror att en häst eller ponny är som en ångmaskin eller skördetröska och att de kan hålla på hur länge och så fort de vill. De tänker aldrig på att en ponny kan bli trött eller att den har några känslor. Så när den som piskade mig inte förstod vad jag menade reste jag mig på bakbenen och lät honom rutscha baklänges. Det var allt. Men han steg upp på mig igen så jag gjorde det en gång till. Sen satte sig den andre pojken på mig och så snart han började använda käppen lade jag honom i gräset och höll på så tills de fattade. Det var allt. Pojkarna är inte elaka och menar inget illa. Jag tycker mycket om dem men du förstår jag var tvungen att ge dem en läxa.

När de kom med mig till James och berättade för honom, tror jag han blev mycket arg när han såg de kraftiga käpparna. Han sade att det bara var kreatursfösare och djurplågåre som använde käppar och att det inte passade sig för unga gentlemän .

— Om det varit jag, sade Ginger, skulle jag gett pojkarna en rejäl spark. Det skulle ha givit dem en läxa.

— Det tror jag nog du skulle ha gjort, sade

Merrylegs. Men jag är inte en sådan dåre (förlåt!) att jag förargar husbonden eller låter James få skämmas över mig. Förresten har jag ansvaret för barnen när de rider. Jag ska tala om för dig att de litar på mig. Härom-dagen till exempel, hörde jag husbonden säga till fru Blomfield,

— Kära frun, hon behöver inte vara orolig för barnen. Min gamle Merrylegs tar lika väl hand om dem som frun själv eller jag. Jag försäkrar frun att jag inte skulle vilja sälja den ponnyn för några pengar i världen. Han är så snäll och pålitlig.

— Du ska inte tro att jag är en så otacksam varelse att jag glömmer all den vänlighet jag fått här under fem år. De litar på mig och jag kan inte bli elak bara för att ett par pojkvaskrar behandlar mig illa. Nej, nej. Du har aldrig bott någonstans där de varit snälla mot dig, så du vet inte hur det är. Jag tycker synd om dig. Men jag ska säga dig att bra ställen skapar bra hästar. Jag skulle inte vilja förarga vårt husfolk för något i världen. Jag är mycket fäst vid dem, sade Merrylegs och gav till ett svagt läte genom näsan, som han brukade på morgnarna när han

hörde James fotsteg vid dörren.

— Förresten, fortsatte han, om jag skulle börja sparkas var skulle jag då hamna? Bli såld i ett nafs och utan goda vitsord. Jag kanske skulle tvingas slava för ett slaktarbiträde eller jobba ihjäl mig på någon badort där ingen skulle bry sig om mig utom för att se hur fort jag kunde springa. Eller jag kanske skulle drivas fram med piska framför en vagn med tre, fyra tunga karlar på söndagsutflykt. Nej, sade han och skakade på huvudet, det hoppas jag att jag aldrig ska behöva uppleva.

En pratstund i trädgården

Ginger och jag var inte av den vanliga draghästsarten. Vi hade mera kapplöpningsblod i oss. Vi var cirka en och en halv meter höga och passade därför lika bra till att ridas som att dra vagn. Husbonden brukade säga att han inte tyckte om vare sig hästar eller människor som bara dög till en sak. Eftersom han inte hade någon lust att snobba i någon av Londons parker föredrog han en mera aktiv och användbar typ av häst. Vi tyckte att det fanns inget trevligare än att sadlas till ritt. Husbonden red på Ginger och matmor på mig och de unga flickorna på Sir Oliver och Merrylegs. Det var så upplivande att trava tillsammans att vi alltid blev på gott humör. Jag hade det bäst för jag bar alltid matmor. Hon vägde inte mycket och var vänlig på rösten och lätt på hand. Hon styrde utan att jag knappt märkte det.

Om folk bara visste hur skönt det är med en lätt hand och så skonsamt det är för både munnen och humöret, skulle de säkert inte slita och dra i tyglarna så ofta som de gör. Vi är så känsliga i munnen att om vi inte redan blivit

förstörda eller hårda av dålig eller oförståndig behandling, känner vi minsta rörelse hos ryttaren och vet ögonblickligen vad som fordras av oss. Jag har aldrig fått min mun förstörd och tror att det var därför frun föredrog mig framför Ginger trots att hon sprang lika jämnt. Ginger brukade ofta avundas mig och säga att det berodde på dem som tämjt henne och det kraftiga betslet i London att hennes un inte var lika fin som min. Men då brukade Sir Oliver säga:

— Seså, lugna dig nu. Du har största äran. En mähr, som kan bära en stor och kraftig karl som husbonden, behöver väl inte hänga läpp för att hon inte får bära frun. Vi hästar måste ta saker och ting som de kommer och alltid vara nöjda och villiga så länge vi blir väl behandlade.

Jag hade ofta undrat varför Sir Oliver hade en sådan kort svans. Den var faktiskt bara ungefär femton centimeter lång — spretig och risig. Vid en av våra stunder ute i trädgården tog jag mod till mig och frågade vad det var för slags olycka han råkat ut för, som gjort att han förlorat svansen.

— Olycka! frustade han med ilsken blick. det var ingen olycka! Det var en grym, skamlig, kallblodig handling! När jag var ung skickades jag till ett ställe där de höll på med sådana grymheter. Jag bands fast så att jag inte kunde röra mig och sen kom de och högg av min långa vackra svans genom köttet och benet och tog bort den.

— Så fruktansvärt! utbrast jag.

— Fruktansvärt! Ja, det var fruktansvärt. Men det var inte bara smärtan, trots att den var hemsk och varade länge. Det var inte heller det förödmjukande i att bli fräntagen min främsta prydnad, som var det värsta. Utan hur skulle jag någonsin kunna vifta bort flugorna från sidorna och benen i framtiden? Ni som har svans viftar bort flugorna utan att tänka på det. Ni kan inte föreställa er vilken plåga det är, när de sätter sig på en och sticks, och man inte har något att vifta bort dem med. Jag ska säga er att det är ett lidande och en förlust som känns hela livet. Men tack gode Gud för att de inte gör sånt nu för tiden.

— Varför gjorde man så då? frågade Ginger.

— Det var en modesak! sade den gamle hästen och stampade med foten. En modesak! Om ni vet vad som menas med det. Det fanns inte en ung rashäst på min tid som inte fick sin svans stympad på det skamliga viset. Som om Gud, vår skapare, inte själv visste vad han ville och vad som tog sig bäst ut.

— Jag antar det är en modesak att spänna upp våra huvuden med de där hemska betslen, som jag torterades med i London.

— Visst är det det, sade han. För min del anser jag att modet är ett av de grymmaste påfund som finns här i världen. Se bara hur de gör med hundar. De hugger av svansen på dem bara för att de ska se käcka ut och spetsar till öronen på dem för att de ska se vaksamma ut. Jag hade en god vän en gång, en brun terrier. Hon hette Skye. Hon var så förtjust i mig att hon alltid sov hos mig i stallet. Hon låg under krubban och där fick hon en kull med fem valpar, som var det sötaste man kunde se. Ingen av dem blev dränkt för de var av fin ras. Och tänk så glad hon var för dem! När de öppnade ögonen och kröp omkring var de för söta. Men en dag kom mannen och tog dem. Jag trodde

han kanske var rädd för att jag skulle trampa på dem. Men så var det inte. På kvällen kom stackars Skye tillbaka med dem en och en i munnen. Inte lika glada som de varit förut utan sorgligt blödande och gnällande. Allihop hade fått en bit av svansen avhuggen och den mjuka delen på deras små söta öron var helt bortklippt. Åh, vad deras mor slickade dem och så orolig hon var, stackarn! Det glömmet jag aldrig. Såren läktes så småningom och de glömde smärtan, men den mjuka fliken, som naturligtvis var avsedd att skydda de ömtåliga delarna av örat från damm och skador, var för alltid borttagen. Varför spetsar de inte öronen på sina egna barn så att de ska verka pigga? Varför skär de inte av dem nästippen så att de ska se käcka ut? Det vore samma sak. Vad har de för rätt att plåga och stympa varelser som Gud skapat?

Fast Sir Oliver var så snäll kunde han vara en skarp gammal herre. Det han berättade var något alldeles nytt för mig och så hemskt att jag kände en känsla av hat välla upp inom mig, som jag aldrig tidigare upplevt. Det är klart att Ginger blev mycket upprörd. Hon slängde med

huvudet med blixtrande ögon och vidgade näsborrar och sade att människor var brutala dumskallar.

— Var det någon som talade om dumskallar? sade Merrylegs som just kom fram från det gamla äppleträdet, där han stått och gnott sig mot en av de lägsta grenarna. Var det någon som talade om dumskallar? Det tycker jag är ett fult ord.

— Fula ord är avsedda för fula saker, sade Ginger och hon berättade för honom om vad Sir Oliver sagt.

— Alltihop är sant, sade Merrylegs sorgset, och jag har själv sett sånt ske med hundar gång på gång, där jag bodde först. Men vi pratar inte om det här. Ni vet att husbonden, John och James alltid är snälla mot oss. Att tala illa om människor på ett sånt här ställe tycker jag varken är rättvist eller tacksamt. Ni vet att det finns fler goda husbönder och stallknektar än våra, fast våra är förstås bäst.

Merrylegs kloka ord, som vi visste var sanna, lugnade ner oss, särskilt Sir Oliver som var mycket fäst vid sin husbonde. För att övergå till ett annat samtalsämne sade jag,

— Kan någon säga mig varför man använder skyggglappar?

— Nej, sade Sir Oliver kort, för de är inte till någon nytta.

— De lär hindra hästen från att bli skrämmd och skena iväg så att han förorsakar olyckor, sade Justice på sitt lugna vis.

— Men av vilken anledning sätter de inte såna på ridhästar? sade jag.

— Det finns ingen anledning alls att använda dem, sade han lugnt. Det är bara en modesak. De säger att en häst skulle bli så skrämmd av att se hjulen på sin egen vagn bakom sig att han skulle skena. Men när han blir riden ser han ju hjul överallt omkring sig om gatorna är trafikerade. Jag medger att hjulen ibland kommer obehagligt nära, men vi springer inte vår väg. Vi är vana vid dem. Om vi inte hade skyggglappar skulle vi inte alls vara lika rädda, som när vi bara skymtar okända föremål. Det är klart att det kan finnas nervösa hästar som blivit illa behandlade eller skrämmda, och som kanske kan vara betjänta av dem, men eftersom jag aldrig varit nervös kan jag inte bedöma det.

— Jag anser, sade Sir Oliver, att skygg-

lappar är farligt på kvällarna. Vi hästar ser bättre i mörker än människor och många olyckor skulle kunna förhindras om hästarna fått använda sina ögon till fullo. Jag minns en kväll för några år sedan när en begravningsvagn med tvåspann var på väg hem. Alldeles vid bonden Sparrows, där det ligger en damm intill vägen, kom hjulen för nära kanten och vagnen välte och körde ner i vattnet. Båda hästarna drunknade och kusken klarade sig nätt och jämnt. Efter olyckan satte de naturligtvis upp ett kraftigt vitt räcke som skulle synas ordentligt. Men om hästarna inte varit halvt förblindade av skygglapparna skulle de ha hållit sig längre från kanten av sig själva, och någon olycka skulle aldrig ha inträffat. När husbondens vagn välte sade man att om lampan på vänstra sidan inte slocknat skulle John ha sett den stora gropen, som vägbyggarna lämnat efter sig. Det kanske han skulle ha gjort. Men om gamle Colin inte haft skygglappar på sig skulle han ha sett den med eller utan lampa. Han var alldeles för klok för att råka illa ut. Det gick så illa att han blev allvarligt skadad, vagnen gick sönder och hur John klarade sig

kan ingen förstå.

— Jag tycker, sade Ginger, och spärrade upp näsborrarna, att om människorna är så kloka, borde de ge order om att i fortsättningen måste alla föl födas med ögonen placerade mitt i pannan i stället för vid sidorna. De tror alltid att de kan förbättra naturen och det Gud har skapat.

Det började bli lite tråkig stämning igen, när Merrylegs höll upp sitt näsvisa ansikte:

— Jag ska berätta en hemlighet för er. Jag tror inte John gillar skyggglappar. Jag hörde hur han pratade med husbonden om det en dag. Husbonden sade att om hästar vant sig vid dem kan det i vissa fall vara farligt att inte använda dem. John sade att han tyckte det skulle vara bra om alla föl blev inridna utan skyggglappar, som man gör i en del andra länder. Låt oss ta en uppiggande språng-marsch till andra sidan trädgården. Jag tror att det har blåst ner lite äpplen och hellre än att sniglarna ska äta upp dem, kan vi göra det.

Ingen kunde motstå Merrylegs förslag så vi avbröt vårt långa samtal och åt några av de söta äpplena, som låg utspridda i gräset.

Rent ut sagt

Ju längre jag bodde på Birtwick desto stoltare och gladare var jag att få vara på ett sådant ställe. Husbonden och matmor var respekterade och älskade av alla som kände dem. De var goda och snälla mot allt och alla. Inte bara mot kvinnor och män utan även hästar, åsnor, hundar, katter, boskap och fåglar. Det fanns inte en förtryckt eller illa behandlad varelse, som inte fann en vän hos dem. Och deras tjänstefolk följde deras exempel.

Godsägaren och arrendator Grey hade arbetat tillsammans i tjugo år för att få bort bruket av stuptygel på draghästar, och i vår trakt såg man sällan sådana. Om frun någon gång såg en tungt lastad häst med huvudet uppspänt, brukade hon stanna vagnen och stiga ur och prata med kusken med sin allvarliga, mjuka röst och försöka övertyga honom om hur dumt och grymt det var. Jag tror inte någon människa kunde motstå frun. Jag önskar att alla kvinnor var som hon.

Husbonden kunde bli förargad ibland. Jag minns en morgon när han var på väg hem på

min rygg. Vi såg en kraftig karl komma körande emot oss i en lätt ponnyvagn med en söt liten rödbrun ponny med smala ben och känsligt huvud. När han kom till grindarna skulle den lilla hästen svänga av in genom dem. Utan ett ord till varning ryckte mannen till i tömmen med sådan kraft och så plötsligt att hästen nästan föll på knä. I samma ögonblick som den hämtat sig och skulle fortsätta rakt fram, började han piska den våldsamt. Ponnyn störtade framåt, men den starka tunga handen höll tillbaka den lilla stackaren med sån kraft att det nästan spräckte käkarna och fortsatte att piska den. För mig var det fruktansvärt att se för jag visste vilken smärta han tillfogade den ömtåliga lilla munnen. Husbonden red ögonblickligen fram till honom.

— Sawyer, ropade han strängt, är den där ponnyn gjord av kött och blod?

— Kött, blod och humör, svarade denne. Han är för egenvillig och det passar inte mig.

Han lät mycket upprörd. Han var byggmästare och hade ofta varit på godset i affärer.

— Och tror ni, sade husbonden skarpt, att en sån här behandling ska få honom att lyda?

— Han hade ingen anledning att ta av åt det hållet. Han skulle ha fortsatt rakt fram, sade mannen ilsket.

— Ni har ju ofta kommit hem till mig med den där ponnyn, sade husbonden. Det bevisar bara vilket minne och intelligens han har. Hur skulle han kunna veta att ni inte var på väg dit igen? Men det hör inte till saken. Jag måste säga, herr Sawyer, att någon mer omänsklig och brutal behandling av en liten ponny har jag aldrig sett. Genom att ge efter för ett sådant humör skadar ni er själv mer än hästen. Kom ihåg att vi alla döms efter våra handlingar vare sig de riktas mot människor eller djur.

Husbonden red sakta hemåt och jag märkte på hans röst hur ledsen han var.

En annan dag, när vi var ute träffade vi kapten Langley, en god vän till husbonden. Han körde ett elegant tvåspann. Efter en liten stunds samtalande sade kaptenen,

— Vad sägs om mina nya hästar. Du är ju hästdomare här i trakten och det vore roligt att höra din uppfattning.

Husbonden lät mig ta några steg tillbaka för att kunna ta sig en ordentlig titt på dem.

— Det är ett ovanligt vackert par, sade han och om de är lika duktiga som de ser ut kan du inte önska dig bättre hästar. Men jag ser att du din vana trogen använder en metod som både är obehaglig för hästarna och tar på deras krafter.

— Vad menar du, sade den andre. Jaså stuptygeln. Jag vet att det är en av dina käpphästar. Men jag vill att mina hästar ska hålla upp huvudet.

— Det vill jag också, sade husbonden, lika väl som alla andra, men jag tycker inte om när de tvingas upp, det förtar glansen. Du är ju militär och tycker väl om att se ditt regemente sköta sig på parad. Upp med huvudet och allt sånt där. Men jag skulle inte ge mycket för din förmåga att drilla dem, om dina män var tvungna att ha huvudet upp-bundet mot en ryggbräda! Det skulle väl inte göra någon särskild skada på en uppvisning, bortsett från att det skulle vara tröttsamt för dem. Men hur skulle det gå i strid när de måste använda varenda muskel och hela sin styrka? De skulle inte ha stor chans till seger. Precis likadant är det med hästar. Om de irriteras av något minskas deras förmåga, deras leder och muskler

blir överansträngda och de blir följaktligen fortare utslitna. Jag kan försäkra dig att hästar är skapta att hålla huvudet fritt precis som människan och om vi kunde använda vårt sunda förnuft lite mer och bry oss mindre om modet skulle mycket underlättas. Förresten vet du lika väl som jag att om en häst kommer i otakt har han mycket mindre chans att rätta till det om huvud och hals är uppbundna. Nu har du lärt känna min käpphäst, sade husbonden och skrattade, kan inte du också föregå med gppt exempel?

— Jag tror du har rätt i princip, sade den andre och det där med soldaterna var nog så träffande, men— nå — jag ska tänka på saken, och så skildes de.

En stormig dag

En dag sen på hösten var husbonden tvungen att göra en affärsresa. Jag spändes för dog-carten och John följde med sin husbonde. Jag tyckte alltid det var roligt att dra den vagnen för den var så lätt och de höga hjulen rullade så obehindrat. Det hade regnat en hel del och det blåste rejält, de torra löven sveptes över vägen. Vi skyndade i rask takt tills vi kom till tullbommen och den långa träbron. Flodstränderna var ganska höga och istället för att höja sig i en båge var bron rak. När flodvattnet steg kunde det hända att vattnet gick nästan ända upp till plankorna. Men eftersom det fanns ordentliga räcken på vardera sidan brydde sig folk inte om det.

Mannen vid bommen sade att floden steg hastigt och befarade att det skulle bli oväder. Många av hagarna stod under vatten och på ett ställe av vägen vadade jag upp till knäna. Men marken var fast och husbonden körde försiktigt, så det var ingen fara.

När vi kom fram till stan fick jag ett ordentligt mål mat. Eftersom husbonden var upptagen

i affärer rätt länge körde vi inte hem förrän ganska sent på eftermiddagen. Då blåste det ännu värre och jag hörde husbonden säga till John, att han aldrig varit ute i ett sådant oväder. Det höll jag med om. Vi åkte genom en skog där stora grenar svängde som små kvistar och vinden dånade.

— Om vi bara var ute ur skogen snart, sade husbonden.

— Ja, godsägaren, sade John, det vore ett elände om en sån där gren faller ner på oss.

Knappt hade han sagt det förrän det knakade till och det hördes ett brak. En ek, som ryckts upp med rötterna, ramlade ner bland de andra träden och föll tvärs över vägen alldeles framför oss. Jag ska inte påstå att jag inte var rädd, för det var jag. Jag stannade tvärt och jag tror jag darrade, men jag vände naturligtvis inte eller skenade. Så dum var jag inte. John hoppade ur och stod ögonblickligen vid min sida.

— Det var nära ögat, sade husbonden. Vad ska vi nu ta oss till?

— Ja godsägaren, vi kan varken köra över trädet eller runt det. Det är inget annat att göra

än att köra tillbaka till korsvägen och därifrån är det dryga nio kilometer till träbron. Vi kommer att bli försenade men hästen är i fin kondition.

Så for vi tillbaka och körde via korsvägen. När vi kom till bron var det nästan mörkt. Vi kunde nätt och jämnt se att den stod under vatten. Eftersom det hände ibland när det var högvatten, stannade inte husbonden. Vi körde på i snabb takt, men i samma ögonblick som mina hovar snuddade vid bron kände jag på mig att något var på tok. Jag vågade inte ta ett steg framåt och stannade tvärt.

— Fortsätt Beauty, sade husbonden och gav mig ett lätt slag med piskan.

Men jag vågade inte röra mig. Han gav mig en skarp snärt och jag ryckte till men vågade inte fortsätta.

— Det är något som är galet, sade John och hoppade ur vagnen och kom fram till mig och såg sig omkring. Han försökte leda mig framåt.

— Kom Beauty. Vad är det?

Jag kunde förstås inte tala om det för honom, men jag visste att bron inte var säker.

Just då kom mannen vid tullbommen på

andra sidan utspringande och viftade vilt med en fackla.

— Hallå, hallå! Stanna! ropade han.

— Vad är det? skrek husbonden.

— Bron är trasig på mitten och en bit har flutit iväg. Om ni fortsätter hamnar ni i floden.

— Tack gode Gud, sade husbonden.

— Tack Beauty! sade John och tog mig i betslet och ledde mig försiktigt till vägen utmed floden. Solen hade gått ner för ett tag sen och vinden tycktes ha lagt sig något efter den våldsamma stormen, som ryckt upp trädet med rötterna.

Det blev allt mörkare och alldeles stilla. Jag travade tyst på och hjulen hördes knappt på den mjuka vägen. Ingen sade något på ett bra tag men sen började husbonden prata med allvarlig röst. Jag uppfattade inte mycket av vad de sade, men förstod att de ansåg att om jag fortsatt som husbonden velat, skulle bron antagligen ha givit vika under oss och hela ekipaget ramlat i floden. Eftersom strömmen var strid och det varken fanns ljus eller hjälp till hands skulle vi med all säkerhet ha drunk-nat allesammans.

— Gud har givit människan förstånd, så att

hon ska kunna fundera ut saker och ting, sade han. Gud har givit djuren en förmåga som inte har med förstånd att göra, men som är mera tillförlitlig på sitt sätt, och med vilken de ofta räddat livet på människor.

John kunde berätta många historier om hundar och hästar som gjort fantastiska bragder. Han tyckte inte folk satte tillräckligt värde på sina djur eller var så snälla mot dem som de borde. Men jag är säker på att han om någon hade förmågan att bli vän med djur.

Till slut kom vi fram till grinden vid godset och träffade trädgårdsmästaren som var ute och letade efter oss. Han sade att frun varit hemskt orolig ända sen mörkrets inbrott och trott att en olycka inträffat. Hon hade skickat iväg James på Justice i riktning mot träbron för att söka efter oss.

Vi såg att det lyste i hallen och på övervåningen och när vi kom upp på gårdsplanen kom matmor utspringande och sade,

— Är du oskadd älskling? O vad orolig jag varit och inbillat mig en massa saker. Har ni råkat ut för en olycka?

— Nej älskling, men om inte Black Beauty

haft mera förstånd än vi skulle vi kört ner i floden allesammans vid träbron. Sen hörde jag inte mera för de gick in i huset och John ledde in mig i stallet. Vilken god mat han gav mig den kvällen! En rejäl portion kli med krossade bönor och havre. Han gjorde en tjock härlig bädd av halm åt mig. Det var skönt för jag var så trött.

Djävulens tecken

En dag hade John och jag varit ute i ett ärende åt vår husbonde. När vi långsamt återvände på en lång raksträcka, såg vi på avstånd hur en pojke försökte hoppa över en grind med en ponny. Hästen vägrade ta språnget och pojken slog honom med piskan, men han bara ryggade åt sidan. Pojken fortsatte att piska honom, men han vände andra sidan till. Då steg pojken av och gav hästen ett rejält kok stryk. Sen satte han sig upp igen och försökte förmå honom att hoppa över grinden. Han sparkade honom hela tiden men ponnyn fortsatte att vägra. När vi var nästan framme hos dem sänkte hästen huvudet och kastade av pojken så att han hamnade i en bred häck. Med betslet hängande satte han av hemåt i full galopp. John skrattade högt.

— Rätt åt honom, sade han.

— Åh, aj, jämrade sig pojken där han låg och kämpade bland hagtornet. Ni kan väl hjälpa mig upp.

— Nej tack, sade John, du ligger där du förtjänar att ligga. Kanske lite skråmor kommer att lära dig att inte tvinga en häst att hoppa över

en grind som är för hög för honom. Så red John sin väg.

— Det kan hända, sade han för sig själv, att den där slyngeln är lögnaktig också. Vi tar vägen förbi bonden Bushby, Beauty, och om någon vill ha reda på hur det gick till kan jag berätta det för dem förstår du.

— Vi vände och tog av till höger och kom snart in på bondens mark inom synhåll från huset. Bonden kom utrusande på vägen och hans hustru stod vid grinden och såg för-skräckt ut.

— Har ni sett min pojke, sade herr Bush-by när vi kom fram. Han red ut för en timme sedan på min svarta häst och kreaturet kom nyss tillbaka utan ryttare.

— Det vill jag lova, sade John. Har hästen inte någon ordentlig ryttare kan han lika gärna vara utan.

— Vad menar ni? sade bonden.

— Jo, herrn, jag såg hur er son piskade, och sparkade och slog den där fina lilla ponnyn på det skamligaste för att han inte ville hoppa över en grind, som var för hög för honom. Ponnyn skötte sig väl, herrn, och var inte alls ondsint.

Men till sist kastade han av ynglingen i en hagtornshäck. Han ville att jag skulle hjälpa upp honom. Men jag hoppas herrn ursäktar om jag inte hade nån lust till det. Han har inte brutit några ben, bara fått lite rivsår. Jag tycker om hästar och ryser när jag ser att de misshandlas. Det är ett otyg att reta en häst tills han kastar av en. Första gången blir inte alltid den sista.

Modern började gråta,

— Åh, min stackars Bill. Jag måste gå och möta honom. Han har säkert gjort sig illa.

— Gå in i stugan du, sade bonden. Det är bara nyttigt för Bill att få sig en läxa. Det här är vare sig första eller andra gången han misshandlat den hästen och det måste bli slut med det. Tack så mycket, Manly. God kväll.

Så fortsatte vi och John myste hela vägen hem. Sedan berättade han om det för James som skrattade och sade,

— Det var rätt åt honom. Jag var skolkamrat med den där pojken. Han var hemskt mallig för att han var son till en lantbrukare och spelade översittare mot de mindre pojkarna. Vi äldre hade förstås inget till övers för såna dumheter och sade åt honom att i skolan och på

skolgården var lantbrukarsöner och arbetarsöner jämlikar. Jag minns så väl en dag på frukostrasten när jag såg honom stå vid ett stort fönster och fångaflugor och rycka av dem vingarna. Han såg mig inte och jag gav honom en örfil så att han ramlade omkull och låg och sprattlade på golvet. Trots min ilska blev jag nästan rädd för han skrek och tjöt alldeles förskräckligt. Pojkarna kom inrusande från skolgården och läraren kom in för att se vem som hade blivit mördad. Jag talade naturligtvis genast om vad jag gjort och varför. Sen visade jag läraren de stackarsflugorna. En del var ihjälklämda och några kröp hjälplöst omkring och jag visade honom vingarna på fönsterbrädan. Aldrig har jag sett honom så arg. Men eftersom Bill fortfarande tjöt och gnällde som den fegis han var, gav han honom inga fler fysiska bestraffningar. Han lät honom sitta på en pall resten av eftermiddagen och sade åt honom att han inte fick gå ut och leka på en hel vecka. Sedan talade han allvarligt med alla pojkarna om grymhet och om hur hårdhärtat och fegt det var att plåga de som var svaga och hjälplösa. Men det som fastnade i mitt minne

var att han sade att grymhet var ett djävulens tecken, och om vi såg någon som fann nöje i att plåga så visste vi vem han tillhörde. När vi däremot såg människor som älskade sin nästa och var snälla mot människor och djur kunde vi veta att de var Guds barn, ty Gud är kärleken.

— Din lärare hade verkligen rätt, sade John. Det finns ingen religion utan kärlek och folk kan prata hur mycket som helst om sin religion, men om den inte lär dem att vara goda och snälla mot människor och djur, är den inte mycket att ha.

James Howard

Det var en morgon i början av december. John hade just lett in mig i spiltan efter min dagliga motionsritt och lagt på mig täcket. James kom ut ur foderkammaren med lite havre, när husbonden kom in i stallet. Han såg rätt allvarlig ut och höll ett öppnat brev i handen. John stängde dörren till min spilta, gjorde honnör och väntade på order.

— God morgon John, sade husbonden. Jag vill veta om du har några klagomål på James.

— Klagomål herrn? Nej!

— Är han flitig i sina göromål och har han respekt för die.

— Ja, godsägarn, alltid.

— Har du aldrig lagt märke till att han latar sig när du vänder ryggen till?

— Aldrig, herrn.

— Det var bra. Men jag måste ställa yterligare en fråga. Har du anledning misstänka att han stannar och pratar med sina bekanta när han är ute och motionerar hästarna, eller att han går in i stugor där han inte har att göra?

— Nej, godsägarn, absolut inte. Och om

någon har spritt sånt förtal om James, tror jag inte på det och tänker inte göra det, förrän jag får bevis på det. Jag förstår inte vem som sprider såna rykten om James, men jag ska säga herrn att en ordentligare, trevligare och hederligare pojke har jag aldrig haft här i stallet. Jag kan lita på hans ord och hans arbete. Han är snäll mot hästarna och har god hand med dem. Jag kan lugnt överlämna dem i hans vård. Om någon vill ha James Howards vitsord, sade John med en bestämd knyck på nacken, så låt honom komma till John Manly.

Husbonden hade hela tiden lyssnat med uppmärksamt allvar, men när John talat färdigt spred sig ett brett leende över hans ansikte och han såg vänligt på James som stått stilla vid dörren och sade,

— James, min gosse, ställ ifrån dig havren och kom hit. Det gläder mig att Johns uppfattning om dig stämmer så väl överens med min egen. John är en försiktig man, sade han med ett skälmaktigt leende. Det är inte alltid lätt att få honom att säga sin uppfattning om folk, så jag tänkte att om jag gick tillväga på det här sättet skulle jag snart få reda på vad jag

ville. Låt oss alltså gå till saken. Jag har fått brev från min svåger Clifford Williams och han vill att jag ska skaffa honom en pålitlig ung stalldräng i tjugoårsåldern, som kan sin sak. Hans gamle kusk, som varit hos honom i tjugo år, börjar bli orkeslös och vill ha någon, som hjälper honom. Och när gubben blir pensionerad behöver han någon som kan efterträda honom. Till en början skulle han få arton shilling i veckan, en omgång arbetskläder och kuskuniform samt ett rum ovanför vagnboden och en pojke till hjälp. Sir Clifford är en god husbonde och om du fick den platsen skulle det vara en god start för dig. Jag vill ogärna bli av med dig och om du lämnar oss vet jag att John kommer att förlora sin högra hand.

— Det stämmer, godsägarn, sade John. Men jag vill för allt i världen inte stå i vägen för honom.

— Hur gammal är du James? frågade husbonden.

— Nitton i maj, godsägarn.

— Du är rätt ung. Vad säger du John?

— Jo, herrn, ung är han, men han är redig, stark och välväxt och trots att han inte har så

stor erfarenhet av att köra är han fast på hand, snabb i blicken och mycket försiktig. Jag är säker på att ingen av hans hästar kommer att bli förstörd på grund av att hans skor eller hovar inte blivit omsedda.

— Ditt ord väger tyngst, John, sade husbonden, för Sir Clifford tillägger i ett PS att han helst av allt vill ha någon som gått i lära hos dig. Tänk på saken James. Prata med din mor på middagen och låt mig få veta vad du tänker göra.

Några dagar efter det här samtalet blev det bestämt att James skulle till Cliffords gods om en månad eller sex veckor. Det bestämdes också att han under tiden skulle få öva sig så mycket som möjligt i att köra. Aldrig har jag sett vagnen komma ut så ofta. När frun inte åkte ut brukade husbonden själv köra den tvåhjuliga schäsen. Men nu spändes Ginger och jag för vagnen med James som kusk vare sig det var med husbonden, de unga flickorna eller för ett ärende. Först var John med honom på kuskbocken och talade om för honom hur han skulle bära sig åt och därefter körde James ensam.

Det var fantastiskt så många platser
husbonden åkte till i stan på lördagarna och
vilka underliga gator vi kördes på. Han såg
alltid till att vi åkte till järnvägsstationen precis
när tåget kom in. Vagnar, kärror och bussar
trängdes på den smala bron med en skarp
avtagsväg till stationen. Det fordrades bra
hästar och skickliga kuskar när järn-
vägsklockan ringde för det var lätt för folk att
köra in i varandra, om de inte såg sig för
ordentligt.

Den gamle stallknekten

Husbonden och frun skulle besöka goda vänner som bodde cirka sju mil hemifrån och James skulle köra dem. Första dagen körde vi fem mil. Det var många långa och tunga backar, men James körde så försiktigt och förståndigt, att vi inte blev uttröttade. Han försummade aldrig att sätta på bromsen i utförsbackarna eller att lossa den igen. Han lät oss springa på den jämnaste delen av vägen. Om det var en lång uppförsbacke satte han vagnen lite på tvären så att den inte skulle rulla bakåt och lät oss hämta andan. Allt detta hjälper en häst mycket, särskilt om han får vänliga ord på köpet.

— Vi stannade ett par gånger på vägen och just som solen höll på att gå ner kom vi fram till stan, där vi skulle övernatta. Vi stannade vid det största värdshuset, som låg vid torget. Det var mycket stort och vi körde in genom en välvd portgång ut på en långsmal gård där stallen och vagnbodarna låg. Två stallknektar kom och tog hand om oss. Den förste var en trevlig och livlig liten gubbe med krokigt ben och gulrandig väst. Aldrig har jag sett en man sela

av så snabbt som han. Med en klapp och ett vänligt ord ledde han mig till ett långt stall med sex eller åtta spiltor, där det redan stod några hästar. Den andre mannen tog Ginger. James stod bredvid medan vi torkades och blev rengjorda. Jag har aldrig ryktats så lätt och flinkt som av den där lille gubben. När jag var färdig kom James fram och kände på mig överallt, som om han inte kunde tro att det var ordentligt gjort. Men han såg att min päls var len och mjuk som silke.

— Jag trodde jag var rätt snabb, sade han, och vår John ännu bättre, men ni slår då alla rekord.

— Övning ger färdighet, sade den halte lille stallknekten. Det skulle vara dåligt om inte det var fallet. Fyrtio års erfarenhet och inte perfekt! Ha, ha. Det vore illa. Och vad beträffar snabbhet, så är det en fråga om vana. Får man in den vanan är det lika lätt som att vara långsam. Lättare skulle jag vilja säga, förresten. Det är faktiskt inte bra för min hälsa att hålla på med ett jobb dubbelt så länge än som är nödvändigt. Inte skulle jag kunna vissla heller om jag masade som en del gör. Ni förstår jag

har sysslat med hästar sen jag var tolv år gammal — i både jakt- och kapplöpningsstall. Eftersom jag är liten var jag jockey i flera år. Men det var halt på banan i Goodwood en dag, och min stackars häst ramlade och jag bröt knät och sen hade de ingen användning för mig längre. Eftersom jag inte kunde leva utan hästar, började jag jobba på värdshus. Jag ska säga att det är ett verkligt nöje att handskas med en sådan här häst, renrasig, väluppfostrad och välskött. Jag kan avgöra hur en häst blivit behandlad om jag får handskas med den i tjugo minuter. Se på den här: fin och lugn, vänder sig precis när man vill, håller upp hovarna när de ska rengöras och allt annat man vill att den skall göra. Ta sedan en annan som är retlig och nervös och inte vill flytta på sig. En som springer sin väg i stallet, kastar med huvudet så fort man kommer i närheten och lägger öronen bakåt och verkar rädd. Stackars krake! Jag vet hurdan behandling den utsatts för. Om de är skygga kommer de lätt i sken eller ryggar tillbaka. Är de livliga blir de elaka eller farliga. Deras humör formas medan de är unga. De är som barn. Fostras de som de ska, och leds in på

den rätta vägen blir de bra som vuxna. Om de får en chans vill säga.

— Jag tycker om att lyssna på vad du säger, sade James, så har vi det hemma hos vår husbonde.

— Vad heter han, unge man, om man får fråga? Enligt vad jag kan förstå är han en god man.

— Det är godsägare Gordon från Birtwick gods, sade James.

— Jaså, honom har jag hört talas om. Fin hästdomare, eller hur? Och landets bästa ryttare?

— Det lär han visst vara, sade James. Men numera rider han inte så mycket, sedan hans stackars son dödades.

— Oh, den stackars mannen. Jag läste om det i tidningarna när det hände. En fin häst dödades också, inte sant?

— Ja, sade James, det var ett stiligt djur, bror till den här och väldigt lik honom.

— Synd, synd, sade den gamle mannen. Där skulle han inte ha hoppat om jag minns rätt. Ett högt stängsel och en brant flodbank? Inte en chans för hästen att se vart det bar iväg.

Visserligen är jag förtjust i djärv ritt, lika väl som alla andra, men det finns vissa hopp som bara en gammal erfaren ryttare kan klara. Ett människoliv och en häst är mera värt än en rävsvars. Det tycker åtminstone jag.

Under tiden hade den andre mannen blivit färdig med Ginger och kom med vår havre. James och den gamle mannen gick ut ur stallet tillsammans.

Eldsvådan

Senare samma kväll leddes en häst in i stallet av den andre stallknekten. Medan han gjorde honom i ordning kom en ung man med pipa i munnen och ställde sig och pratade.

— Hör du Towler, sade stallknekten, kan du springa uppför stegen till loftet och ta ner lite hö åt den här hästen. Men lägg ifrån dig pipan vad du gör.

— Ska ske, sade den andre och gick upp genom luckan till loftet och jag hörde hur han gick på golvet ovanför och tog fram höet. James kom in och såg till oss en sista gång och sedan låstes dörren.

Jag kan inte säga hur länge jag sovit eller hur sent på natten det var, men jag vaknade av att jag mådde illa. Varför visste jag knappt. Jag reste mig upp. Luften verkade tjock och kvävande. Jag hörde Ginger hosta och en av de andra hästarna flyttade rastlöst på sig. Det var alldeles mörkt och jag kunde inte se något, men stallet var fullt av rök och jag kunde knappt andas. Luckan till loftet var öppen och jag tyckte det var därifrån röken kom. Jag lyssnade

och hörde ett svagt knastrande ljud. Jag visste inte vad det var men det lät egendomligt och fick mig att darra i hela kroppen. Vid det här laget hade alla de andra hästarna vaknat och en del ryckte i sina grimmor, andra stod och stampade.

Till slut hörde jag steg utanför och stallknekten som skött om resandens häst rusade in i stallet med en lykta. Han började lösgöra hästarna och försöka leda ut dem. Men han verkade ha så bråttom och vara så rädd själv att han skrämde mig ännu mer. Den första hästen ville inte gå med honom. Han försökte med den andra och den tredje, men inte heller de ville flytta på sig. Sen kom han till mig och försökte dra mig ut ur stallet med våld. Det var naturligtvis omöjligt. Han försökte med allihop i tur och ordning och gick sedan därifrån.

Det är klart att vi var dumma men vi tycktes omgivna av faran utan någon att ty oss till. Allt var främmande och ovisst. Den friska luften som kom in genom den öppna dörren gjorde det lättare att andas, men det sprakande ljudet ovanifrån tilltog i styrka och när jag såg upp genom bräderna i min tomma krubba såg jag

något rött som flammade till på väggen. Sen hörde jag någon skrika: 'El-den är lös!' Den gamle stallknekten kom snabbt och lugnt in. Han fick ut en häst och fortsatte med nästa. Flammorna slickade loftluckan och dånet ovanifrån var fruktansvärt.

Sen hörde jag James stämman, lika lugn och glad som vanligt.

— Kom mina vänner, nu måste vi skynda oss. Vakna nu och kom.

Jag stod närmast dörren, så han kom fram till mig först och klappade mig.

— Kom Beauty, på med seldonen pojken min. Vi ska snart vara ute ur den här kvalmiga luften. Han selade snabbt på mig och sen tog han av sig sin halsduk och band den försiktigt över mina ögon och klappade mig och lirkade med mig och ledde ut mig ur stallet. När jag väl var ute på stallplanen tog han bort halsduken från mina ögon och skrek.

— Ta den här hästen, någon, medan jag går tillbaka efter den andra.

En högrest, kraftig man steg fram och tog hand om mig och James rusade tillbaka in i stallet. Jag gnäggade till högt när jag såg

honom försvinna in. Efteråt talade Ginger om att det var det bästa jag kunde ha gjort för henne. Hade hon inte hört mig utanför skulle hon aldrig haft mod att komma ut.

Det rådde en riktig villervalla ute på stallplanen. Hästarna leddes ut ur de andra stallen och vagnarna och kärrorna drogs ut ur bodarna ifall elden skulle sprida sig. På andra sidan gården slogs fönstren upp och folk ropade allt möjligt, men jag höll ögonen fixerade vid stalldörren där röken välldes ut tjockare än någonsin och jag såg blixtar av rött ljus. Så småningom hörde jag en kraftig klar stämma som överröstade allt tumult och jag visste att den tillhörde vår husbonde.

— James Howard! James Howard är du där? Han fick inget svar men jag hörde ett brak av något som föll i stallet. I nästa ögonblick gav jag till ett glatt gnäggande för jag såg James komma genom röken med Ginger. Hon hostade våldsamt och han kunde inte tala.

— Modigt gjort, min pojke, sade husbonden och lade handen på hans axel. Är du skadad? James skakade på huvudet för han kunde ännu inte få fram ett ord.

— Det är ingen tvekan om att han är modig, sade den kraftige mannen som höll mig.

— Nu när du hämtat andan James, sade husbonden, ska vi ge oss av härifrån så snart vi kan. När vi gav oss av i riktning mot utgången hördes ljudet av galopperande hovar och dånnet av vagnshjul från torget.

— Det är brandkåren! skrek ett par röster. Akta er, ur vägen! Med ett klapprande och dånande på stenläggningen rusade två hästar in på gården med den tunga brandsprutan bakom sig. Brandmännen hoppade av. De behövde inte fråga var det brann — stora eldslågor steg upp från taket.

Vi gav oss av så fort vi kunde ut på det stora tysta torget. Det var stjärnklant och bortsett från ljudet bakom oss var allt stilla. Husbonden förde oss till ett stort värdshus på andra sidan torget och så snart stallknekten kom ut, sade han,

— James jag måste skynda mig till frun. Jag överlämnar hästarna i din vård. Beställ vad du tror de behöver. Därefter gick han.

Vi hörde ett fruktansvärt oväsen innan vi kom in i våra spiltor. Skriken från de stackars

hästar, som brändes inne i stallet, var hemska och fick både Ginger och mig att känna oss illa till mods. Vi leddes in och blev väl omhändertagna.

Nästa morgon kom husbonden för att se hur vi hade det och för att prata med James. Jag uppfattade inte mycket, för stallknekten höll på att rykta mig, men jag såg att James såg mycket glad ut och jag tänkte att husbonden nog var stolt över honom. Frun hade blivit så upprörd av nattens händelser att resan blev uppskjuten till eftermiddagen. James gick till värdshuset för att ordna med våra seldon och vagnen och för att höra mer om eldsvådan. När han kom tillbaka hörde vi vad han berättade för stallknekten. Först kunde ingen förstå hur elden uppstått. Till slut sade någon att han sett Dick Towler gå in i stallet med pipa i mun och när han kom ut hade han den inte längre. Sedan sade den unge stallknekten att han sett Towler gå upp på loftet för att hämta lite hö och sagt åt honom att lägga ifrån sig pipan först. Dick förnekade att han tagit med sig pipan. Men ingen trodde honom.

James sade att taket och golvet rasat in och

att bara de sotiga väggarna stod kvar. Två stackars hästar, som det inte gick att få ut, låg begravda under de förkolnade takbjälkarna och tegelpannorna.

John Manly

Återstoden av resan gick lätt och strax efter solnedgången kom vi fram till huset, där min husbondes vän bodde. Vi leddes in i ett rent och trevligt stall. Där fanns en kusk som tog väl hand om oss och han tyckte att James skött sig bra, när han fick höra talas om eldsvådan.

— En sak är säker, sade han. Dina hästar vet vem de kan lita på. Det är något av det svåraste som finns här i världen att få ut hästar ur ett stall där det brinner eller är översvämning. Jag vet inte varför de inte vill komma ut, men de gör det inte — inte en häst på tio.

Vi stannade i tre dagar och åkte sedan tillbaka hem. Resan gick bra. Vi tyckte det var skönt att komma hem till vårt eget stall igen och John var lika glad att se oss. Innan han och James gick ifrån oss på natten, sade James,

— Jag undrar vem som kommer i mitt ställe?

— Lille Joe Green, sade John.

— Lille Joe Green! Men han är ju bara barnet!

— Han är fjorton och ett halvt, sade John.

— Men han är ju så liten.

— Ja, han är liten till växten, men flink, villig och godhjärtad. Han är mycket angelägen om att få komma hit. Det är hans far också och jag vet att husbonden ville ge honom en chans. Han sade att om jag inte tyckte att han dög något till skulle han se sig om efter en större pojke. Jag gick med på att ge honom en prøvotid på sex veckor.

— Sex veckor, sade James. Det tar sex månader innan han duger någonting till! Det blir arbetsamt för dig John.

— Nåja, sade John och skrattade, jag trivs med att arbeta. Hittills har jag aldrig varit arbetsskygg.

— Du är verkligen hygglig, sade James och jag önskar jag kunde bli som du.

— Jag pratar inte ofta om mig själv, sade John, men eftersom du ska ge dig av ut i stora världen för att arbeta ska jag berätta för dig hur jag ser på saker och ting. Jag var lika gammal som Joe, när min far och mor dog i febern med tio dagars mellanrum. De lämnade mig och min sjuka syster Nelly ensamma i världen utan släktingar som vi kunde vända oss till för att få

hjälp. Jag var bondpojke och tjänade inte tillräckligt för oss två att leva på. Min syster skulle kommit till fattighuset om inte frun hade sört för henne. (Nelly kallar henne för 'min ängel', och det gör hon rätt i). Frun hyrde ett rum åt henne hos gamla änkan Mallet och gav henne stickning och sömnad att syssla med när hon orkade. När hon var sjuk skickade hon dit mat och godsaker och var som en mor för henne. Husbonden lät mig börja i stallet under gamle Norman, kusken han hade då. Jag fick mat i huset, en säng på loftet och en omgång kläder samt tre shilling i veckan, så att jag kunde hjälpa Nelly. Norman kunde ha sagt, att vid hans ålder hade han ingen lust med en oerfaren bondpojke, men han var som en far för mig och var väldigt mån om mig. När gubben dog några år senare övertog jag hans plats. Numera har jag förstås högsta lön och kan lägga undan lite för framtiden. Och Nelly är glad som en lärka. Så du förstår, James, att jag är inte den som rynkar på näsan åt en liten pojke och förargar en snäll och god husbonde. Nej! Nej! Jag kommer att sakna dig hemskt mycket James, men vi kommer att klara oss.

Det finns inget roligare än att göra en god gärning när man får tillfälle och jag är glad att jag kan göra det.

— Då tycker du inte om uttrycket, ”Var och en är sig själv närmast”, sade James.

— Nej det gör jag verkligen inte, sade John. Var skulle jag och Nelly varit om husbonden, frun och gamle Norman satt sig själva i första rummet. Hon skulle ha hamnat på fattighuset och jag i rovåkern. Var skulle Black Beauty och Ginger varit om du bara tänkt på dig själv? Ihjälbrända! Nej, James. Var och en som tycker att han bör tänka på sig själv först borde skämmas. Det tycker jag, sade John med en bestämd knyck på nacken.

James skrattade åt detta men det stockade sig i halsen på honom när han sade,

— Med undantag av min mor har du varit min bästa vän. Jag hoppas du inte ska glömma mig.

Nästa dag kom Joe till stallet för att lära sig så mycket som möjligt innan James slutade. Han lärde sig att göra rent i stallet och ta in halm och hö. Han började rengöra seltyg och hjälpa till att tvätta vagnarna. Eftersom han var

alldeles för kort för att kunna rykta Ginger och mig fick han lära sig på Merrylegs. Det var meningen att han helt skulle ta hand om honom under Johns överinseende. Han var en trevlig och pigg liten grabb, som alltid visslade under arbetet. Merrylegs var inte så förtjust i att bli mörbultad av en pojkvasken som ingenting kan som han uttryckte det. Men mot slutet av andra veckan talade han om för mig att han trodde att pojken nog skulle bli bra.

Till slut kom den dag då James var tvungen att åka ifrån oss. Han som annars brukade vara så käck och glad såg riktigt modfälld ut den morgonen.

— Du förstår, sade han till John, jag åker ifrån en hel del — min mor och Betsy och dig. en god husbonde och matmor och så hästarna och min Merrylegs. På min nya plats kommer jag inte att känna en själ. Om det inte vore för att jag kommer att få högre lön och kunna hjälpa min mor bättre, tror jag inte jag skulle brytt mig om det. Det känns verkligen svårt, John.

— Upp med humöret, James. Jag skulle inte tycka att du var mycket att ha om du kunde åka

hemifrån för första gången utan att känna det. Ryck upp dig. Du kommer att få vänner där och om du lyckas bra, vilket jag är säker på, får din mor det bra och kommer att bli mycket stolt över att du fått en sådan fin plats.

Så John muntrade upp honom, men alla var ledsna att bli av med James. Vad Merry-legs beträffar var han ledsen i flera dagar och tappade matlusten totalt. John tog med honom flera morgnar när han motionerade mig. När han fick trava och galoppera vid min sida blev den lille krabaten på gott humör igen och snart var han åter sig själv.

Joes far kom in och hjälpte till lite grann eftersom han kunde jobbet och Joe var mycket ivrig att lära. John var riktigt nöjd med honom.

Spring för livet

En kväll, några dagar efter det att James åkt, hade jag ätit mitt hö och låg och sov i halmen, när jag plötsligt vaknade av att vällingklockan ringde. Jag hörde hur dörren till Johns stuga öppnades och hur han sprang upp till manbyggnaden. Han var tillbaka igen i rödaste rappet, låste upp stalldörren och kom in och ropade,

— Vakna Beauty, nu måste du springa det fortaste du kan.

Jag hann knappt tänka förrän han fått på mig sadeln och selen. Han sprang bara och hämtade sin rock och tog mig sedan i snabb trav upp till mangårdsdörren. Godsägaren stod där med en lykta i handen.

— John, sade han, nu måste du rida för brinnande livet. Det gäller fruns liv. Vi har inte ett ögonblick att förlora. Ge det här brevet till doktor White. Låt hästen vila på värdshuset och kom tillbaka så snart du kan.

— Ja, godsägaren, sade John och kastade sig upp i sadeln.

Trädgårdsmästaren som bodde i stugan hade

hört klockan och redan öppnat grinden. Så satte vi av genom parken, genom byn och nerför backen tills vi kom till tullbommen. John ropade högt och bultade på porten. Mannen var snart ute och öppnade för oss.

— Var snäll och låt det vara öppet för doktorn. Här är pengarna.

Så gav vi oss av igen.

Vi hade en lång jämn vägsträcka framför oss utmed floden. John sade,

— Nu Beauty måste du göra ditt bästa.

Det gjorde jag också. Jag behövde varken piska eller sporrar och tre kilometer galopperade jag allt vad tygen höll. Jag tror inte att min gamle farfar som vunnit kapplöpningar i Newmarket kunde ha sprungit fortare. När vi kom till bron höll John in mig lite och klap-pade mig på halsen och sade.

— Bra gjort, Beauty!

Han skulle ha låtit sakta ner farten, men jag hade ångan uppe och satte av igen lika snabbt som förut. Det var frost i luften, månen sken och det var vackert. Vi red genom en by och sedan genom en mörk skog, uppför en backe och nerför igen tills vi efter att ha sprungit tolv

kilometer kom till stan. Allt var tyst och stilla bortsett från klappret av mina hovar mot stenläggningen och alla sov. Kyrkklockan slog tre när vi kom fram till doktor Whites dörr. John ringde två gånger och bankade på dörren så det dundrade. Ett fönster slog supp och doktor White, som hade nattmössa på stack ut huvudet och sade,

— Vad vill ni?

— Fru Gordon är mycket sjuk, doktorn. Husbonden ber att ni ska komma genast. Han tror hon kommer att dö om ni inte kan ta er dit — här är ett brev.

— Vänta, jag kommer, sade han. Han stängde fönstret och stod snart i dörren.

— Det värsta är, sade han, att min häst varit ute hela dagen och är alldeles tröttkörd. Min son har nyss blivit bortkallad så han tog den andra. Vad kan vi göra? Får jag låna er häst?

— Han har galopperat nästan hela vägen, doktorn. Jag fick order att låta honom vila sig här, men jag tror inte husbonden har något emot det om doktorn anser det lämpligt.

— Bra, sade han. Jag är snart färdig.

John stod bredvid mig och klappade mig på

halsen. Jag var mycket varm. Doktorn kom ut med sin ridpiska.

— Den behöver inte doktorn ta med sig, sade John. Black Beauty springer tills han stupar. Var rädd om honom, om ni kan. Jag vill inte att han ska komma till skada.

— Nej, nej, sade doktorn. Det hoppas jag verkligen inte. Snart hade vi lämnat John långt bakom oss.

Jag tänker inte berätta om hemfärden. Doktorn var tyngre än John och inte lika skicklig ryttare. Men jag gjorde i alla fall mitt yttersta. När vi kom till uppførsbacken höll doktorn in mig och sade,

— Nu gamle kompis, kan du hämta andan ett tag.

Det var jag glad för, ty jag var nästan slut. Den där andningspausen gjorde gott och snart var vi inne på godsets ägor. Joe stod vid grinden och husbonden i dörren till mangårdsbyggnaden för han hade hört oss komma. Han sade inte ett ord. Doktorn gick in i huset och Joe ledde in mig i stallet. Det var skönt att vara hemma. Benen skakade under mig och jag bara stod och flåsade. Jag hade inte ett torrt hårstrå

på hela kroppen. Svetten rann ner utmed benen och det ångade kring hela kroppen som från en kokande kittel. Stackars Joe! Han var ung och oerfaren och hans far, som skulle ha hjälpt honom annars hade skickats till grannbyn. Men jag är övertygad om att han gjorde det han trodde var bäst. Han gned mina ben och sidor men lade inget varmt täcke över mig. Han trodde jag var för varm för att tycka om det. Han gav mig en spann vatten att dricka. Det var kallt och gott och jag drack upp alltsammans. Sedan gav han mig lite hö och havre och övertygad om att han gjort sitt bästa gick han sin väg. Jag började snart skaka och darra och blev iskall. Det värkte i ben och sidor och jag var öm i hela kroppen. Ah, vad jag önskade att jag hade ett varmt tjockt täcke. Jag önskade att John varit där men han var ju tvungen att gå tolv kilometer till fots. Jag lade mig ner i halmen och försökte sova. Så småningom hörde jag John vid dörren. Jag gav till ett svagt gny för jag hade mycket ont.

Inom ett ögonblick stod han vid min sida och lutade sig ner över mig. Jag kunde inte tala om för honom hur jag kände mig men han

verkade förstå. Han lade på mig ett par, tre varma filtar och sprang sen in i huset och hämtade lite varmt vatten. Han blandade till lite varmt kli som jag åt och sen tror jag att jag somnade.

John verkade mycket uppbragd. Jag hörde hur han upprepade gånger sade för sig själv,

— Vilken idiot till pojke. Att inte lägga på en filt. Jag antar vattnet var kallt också. Pojkvaskern är inget att ha.

Men Joe var i alla fall en snäll pojke.

Nu var jag mycket sjuk. Jag hade fått lunginflammation och kunde inte andas utan att det gjorde ont. John skötte mig dag och natt. Han kunde gå upp två tre gånger om natten för att se till mig.

— Min stackars Beauty, sade han en dag. Min duktiga häst, du räddade livet på din matmor. Ja, det gjorde du.

Det glädde mig att höra, för det verkade som om doktorn sagt att om vi dröjt längre hade det varit för sent. John talade om för husbonden att han aldrig sett en häst springa så fort i hela sitt liv. Det verkade som om hästen förstått vad det var frågan om. Det är klart att jag gjorde

fastän John inte förstod det. Jag visste att John och jag var tvungna att springa det fortaste vi kunde och att det gällde matmors liv.

Bara slarv

Jag vet inte hur länge jag var sjuk. Herr Bond, veterinären, kom varje dag. En dag åderlät han mig. John samlade upp blodet i ett kärl. Jag kände mig mycket svag efteråt och trodde jag skulle dö och jag tror de andra trodde det-samma.

Ginger och Merrylegs hade flyttats in i ett annat stall så att jag skulle få tyst och lugnt. Febern hade gjort mig överkänslig för ljud. Jag hörde vartenda fotsteg till och från huset och visste precis vad som försiggick. En natt var John tvungen att ge mig medicin. Tom Green kom dit och hjälpte till. När jag tagit den och John gjort det så bekvämt för mig han kunde, sade han att han skulle stanna en halvtimme för att se hur medicinen verkade. Tom sade att han skulle stanna hos honom. De gick och satte sig på en bänk som burits in i Merrylegs spilta och satte lyktan vid fötterna så att jag inte skulle störas av ljuset. Ett tag satt båda männen tysta och sedan sade Tom Green lågmält,

— John, jag önskar du ville säga ett vänligt ord till Joe. Pojken är alldeles förkrossad. han

kan varken äta eller vara glad. Han säger att han vet med sig att det var hans fel alltihop, trots att han gjorde sitt bästa. Han säger att om Beauty dör kommer ingen någonstän att tala med honom mer. Det gör mig ont att höra det. Skulle du inte kunna tala med honom. Han menade inget illa, pojken.

Efter en kort paus sade John, sakta:

— Du får inte döma mig så hårt, Tom. Jag vet att han inte menade något illa. Det har jag aldrig påstått. Jag vet att han inte är någon dålig pojke, men du förstår jag lider själv. Den här hästen är min stolthet, för att inte tala om hur omtyckt han är av husbonden och frun. Att tänka sig att hans liv kanske blivit bortkastat på det här sättet är mer än jag kan stå ut med. Men om du tycker jag är för hård mot pojken ska jag försöka ge honom ett vänligt ord i morgon — om Black Beauty är bättre vill säga.

— Tack ska du ha, John. Jag visste väl att du inte menade att vara hård och jag är glad att du inser att det bara var slarv.

Johns röst fick mig nästan att hoppa högt när han svarade,

— *Bara slarv? Bara slarv!* Hur kan du tala

om *bara* slarv? Vet du inte att det är det värsta som finns näst efter elakhet ...

Jag hörde inte återstoden av samtalet ty medicinen gjorde sin verkan och jag somnade. På morgonen kände jag mig mycket bättre.

Joe Green

Joe Green artade sig väl. Han var läraktig och så uppmärksam och försiktig att John började anförtro honom en hel del arbetsuppgifter. Men som sagt, han var liten för sin ålder och det var sällan han tilläts motionera Ginger eller mig. Men en morgon råkade John vara ute med Justice och bagagekärren och husbonden ville att ett meddelande omedelbart skulle skickas till en herre som bodde en halvmil därifrån. Han gav Joe order om att sadla mig för att rida dit med det och tillade han skulle rida försiktigt. Brevet lämnades fram och vi återvände lugnt tills vi kom till tegelbruket. Där såg vi en kärra, som var tungt lastad med tegel. Hjulen hade fastnat i den hårda leran i några djupa spår och körkarlen skrek och piskade obarmhärtigt de två hästarna.

Joe höll in mig. Det var en sorglig syn. Hästarna kämpade och drog allt vad de förmådde för att få upp kärren. Men de kunde inte rubba den. Svetten rann utefter benen på dem, sidorna hävde sig och varje muskel var spänd. Mannen drog våldsamt i huvudet på den

främre hästen och svor och piskade dem brutalt.

— Ett ögonblick, sade Joe. Piska inte hästarna på det där viset. Hjulen sitter så fast att de inte kan få upp kärran.

Mannen brydde sig inte om honom utan fortsatte att slå.

— Sluta för allt i världen, sade Joe. Jag ska hjälpa er att lätta kärran. Som den är nu kan de inte rubba den.

— Sköt ditt du, din fräcke kanalje, så sköter jag mitt.

Mannen var rasande och att han druckit gjorde saken ännu värre. Han slog med piskan igen. Joe vände mig och i nästa ögonblick galopperade vi iväg bort till ägaren till tegelbruket. Jag vet inte om John skulle ha gillat vår fart men Joe och jag hade bara ett i sinnet. Vi var så upprörda att vi inte kunde rida långsammare.

Huset låg intill vägen. Joe knackade på dörren och skrek:

— Hallå, är det någon hemma? Dörren öppnades och mannen kom ut.

— Goddag unge man. Du tycks ha bråttom. Några beställningar från godsägarn idag?

— Nej, herrn, men det är en karl nere vid bruket som håller på att piska ihjäl två hästar. Jag sade åt honom att sluta, men det gör han inte. Jag sade att jag skulle hjälpa honom att lätta kärran men det ville han inte heller. Jag har kommit för att be herrn vara snäll och gå dit. Joes röst darrade av upphetsning.

— Tack ska du ha min pojke, sade mannen och sprang in och hämtade sin mössa. Sedan gjorde han ett ögonblicks paus.

— Är du med på att vittna om vad du sett, om jag för mannen inför rätta?

— Gärna, sade Joe.

Mannen försvann och vi fortsatte hem i snabb trav.

— Vad är det med dig Joe. Du ser ilsken ut, sade John när pojken slängde sig ur sadeln.

— Jo det ska jag säga dig att jag är, sade pojken och berättade snabbt och upprört om allt som hänt. Joe var vanligtvis en så lugn och fin pojke att det var ovanligt att se honom så upprörd.

— Fint, Joe. Du handlade riktigt, vare sig mannen blir åtalad eller ej. Många människor skulle ha ridit förbi och sagt att det inte var

deras sak att lägga sig i. För min del anser jag att när det gäller grymhet och våld är det allas angelägenhet. Du handlade riktigt.

Joe var alldeles lugn vid det laget och stolt över att John gillat hans uppträdande. Han gjorde rent mina hovar och gned mig med fastare hand än vanligt.

De skulle just gå hem och äta när en betjänt kom ner i stallet för att säga att Joe omedelbart skulle infinna sig i husbondens arbetsrum. Det var en karl som anklagats för hästmisshandel och de ville att Joe skulle vittna. Pojken rodnade ända upp till hårfästet och ögonen glänste.

— Det ska jag göra, sade han.

— Snygga till dig lite, sade John.

Joe drog till slipsen och slätade till jackan och gav sig genast av. Nere i stallet hörde vi inte mera på ett tag eftersom det var matdags för karlarna. Men när Joe kom tillbaka såg jag att han var vid gott humör. Han gav mig en vänlig klapp och sade,

— Sånt där vill vi inte se, eller hur gamle kompis.

Efteråt hörde vi att han lagt fram sitt vitt-

nesmål ordentligt och att hästarna farit illa därän med märken efter brutal misshandel. Körkarlen ställdes inför rätta och skulle eventuellt dömas till två eller tre månaders fängelse.

Det var härligt att se hur Joe förändrades. John skrattade och sade att han vuxit ett par centimeter den veckan. Han var lika snäll och ömsint som förut men mera målmedveten i allt han sysslade med — som om han på en gång förvandlats från pojke till man.

Skilsmässan

Nu hade jag tillbringat tre lyckliga år på det här stallet, men sorgliga förändringar var förestående. Då och då hörde vi att matmor var sjuk. Doktorn var ofta där och husbonden såg allvarlig och orolig ut. Sedan fick vi höra att hon måste åka hemifrån till ett varmare klimat i ett par år. Nyheten blev ett hårt slag för oss alla. Alla var oroliga. Husbonden satte igång att sälja för att flytta från England. Vi hörde hur de pratade om det i stallet. Det talades faktiskt inte om något annat.

John arbetade tyst och modstulet och Joe visslade sällan. Folk for hit och dit och Ginger och jag hade fullt upp att göra.

De första som åkte var Jessie och Flora med sin guvernant. De kom för att ta farväl av oss. De kramade stackars Merrylegs som en kär vän, vilket han ju verkligen också var. Sedan fick vi höra hur det ordnats för oss. Husbonden hade sålt Ginger och mig till sin gamle vän greve W — han trodde att vi skulle få det bra där. Merrylegs hade skänkts till kyrkoherden, som ville ha en ponny åt sin fru. Men det var på

villkor att han aldrig fick säljas och att han skulle avlivas och begravas när han blev för gammal.

Joe fick i uppdrag att ha hand om honom och att hjälpa till i huset så jag tyckte Merry-legs fick det bra. John fick erbjudanden om flera bra platser, men han sade att han ville vänta lite och se sig om.

Kvällen innan de for kom husbonden in i stallet för att ge en del order och ge sina hästar en sista klapp. Han verkade mycket nedslagen, det märkte jag på rösten. Jag tror vi hästar är mera känsliga för röstlägen än människor.

— Har du bestämt dig för vad du ska göra John, sade han. Jag ser att du inte har accepterat några erbjudanden.

— Nej, godsägarn, jag har bestämt mig för att om jag kunde få plats hos någon förstklassig hästränare skulle det passa mig bäst. Många unga djur är rädda och blir förstörda av felaktig behandling. Det skulle kunna undvikas om rätt man fick ta hand om dem. Jag har alltid haft god hand med hästar och om jag kunde hjälpa några att få en ordentlig start skulle jag känna att jag gjorde någon nytta. Vad tror godsägarn

om det?

— Jag kan inte tänka mig någon som skulle passa bättre till det än du, sade husbonden. Du förstår dig på hästar och på något vis förstår de dig. Med tiden kanske du kan sätta upp eget. Bättre kan du inte få det. Om jag kan hjälpa dig på något sätt så skriv till mig. Jag ska prata med mitt ombud i London och ge honom dina betyg.

Husbonden gav John namn och adress och tackade honom sedan för hans långa och trogna tjänst. Men det blev för mycket för John.

— Godsägarn. Jag står inte ut. Ni och frun har gjort så mycket för mig att jag aldrig kan återgälda det. Jag kommer aldrig att glömma godsägarn och vi får be till Gud att frun ska återvända frisk och kry en dag. Vi måste hålla modet uppe.

Husbonden räckte John handen utan att säga något och de gick ut ur stallet till-sammans.

Den sista sorgliga dagen hade kommit. Betjänten och det tunga bagaget hade skickats dagen innan och det var bara husbonden, frun och hennes kammarjungfru kvar. Ginger och jag drog fram vagnen till stora ingången för sista gången. Tjänstefolket bar ut kuddar och

filtar och en mängd andra saker. När allt var i ordning kom husbonden nerför trappan, bärande på frun. Jag stod närmast huset och såg allt som hände. Han satte försiktigt ner henne i vagnen medan tjänstefolket stod omkring dem och grät.

— Adjö än en gång, sade han. Vi kommer inte att glömma någon av er, och så satte han sig. Kör John!

Joe hoppade upp bak på vagnen och vi körde sakta genom parken. I byn stod folk i dörrarna för att se en sista skymt av dem och önska dem lycka till.

När vi kom fram till järnvägsstationen tror jag frun gick till fots från vagnen till vänt-rummet. Jag hörde henne säga på sitt mjuka, rara sätt,

— Adjö John. Gud välsigne dig.

Jag kände hur det ryckte till i tömmen, men John svarade inte. Han kunde kanske inte få fram några ord. Så snart Joe lastat sakerna ur vagnen sade John åt honom att se till hästarna medan han gick ut på plattformen. Stackars Joe! Han stod intill våra huvuden för att dölja tårarna. Mycket snart kom tåget in på stationen.

Ett par minuter senare slogs dörrarna igen. Stinsen blåste i pipan och tåget gled bort och lämnade ett moln av vit rök efter sig. När det var helt utom synhåll kom John tillbaka.

— Vi kommer aldrig att få återse henne, sade han — aldrig.

Han tog tömmarna, satte sig på kusk-bocken och körde långsamt hem med Joe. Fast nu var det inte längre vårt hem.

DEL 2

Herrgården

Efter frukost följande morgon spände Joe Merrylegs för fruns lilla schäs och körde till prästgården. Först kom han och tog farväl av oss och Merrylegs gnäggade åt oss från stallbacken. Sedan sadlade John Ginger, satte en grimma på mig och red iväg med oss de två milen till Herrgården där greve W bodde. Det var en stilig byggnad med flera stall. Vi kom in på gården genom en grind med stolpar av sten och John bad att få träffa herr York. Det dröjde lite innan han kom. York var en medelålders man med trevligt utseende och av hans ton att döma var han van att bli åtlydd. Han var mycket vänlig och artig mot John. Efter att ha tagit sig en snabb titt på oss bad han en stallknekt leda in oss i våra spiltor och så bjöd han John på lite att dricka.

Vi fördes till ett luftigt stall och ställdes i spiltor intill varandra där vi blev avtorkade och fick mat. Efter ungefär en halvtimme kom John och herr York, som skulle bli vår nye kusk, för

att hälsa på oss.

— Jag kan inte se några fel på de här hästarna, sade York efter att ha tittat noga på oss båda. Men hästar liksom människor har ju sina egenheter som ibland kräver olika behandling. Är det något särskilt ni skulle vilja nämna beträffande någon av dem?

— Jo, sade John, jag tror inte det finns ett bättre par hästar i hela landet och jag är uppriktigt ledsen att behöva skiljas från dem. Men likadana är de inte. Den svarte har det jämnaste humöret jag någonsin sett hos en häst. Jag tror aldrig han fått ett hårt ord eller slag sedan han föddes och han verkar tycka om att vara till lags. Den bruna hästen tror jag har blivit illa behandlad. Det sade hästhandlaren. När hon kom till oss bet hon och var misstänksam, tills hon upptäckte att vi var hyggliga och sedan försvann den ovanan undan för undan. Under dessa tre år har jag inte sett minsta tecken på dåligt humör hos henne och blir hon väl behandlad här så finns det inte en bättre, villigare häst än hon. Men hon är av naturen mera lättirriterad än den svarte. Hon störs fortfarande avflugor och blir retlig om

seldonen inte sitter riktigt. Skulle hon bli illa eller orättvist behandlad ger hon gärna igen. Det är ju som bekant vanligt när det gäller nervösa hästar.

— Naturligtvis, sade York, jag förstår precis, men i ett sånt här stall är det inte alltid så lätt att ha stalldrängar som sköter sig oklanderligt. Jag ska göra mitt bästa. Mer kan jag inte göra. Jag ska lägga på minnet vad ni sagt om märren.

De var på väg ut ur stallet när John stannade och sade:

— Jag kanske borde nämna att vi aldrig använt stuptygel på någon av dem. Den svarte har aldrig haft någon och hästhandlarn påstod att det var det som förstört den andras humör.

— Jamen, sade York, här måste de ha stuptygel. Själv föredrar jag att låta dem vara utan och greven är alltid medgörlig, när det gäller hästar. Med grevinnan är det en annan sak — hon tycker om elegans. Om vagnhästarna inte är tillräckligt hårt tyglade vill hon inte se åt dem. Själv är jag helt emot det och kommer alltid att vara det, men grevinnan insisterar på det när hon ska ut och åka.

— Det var tråkigt, mycket tråkigt, sade John, men nu måste jag ge mig av, annars hinner jag inte med tåget.

Han kom fram och klappade oss och pratade med oss för sista gången. Han lät mycket ledsen. Jag höll huvudet tätt intill honom. Det var det enda sättet jag kunde säga adjö på. Sedan gick han och jag återsåg honom aldrig.

Följande dag kom greven för att titta på oss. Han verkade belåten.

— Jag har stora förhoppningar beträffande de här hästarna, sade han. Godsägare Gordon gav dem fina vitsord. Färgmässigt passar de naturligtvis inte ihop, men jag tänker låta dem dra vagnen här ute på landet. Innan vi åker till London måste jag pröva Baron i stället för den svarta hästen, som jag tror passar utmärkt som ridhäst. Sen talade York om vad John sagt om oss.

— Nåja sade greven, ni får hålla ett öga på märren och inte spänna stuptygeln för hårt. Jag tycker vi ska ta det lite vackert till en början. Jag ska nämna det till grevinnan.

På eftermiddagen selades vi på och spändes för vagnen och när stalleklockan slog tre leddes

vi fram till huset. Allt var mycket magnifikt och huvudbyggnaden var tre, fyra gånger så stor som det gamla huset på Birtwick, men inte hälften så trevligt. Två betjänter i livré med röda knäbyxor och vita strumpor stod och väntade. Snart hördes frasandet av siden och hennes nåd kom nerför stentrappan. Hon gick fram och tittade på oss. Hon var lång med högfärdig uppsyn och det såg ut som om hon inte var helt belåten med någonting. Hon sade inget utan steg in i vagnen. Det var första gången jag hade stuptygel på och jag måste säga att trots att det var obehagligt att inte kunna böja på huvudet, höll den inte upp huvudet högre än jag brukade. Jag var orolig för Ginger, men hon verkade tyst och lugn.

Nästa dag klockan tre stod vi åter vid dörren. Vi hörde frasandet av sidenklänningen och grevinnan kom nerför trappan och sade otåligt,

— York, ni måste spänna upp hästarna högre. Så där kan de inte få se ut.

York steg ner och sade hövligt.

— Ursäkta grevinnan, men de här hästarna har inte haft stuptygel på tre år och greven sade

att det var säkrast att ta det lite vackert, men om grevinnan vill ska jag spänna upp dem lite högre.

— Gör det, sade hon.

York kom själv och spände åt tyglarna ett hål tror jag. Den dagen var vi tvungna att gå uppför en brant backe. Då började jag förstå vad jag fått höra. Jag ville naturligtvis skjuta fram huvudet och dra med hela min styrka som jag brukade, men nu tvingades jag istället dra med huvudet uppspänt, vilket tog musten ur både rygg och ben. När vi kom in sade Ginger,

— Nu märker du vad det vill säga. Men det här är inte så farligt. Bli det inte värre ska jag inte säga något om det för vi blir väl behandlade här. Men spänner de upp mig riktigt hårt får de akta sig, för det tål jag inte.

Dag för dag förkortades tygeln hål för hål och istället för att med nöje se fram emot att bli påselad började jag oroa mig för det. Ginger verkade också rastlös fast hon inte sade så mycket. Till slut trodde jag det värsta var över, för vi hade inte fått tygeln förkortad på flera dagar. Jag var fast besluten att göra det bästa av situationen och göra min plikt, fast det numera

var en ständig plåga istället för ett nöje. Men värre skulle det bli.

Ett slag för friheten

En dag kom grevinnan senare än vanligt och sidenet frasade värre än någonsin.

— Kör till grevinnan B, sade hon, och efter en paus fortsatte hon. Tänker ni aldrig få upp huvudena på de där hästarna York? Strama genast upp dem och låt oss slippa mera lirkande och dumheter.

York kom till mig först medan stalldrängen stod vid Gingers huvud. Han drog tillbaka huvudet på mig och spände tygeln så hårt att det nästan var outhärdligt. Sedan gick han till Ginger. Hon stod otåligt och kastade med huvudet, som hon hade för vana att göra nuförtiden. Hon visste vad som skulle komma och i samma ögonblick som York skulle spänna åt remmen passade hon på att rycka till så häftigt att York slog i näsan och tappade hatten. Drängen blev nästan omkullslagen. Båda två försökte snabbt hålla fast Gingers huvud men kunde inte rå på henne, för hon fortsatte att stegra sig och sparka förtvivlat. Till slut sparkade hon till fimmelstängen och ramlade omkull efter att först ha givit mig ett hårt slag på benen. Gud vete vad

mera hon skulle ha hunnit ställa till med om York inte genast satt sig ner på hennes huvud för att hålla henne stilla. Han ropade samtidigt,

— Spänn ifrån den svarta hästen och spring och hämta skruvnyckeln och ta loss stängen! Skär av remmarna om ni inte kan lyfta av dem!

En av betjänterna sprang efter skruvnyckeln och en annan kom med en kniv. Drängen hade snart befriat mig från Ginger och vagnen och ledde in mig i spiltan. Han ställde in mig precis som jag var och sprang tillbaka till York. Jag var hemskt uppskärnad av händelsen och om jag haft för vana att sparkas och stegra mig skulle jag säkert gjort det då. Men där stod jag istället arg och öm i benet och fortfarande med huvudet uppspänt utan möjlighet att böja på det. Jag led oerhört och hade lust att sparka första bästa person som kom i närheten.

Det dröjde inte länge förrän Ginger leddes in av två drängar och hon var rätt tilltufsad. York följde med och gav order och kom sen för att titta på mig. Han släppte genast loss huvudet på mig.

— Förbaskade stuptygel, sade han för sig

själv. Jag visste att det inte skulle gå i längden — husbonden kommer att bli rasande. Men så går det — om en kvinnas egen man inte kan få bukt med henne kan naturligtvis inte någon bland tjänstefolket få det. Jag tvår mina händer. Hinner hon inte till trädgårdsfesten i tid är det inte mitt fel.

York sade det inte så att de andra karlarna hörde det. Sedan kände han på mig över hela kroppen och hittade snart stället ovanför knät där jag blivit sparkad. Det var svullet och ömt. Han gav order om att det skulle tvättas med varmt vatten och smörjas in.

Greven blev mycket upprörd när han fick reda på vad som hänt. Han skyllde på York för att denne givit vika för hennes nåd. Han svarade då att hädanefter föredrog han att enbart ta emot order från hans nåd. Men jag tror inte det blev något av det, för det fortsatte på samma sätt som förut. Jag tyckte York kunde ha stått på sig lite mer när det gällde hästarna.

Ginger spändes aldrig mera för vagnen. När hon var helt återställd sade en av grevens yngre söner att han gärna ville ha henne. Han tyckte hon skulle passa bra som jakthäst. Själv var jag

fortfarande tvungen att dra vagnen och fick en ny partner som hette Max. Han hade alltid varit van vid kort tygel och jag frågade hur han stod ut.

— Jo, sade han, jag står ut för att jag måste. Men det förkortar livet på mig och kommer att förkorta ditt också om du tvingas hålla på så.

— Tror du, sade jag, att våra husbönder är medvetna om hur plågsamt det är?

— Jag vet inte, svarade han, men hästhandlarna och veterinärerna känner väl till det. Jag bodde hos en hästhandlare en gång, som tränade mig och en annan häst att gå i par. Han spände upp huvudet på oss högre och högre för varje dag. En man som var där frågade varför.

— Jo, svarade han, folk vägrar köpa dem annars. Londonborna vill att deras hästar ska hålla huvudet högt. Visst är det skadligt för hästarna men det är bra för affärerna. Hästarna blir snart utslitna eller sjuka och så kommer de och köper ett nytt par.

Hur jag led av tygeln i fyra långa månader. Det är svårt att beskriva. Men jag är övertygad om att om det fortsatt längre skulle antingen hälsan eller humöret givit vika. Innan dess

visste jag inte vad det ville säga när fradgan stod kring munnen på en. Nu fick det skarpa bittet på tungan och känen och den ansträngande huvudställningen fradgan att ständigt stå kring munnen. Somliga män-niskor tycker det ser tjusigt ut. Men det är lika onaturligt för hästar som för människor. Det är ett tecken på att något är fel och bör rättas till. Dessutom blev luftrören ansträngda och jag fick svårt att andas. När jag kom hem från arbetet värkte det i nacke och bröst och ömmade i munnen och jag kände mig utsliten och nere.

I mitt gamla hem kunde jag alltid lita på att John och husbonden var mina vänner. Men här hade jag, trots att jag i många avseenden behandlades väl, inga vänner. York visste säkert hur den där tygeln plågade mig, men jag antar han tog för givet att det inte gick att göra något åt det. I varje fall gjordes inget för att få slut på det.

Grevinnan Anne

Tidigt på våren åkte greven och en del av familjen upp till London och tog York med sig. Ginger, jag och några andra hästar lämnades hemma eftersom vi behövdes där och äldste stallknekten skulle ta hand om oss.

Grevinnan Harriet som var kvar på herrgården var svårt invalidiserad och åkte aldrig ut i vagnen och unga grevinnan Anne föredrog att rida tillsammans med sin bror eller sina kusiner. Hon var en skicklig ryttarinna och var lika glad och trevlig som vacker. Hon valde mig till sin häst. Jag njöt av dessa ridturer i den klara, kyliga luften, ibland tillsammans med Ginger, ibland med Lizzie. Lizzie var ett piggt ljust sto, nästan fullblod och storfavorit bland herrarna på grund av sitt livliga temperament. Men Ginger, som kände till mer än jag, talade om att hon var ganska nervös av sig.

Det fanns en man som hette Blantyre som var gäst på herrgården. Han red alltid på Lizzie och prisade henne så högt att grevinnan Anne en dag gav order om att damsadeln skulle sättas på Lizzie och en annan sadel på mig. När vi

kom till dörren verkade Blantyre mycket orolig.

— Vad är detta för något? Är du trött på Black Beauty?

— Nej inte alls, svarade hon, men jag är generös nog att låta dig rida på honom för en gångs skull. Så får jag pröva din charmanta Lizzie. Du måste tillstå att både vad storlek och utseendet beträffar passar hon bättre som damhäst än min egen älsklingshäst.

— Jag måste avråda dig från att sätta dig i sadeln på henne, sade han. Hon är förtjusande men alldeles för nervös för en dam. Hon är lite opålitlig. Var snäll och byt sadel.

— Käre kusin, sade Anne och skrattade, oroa dig inte för mig. Jag har varit van vid hästar sedan jag var liten och har följt jakt-hundarna många gånger trots att jag egentligen inte anser att det passar sig för en dam. Men så ligger det till och jag tänker pröva Lizzie som alla ni herrar är så förtjusta i. Så var snäll och hjälp mig upp i sadeln.

Det fanns inget mer att tillägga. Han hjälpte henne försiktigt upp i sadeln och såg till betslet och huvudlaget och gav henne tömmarna. Just som vi skulle ge oss av kom en betjänt med ett

meddelande från grevinnan Harriet. Hon undrade om de skulle vilja fråga doktor Ashley om något som stod på meddelandet och sedan komma tillbaka med svaret.

Byn låg ungefär två kilometer därifrån och doktors hus var det sista. Vi fortsatte glatt tills vi kom till hans grind. En allé av höga granar ledde till huset och Blantynes steg av vid grinden och skulle öppna den åt Anne men hon sade,

— Jag väntar här. Du kan hänga Beautys töm över grinden.

Han såg tveksamt på henne.

— Jag blir inte borta mer än fem minuter, sade han.

— Du behöver inte ha någon brådska. Lizzie och jag tänker inte springa ifrån dig.

Han hängde min töm på en av järnspikarna och försvann bakom träden. Lizzie stod lugnt vid sidan av vägen bort med svansen mot mig. Min härskarinna satt löst och ledigt med hängande tömmar och nynnade på en liten sång. Jag lyssnade på min ryttares fotsteg tills han nådde huset och jag hörde honom knacka på dörren. Det låg en hage på andra sidan vägen

och grinden var öppen. Just då kom några vagnshästar och unga föl travande i en enda röra medan en pojke drev dem framåt med en väldig piska. Fölen var vilda och uppspelta och ett av dem satte av tvärs över vägen och drumlade rakt på Lizzies bakben. Om det var det dumma fölet eller ljudet av piskan vet jag inte, men hon sparkade våldsamt bakut och satte av i sken. Det skedde så plötsligt att Anne nästan ramlade av, men hon återfick snabbt balansen. Jag gav till ett högt gnäggande på hjälp och gnäggade upprepade gånger, stampade otåligt i marken och kastade med huvudet för att få loss tömmen. Jag behövde inte vänta länge. Blantyre kom springande till grinden. Han såg sig oroligt om och fick syn på den flygande figuren som befann sig långt bort på vägen. På ett ögonblick satt han i sadeln. Jag behövde varken piska eller sporrar för jag var lika ivrig som min ryttare. Det märkte han och gav mig fria tyglar och lutade sig lite framåt och så gav vi oss av efter dem.

Det var raksträcka i ungefär två kilometer och sedan tog vägen av åt höger och därefter delade den sig. Långt innan vi kom till

vägkröken var hon utom synhåll. Vilken väg hade hon tagit? En kvinna stod vid sin trädgårdsgrind och skuggade ögonen med handen och såg ivrigt uppåt vägen. Blantyre ropade utan att hålla in mig med tömmarna.

— Vilket håll?

— Åt höger, skrek kvinnan och pekade. Så satte vi av längs den högra vägen. Vi fick syn på henne ett ögonblick men i en kurva försvann hon igen. Vi skymtade henne flera gånger men tappade bort dem. Det verkade omöjligt att hinna upp dem. En gammal vägarbetare stod vid en hög stenar. Han tappade spaden och lyfte händerna. När vi kom närmare gjorde han ett tecken för att säga något. Blantyre höll in mig lite. — Bort mot allmänningen, herrn. Där tog hon av.

Jag kände till allmänningen väl. Den var ojämn och full av ljung och hagtornsbuskar. Där fanns också grässlänter med myrstackar och mullvadsgångar. Vi hade knappt hunnit ut på allmänningen förrän vi åter fick syn på den gröna dräkten som fladdrade framför oss. Hon hade tappat hatten och hennes långa hår hängde löst. Huvud och kropp kastades bakåt som om

hon höll sig kvar med alla sina återstående krafter och nästan var utmattad. Den ojämna terrängen hade naturligtvis saktat ner Lizzies fart och det såg ut som om vi skulle ha möjlighet att rida ifatt henne. Medan vi befann oss på vägen hade Blantyre givit mig fria tyglar, men nu styrde han mig med lätt hand och vant öga så skickligt att jag knappt minskade farten. Vi började komma ifatt dem. Ungefär halvägs över heden hade de nyligen grävt ett dike och kastat upp jorden på andra sidan. Detta måste väl hejda dem! Inte alls. Utan att tveka tog Lizzie språnget, snubblade och föll. Blantyre stönade,

— Beauty, nu får du göra ditt bästa.

Jag samlade mig och med ett enda beslutamt språng hoppade jag över både dike och jordvall.

Den stackars unga kvinnan låg orörlig bland ljungen med ansiktet nedåt. Blantyre vände försiktigt på hennes huvud. Ansiktet var likblekt och ögonen slutna. — Anne, kära Anne. Säg något.

Men han fick inget svar. Han knäppte upp hennes dräktjacka och lossade på kragen och

kände på hennes händer och handleder, reste sig sedan upp och såg sig desperat om efter hjälp.

Inte långt därifrån höll två män på att skära torv och när de såg Lizzie komma springande utan ryttare hade de avbrutit sitt arbete för att fånga in henne.

Blantynes rop fick dem snart att komma. Den ene verkade mycket bekymrad över vad han såg och frågade vad han kunde göra.

— Kan ni rida?

— Någon vidare ryttare är jag inte, men rider gärna efter hjälp till grevinnan Anne.

— Ta den här hästen. Rid till doktorn och be honom komma omedelbart. Fortsätt sedan till Herrgården och tala om för dem vad som hänt och be dem skicka vagnen med grevinnan Annes kammarjungfru. Jag stannar här.

— Ska ske. Jag ska göra mitt bästa. Han sade sedan till sin kamrat.

— Joe var hygglig och spring och hämta lite vatten och säg till min fru att komma hit så fort som möjligt. Han steg sedan upp i sadeln och med en klatsch i sidan satte han av och gjorde en liten omväg för att undvika diket. Jag skakade honom så lite som möjligt, men en

eller ett par gånger när vi befann oss på ojämna mark ropade han,

— Lugn, lugn!

På landsvägen gick det bra. Hos doktorn och på Herrgården uträttade han sitt ärende till belåtenhet. De bad honom komma in och dricka något.

— Nej tack, sade han. Jag rider tillbaka till dem igen via en genväg genom hagen och kommer att vara där före vagnen.

Det blev stor uppståndelse när nyheten spred sig. Jag fördes in i min spilta och selades av och fick en filt över mig. Ginger sadlades och skickades i all hast iväg till greve George och snart hörde jag vagnen rulla ut på gården. Det dröjde ett bra tag innan Ginger kom tillbaka och vi lämnades ensamma. Och då talade hon om för mig allt hon sett.

— Jag kan inte berätta så mycket, sade hon. Vi galopperade nästan hela vägen och kom dit samtidigt som doktorn. Det satt en kvinna på marken med grevinnans huvud i knät. Doktorn hällde något i munnen på henne. Det enda jag uppfattade var att han sade att hon inte var död. Sedan fördes jag bort ett stycke av en man.

Efter en stund bars hon till vagnen och vi återvände hem gemensamt. Jag hörde husbonden säga att han hoppades hon inte hade brutit några ben och att hon ännu inte kommit till medvetande.

När greve George tog ut Ginger på jakt skakade York på huvudet. Han sade att det fordrades en stadig hand för att träna en häst inför dess första jaktsäsong och inte en dumdriktig ryttare som greve George.

Ginger trivdes med det men ibland när hon kom tillbaka såg jag att hon fått anstränga sig mycket och då och då hostade hon till. Hon var för stolt för att beklaga sig men jag kunde inte låta bli att oroa mig för henne.

Två dagar efter olyckshändelsen kom Blantyre och hälsade på mig. Han klappade mig och berömde mig och talade om för greve George att han var säker på att hästen varit lika medveten om vilken fara grevinnan Anne befunnit sig i som han själv.

— Jag skulle inte ha kunnat hålla in honom även om jag velat, sade han. Hon borde aldrig rida på någon annan häst.

Genom deras samtal fick jag reda på att

grevinnan nu befann sig utom all fara och snart skulle kunna rida igen. Det var goda nyheter och jag såg fram emot lyckliga tider igen.

Ruben Smith

Nu måste jag berätta lite om Ruben Smith som fick ha hand om stallet när York åkte till London. Ingen kunde vara bättre insatt i sitt arbete än han och när han var skötsam fanns det inte en hederligare eller bättre människa. Han var ömsint och skicklig i sin vård av hästarna och var lika kunnig som en veterinär, ty han hade arbetat hos en sådan i två år. Han var en förstklassig kusk och kunde köra ett fyrspann lika bra som ett tvåspann. Han var en stilig karl, beläst och hade ett mycket trevligt sätt. Jag tror att han var omtyckt av alla. I synnerhet av hästarna. Det egendomliga var att han hade så låg befattning och inte var förste kusk som York. Han hade en last och det var hans svaghet för sprit. Han drack inte ständigt som en del. Han kunde vara nykter i veckor eller månader i sträck och sen få ett återfall. Han skämde ut sig, skrämde livet ur sin fru och var till besvär för alla som hade med honom att göra. Men han var så duktig att York hade tystat ner det ett par gånger och inte låtit greven få reda på något. Men en kväll när Ruben skulle köra några

gäster hem från en bal var han så berusad att han inte kunde hålla i tömmarna. En av de manliga gästerna fick lov att sätta sig på kuskbocken och köra hem kvinnfolket.

Detta kunde naturligtvis inte döljas och Ruben blev genast avskedad. Han och hans stackars fru och barn var tvungna att flytta ifrån den söta lilla grindstugan och ge sig av. Gamle Max berättade det för mig. Det hände för rätt länge sedan, men innan Ginger och jag kom hade Smith blivit återanställd. York hade bönat för honom hos greven som är mycket godhjärtad och Smith hade lovat dyrt och heligt att aldrig smaka en droppe så länge han bodde där. Han hade hållit sitt löfte så länge att York tyckte han tryggt kunde låta honom överta sysslorna medan han var borta. Han var så duktig och ärlig att ingen annan tycktes passa bättre.

Vi hade hunnit till början av april och familjen väntades hem någon gång i maj. Den lätta enspännaren behövdes ses över och eftersom överste Blantyre var tvungen att återvända till sitt regemente bestämdes det att Smith skulle köra honom till stan i vagnen och sedan rida hem. Därför tog han en sadel med

sig och det blev jag som fick följa med på resan. Översten lade en slant i handen på Smith vid stationen och sade adjö med orden.

— Låt inte Beauty slita ut sig för vilken ung sprätt som helst — spara honom åt unga fröken.

Vi lämnade kärran hos vagnmakaren och Smith red till ett värdshus med mig och bad stallknekten att ge mig ordentligt med mat och ha mig färdig åt honom klockan fyra. En spik i en av mina skor hade lossnat under vägen, men stallknekten märkte det inte förrän strax innan fyra. Smith kom inte förrän klockan fem och sade att han inte tänkte ge sig av förrän klockan sex eftersom han skulle träffa några goda vänner. Mannen berättade då för honom om spiken och frågade om han skulle se om skon.

— Nej, sade Smith, det klarar sig tills vi kommer hem.

Han pratade nonchalant och med hög röst. Jag tyckte inte det var likt honom att låta bli att se till skon eftersom han annars var så noggrann med lösa spikar i våra skor. Han kom varken klockan sex, sju eller åtta och klockan var närmare nio innan han kom och hämtade mig och han var mycket högröstad. Han verkade

vara på dåligt humör och var ovetting mot stallknekten. Varför vet jag inte.

Värden stod i dörren, och sade,

— Ta det lugnt herr Smith. Men han fick en ilsken svordom till svar och vi hade knappt hunnit utanför stan förrän han satte av i galopp och slog mig med piskan trots att jag höll god fart. Månen hade ännu inte gått upp och det var mycket mörkt. Vägarna var steniga eftersom de var nylagda. På grund av att jag sprang så fort lossnade min sko mer och mer och när vi kom till tullbommen ramlade den av.

Om Smith varit nykter skulle han ha förstått att det var något fel på min gång, men han var för drucken för att märka något.

Bortom tullbommen sträckte sig en lång nylagd väg full av stora vassa stenar där det var riskabelt att rida snabbt. Jag tvingades galoppa över den i högsta fart med ena skon borta under det att min ryttare piskade mig och med vilda eder manade på mig att springa ännu fortare. Hoven, som sargats av de vassa stenarna, var spräckt ända in till köttet.

Detta kunde inte fortgå. Ingen häst kan behålla fotfästet under sådana omständigheter.

Smärtan var för svår. Jag snubblade och föll hårt på båda knäna. Ruben Smith kastades av i fallet och på grund av den höga hastigheten måste han ha fallit ganska hårt. Jag reste mig snart och haltade bort till vägkanten där det inte fanns några stenar. Månen hade just gått upp ovanför häcken och i månskenet såg jag Smith ligga några meter bort. Han reste sig inte, men gjorde ett fåfängt försök och sedan hördes ett tungt stönande. Jag kunde också haft anledning att stöna, ty jag hade fruktansvärt ont i både foten och knäna, men hästar är vana att uthärda sin smärta under tystnad. Jag gav inte ifrån mig ett knyst utan stod bara och lyssnade. Det hördes ytterligare ett stönande från Smith och trots att han nu låg i fullt månsken kunde jag inte se att han rörde sig. Jag kunde inte hjälpa vare sig honom eller mig själv. Jag lyssnade efter ljudet av en häst, vagnshjul eller fotsteg. Vägen var inte särskilt trafikerad och vid den tiden på dygnet kunde vi ha fått stå där i timmar utan att få hjälp. Jag stod och tittade och lyssnade. Det var en lugn ljummen aprilkväll och det var alldeles tyst bortsett från en näktergals sång och inget rörde sig annat än de vita molnen kring

månen. En uggle flög över häcken. Det fick mig att tänka på sommarnätter för länge sedan när jag låg bredvid min mor på den gröna härliga ängen hos Greys.

Det måste ha varit närmare midnatt när jag på avstånd hörde klappret av hovar. Ibland dog det bort och sedan hördes det tydligare och närmare. Vägen till Herrgården ledde genom skogen, som tillhörde greven. Ljudet kom från det hållet och jag hoppades det var någon som kom för att leta efter oss. När det kom ännu närmare var jag nästan säker på att jag kunde urskilja Gingers fotsteg. Ännu lite närmare och jag blev överlycklig att få höra ett gnäggande till svar samt några människoröster. De kom sakta över stenarna och stannade vid den mörka gestalten som låg på marken.

En av männen lutade sig ner över den.

— Det är Ruben, sade han. Han rör sig inte.

Den andre mannen kom efter och böjde sig ner över honom,

— Han är död, sade han, känn hur kalla hans händer är.

De lyfte på honom, men han var livlös och håret blodigt. De lade ner honom igen och kom

fram och tittade på mig. De såg genast mina såriga knän.

— Titta hästen har ramlat och kastat av honom i fallet. Vem skulle ha trott att den svarta hästen kunde göra något sånt? Ruben måste ha legat där i timal. Konstigt att hästen inte givit sig av.

Robert försökte leda mig framåt. Jag tog ett steg men var nära att falla igen.

— Titta! Han har ont i ena foten också. Hoven är alldeles trasig. Inte undra på att han ramlade, stackarn. Jag ska säga dig en sak, Ned. Jag är rädd för att inte allt stod rätt till med Ruben. Tänka sig att han kunde rida över de här stenarna med en häst som tappat ena skon! Tyvärr är det nog samma gamla historia igen — stackars Susan! Hon såg hemskt blek ut när hon kom hem till mig och undrade om han inte kommit tillbaka. Hon låtsades att hon inte alls var orolig och föreslog en mängd saker som kunde ha uppehållit honom. Men trots det bad hon mig åka och möta honom. Vad ska vi ta oss till? Vi måste få hem hästen och liket och det kommer inte att bli lätt. Sedan beslöt de att Robert, stallknekten, skulle leda mig hem och

att Ned fick ta kroppen. Det var svårt att få in den i dogkorten ty det fanns bara en som kunde hålla Ginger. Men hon visste lika väl som jag vad som pågick och stod blickstill. Jag märkte det, för om hon hade några brister, så var det att hon var otålig när hon tvingades stå stilla.

Ned körde sakta med sin sorgliga last, och Robert kom och tittade på min fot igen. Sedan tog han sin näsduk och band den hårt om min fot och ledde mig hem. Jag ska aldrig glömma den nattliga vandringen. Det var mer än fem kilometer. Robert ledde mig sakta och jag haltade fram så gott jag kunde. Han tyckte säkert synd om mig för han klappade och uppmuntrade mig hela tiden och pratade vänligt med mig.

Till slut kom jag in i min egen spilta och fick lite havre. När Robert bundit om mina knän med våta dukar satte han foten i en gröt av kli för att driva ut hettan och få den ren till dess veterinären kom och såg till den följande morgon. Jag lyckades lägga mig ner i halmen och sova trots att jag hade mycket ont. Dagen därpå kom veterinären och undersökte mina sår. Han sade, att han hoppades att lederna inte var

skadade och om så inte var fallet skulle jag kunna fortsätta att arbeta. Men ärren skulle jag aldrig bli av med. Jag tror de gjorde sitt bästa för att göra mig frisk, men det tog lång tid och var smärtsamt. Det blev så kallat svallkött i knäna, som de brände bort. När det äntligen var läkt baddade de med en frätande vätska på båda knäna för att ta bort allt hår.

Eftersom Smith dött så hastigt och det inte fanns några vittnen blev det polisundersökning. Vårdshusvärden och stallknekten på puben bevitnade tillsammans med flera andra människor att han varit berusad när han gav sig därifrån. Mannen vid tullbommen sade att han galopperat i full fart genom grinden. De hade hittat min sko bland stenarna så jag rentvåddes från all skuld.

Alla tyckte synd om Susan. Hon var alldeles utom sig och upprepade hela tiden:

— Han som var så snäll. Det var den fördömda spritens fel. Varför får de lov att sälja sprit.

Eftersom de varken hade hem eller släktingar var hon och hennes sex barn tvungna att lämna sitt rara hem och ge sig av till fattighuset.

Förstörd och på väg utför

Så snart knäna var läkta fick jag vara i en liten hage i ett par månader. Det fanns ingen annan där och trots att jag njöt av friheten och det saftiga gräset hade jag blivit så bortskämd med sällskap att jag kände mig mycket ensam. Ginger och jag hade blivit goda vänner och nu saknade jag hennes sällskap oerhört. Jag gnäggade ofta när jag hörde ljudet av hästhovar men fick sällan något svar. Men en morgon öppnades grinden och vem var det som kom om inte kära gamla Ginger. Mannen tog av henne grimman och släppte iväg henne. Med ett glatt gnäggande sprang jag fram till henne. Vi tyckte båda det var roligt att träffas. Jag fick snart reda på att det inte var för vårt nöjes skull som hon förts dit. Det skulle ta för lång tid att berätta alltsammans, men sanningen var att hon blivit utsliten av hård ritt och de skulle se om det hjälpte med vila.

Greve George var ung och gick inte att tala till rätta. Han var en hård ryttare och jagade så ofta han fick tillfälle helt utan att ta hänsyn till hästen. Strax efter det att jag lämnat stallet hade

det varit hinderlöpning och han beslöt sig för att vara med. Trots att stallknekten sagt åt honom att Ginger var lite överansträngd och att det inte var lämpligt att låta henne delta trodde han inte på det, utan manade på henne att hålla sig bland de främsta. Hon ansträngde sig till det yttersta och kom bland de tre första men blev fullständigt utpumpad och fick ont i ryggen eftersom han var för tung för henne.

— Här befinner vi oss alltså, sade hon, förstörda i våra bästa år — du av en drinkare och jag av en dåre. Det känns hårt.

Vi kände båda att vi inte var vad vi hade varit. Det hindrade i alla fall inte att vi njöt av varandras sällskap. Vi galopperade inte som vi brukat utan betade eller låg tillsammans i gräset och stod i timmar under en av de skuggande lindarna med huvudena tätt intill varandra. Så fördrev vi tiden tills familjen återvände från stan.

En dag såg vi greven komma in i hagen tillsammans med York. När vi såg vem det var stod vi stilla under vår lind och lät dem komma fram till oss. De undersökte oss noga. Greven verkade mycket missnöjd.

— Hundra pund bortkastade i onödan, sade han, men det som bekymrar mig mest är att det är min gamle väns hästar. Han som trodde att de skulle få ett gott hem hos mig — och nu är de förstörda. Märren ska få vila upp sig under ett år, så får vi se vad vi kan göra med henne. Men den svarte måste säljas. Det är hemskt synd, men jag kan inte ha en häst med sådana knän i mitt stall.

— Nej naturligtvis inte, sade York, men han kan kanske komma till ett ställe där utseendet inte spelar så stor roll och där han ändå blir väl behandlad. Jag känner en man i Bath som har hyrhästar och som ofta är villig att ta en bra häst till ett lågt pris. Jag vet att han tar väl hand om sina hästar. Polisunder-sökningen visade ju att det inte är något fel på hästen och grevens eller mina rekommendationer bör vara en tillräcklig garanti.

— Det är lika bra ni skriver till honom, York. Jag är mera angelägen om att han ska komma till ett bra ställe än priset jag får för honom. Sedan gick de därifrån.

— De kommer snart att skicka bort dig, sade Ginger, och då mister jag den enda vän jag

har. Vi kommer antagligen aldrig att återse varann igen. Livet är trist.

Efter ungefär en vecka kom Robert in i hagen med en grimma som han satte på mig och han ledde iväg mig. Jag hann inte ta farväl av Ginger. Vi gnäggade åt varann när jag fördes bort och hon sprang oroligt utefter häcken och ropade på mig så länge hon kunde höra ljudet av mina hovar. På Yorks rekommendationer köptes jag av ägaren till hyrkuskverket. Jag var tvungen att åka tåg. Det var något nytt för mig och fordrade en hel del mod. Men när jag märkte att tuffandet, gnisslandet och framförallt skakningarna i hästboxen som jag stod i inte gjorde mig illa, tog jag det lugnt.

När jag nådde slutet av min resa hamnade jag så småningom i ett ganska bekvämt stall och blev väl omhändertagen. Stallen var inte så luftiga och trevliga som jag var van vid. De låg på en sluttning istället för på jämn mark och eftersom jag var bunden vid krubban tvingades jag alltid stå på det sluttande golvet vilket var mycket tröttsamt. Människorna tycks inte ha lärt sig att hästar arbetar bättre om de får stå bekvämt och kan vända sig. I alla fall fick jag

rejäl mat och blev ordentligt omskött. På det hela taget tror jag vår husbonde tog så väl hand om oss som han kunde. Han hade rätt många hästar och vagnar av olika slag som han hyrde ut. Ibland kördes de av hans egna män, andra gånger hyrdes häst och vagn ut till herrar och damer som själva körde.

En arbetshäst och hans kuskar

Hittills hade jag alltid körts av folk som åtminstone kunde sin sak. På det här stället fick jag vara med om all slags dålig och okunnig körning. Jag var nämligen en arbetshäst som hyrdes ut till vem som helst. Eftersom jag var foglig tror jag att jag oftare blev uthyrd till okunnigt folk än de andra hästarna. Det skulle ta lång tid att räkna upp alla de olika sätt på vilka jag blev körd, men jag ska nämna några.

Först var det den sortens kuskar som använde strama tyglar — folk som verkade tro att det gällde att hålla tömmarna så hårt de kunde och aldrig ge hästen friheten att röra sig. De pratar alltid om att hålla hästen under kontroll som om han saknade all förmåga till det själv. För en del stackars utslitna hästar som blivit okänsliga i munnen av sådana kuskar kanske det lämpar sig. Men för en häst som kan stå på sina egna ben och som har känslig mun och är lättkörd är det inte bara en plåga utan helt enkelt dumt.

Så finns det kuskar som kör med lösa tyglar och låter tömmarna ligga löst på ryggen på oss

och med handen lättjefullt vilande i knät. Sådana karlar har naturligtvis ingen kontroll alls över hästen om något plötsligt skulle inträffa. Om en häst skyggar, rycker till eller snubblar är de förlorade och kan varken hjälpa sig själv eller hästen förrän olyckan är skedd. Vad mig beträffar hade jag förstås inget emot det eftersom jag varken brukade rycka till eller snubbla och bara var van vid att lita till körkarlen när det gällde att bli styrd. Men man vill i alla fall gärna känna av tömmarna lite när man går nerför en backe och veta att kusken inte har somnat.

Förresten får ett slött körsätt hästen att falla in i dåliga och ofta lata vanor. Och när någon annan tar vid måste han använda piska, vilket blir mer eller mindre smärtsamt. Godsägare Gordon såg alltid till att vi skötte oss tillfredsställande. Han sade att det var lika grymt att skämma bort en häst och låta honom skaffa sig ovanor som att skämma bort ett barn, för båda fick lida för det i framtiden. Kuskar av det slaget är dessutom ofta vårdslösa över huvud taget och har ögonen öppna för allt annat än sina hästar. Jag for ut en dag med en sådan.

Han hade med sig en kvinna och två barn som satt där bak. Han slängde med tömmarna när vi satte igång och gav mig förstås åtskilliga meningslösa pisk-rapp trots att jag redan sprang rätt fort. De hade lagat vägen på flera ställen och till och med där den inte var nylagd var den rätt stenig. Kusken skrattade och skämtade med kvinnan och barnen och kommenterade landskapet till höger och vänster, men hade aldrig en tanke på att hålla ett öga på hästen eller att köra på den jämna delen av vägen. Därför råkade jag få en sten i en av framhovarna.

Om det hade varit godsägare Gordon eller John eller vilken kunnig kusk som helst, skulle han omedelbart ha märkt att något var galet. Till och med i mörker skulle en kusk ha känt i tömmarna att det var något fel på gången och skulle ha stigit av och tagit bort stenen. Men mannen fortsatte att skratta och prata medan stenen för varje steg trängde djupare in mellan skon och hoven. Stenen var vass. Med en sten i foten är det lätt att snubbla och ramla. Om mannen nu var halvt blind eller enbart vårdslös vet jag inte, men han körde mig med stenen i foten i nästan en kilometer innan han märkte

något. Vid det laget var jag så halt av smärtan att han äntligen märkte det och utbrast,

— Nej men titta! De har givit oss en halt häst. Det är ju förskräckligt. Sen slog han med tömmarna och viftade med piskan och sade,

— Seså. Konstra nu inte. Vi ska fram och det tjänar inget till att spela halt och vara lat.

I samma ögonblick kom en bonde ridande på en brun häst. Han lyfte på hatten och stannade.

— Ursäkta herrn, men jag tror det är något fel på er häst. Han går som om han hade en sten i skon. Tillåt mig att titta på hans fötter. De lösa stenarna är farliga saker för hästarna.

— Det är en hyrhäst, sade kusken. Jag vet inte vad det är för fel på honom, men det är förskräckligt att skicka ut oss med en halt häst på det här viset.

Bonden steg ner från sin häst och lade tömmarna om armen och lyfte genast på min fot.

— Det är en sten. Halt! Ja, det vill jag lova.

Först försökte han få loss den med handen med eftersom den nu satt ordentligt fast, tog han fram en pincett ur fickan och tog försiktigt

bort den. Sedan höll han upp den och sade,

— Se här! Här är stenen er häst fick i foten. Det är ett under att han inte föll och bröt benen på köpet.

— Tänka sig, sade kusken, så egendomligt. Jag visste inte att hästar kunde få stenar i fötterna.

— Inte? sade bonden spydigt, det kan även de bästa hästar råka ut för, särskilt på såna här vägar. Om ni vill undvika att hästen blir halt måste ni vara uppmärksam och ta loss dem omedelbart. Den här foten är mycket illa skadad, sade han och satte ned den försiktigt och klappade mig. Om jag finge råda er tycker jag ni gör bäst i att låta honom gå så sakteliga ett tag. Han har ont i foten och kommer inte att kunna gå ordentligt på ett tag.

Han steg upp på sin häst, lyfte på hatten åt damen och gav sig iväg.

När han försvunnit började kusken slänga med tömmarna och slå med piskan för att jag skulle fortsätta. Jag var glad över att stenen var borta men det gjorde fortfarande mycket ont. Det var sådana erfarenheter vi hyrhästar fick.

Londonkuskar

Och så har vi folk som kör sina hästar som om de vore ångmaskiner. Det är oftast folk från stan som aldrig haft någon egen häst och i regel åkt tåg.

De tycks alltid tro att en häst är som en ångmaskin. I varje fall anser de att bara man betalar för sig så kan hästen gå hur långt, och så tungt lastad som helst. Om vägarna är tungkörda och leriga eller torra och fina, steniga eller släta med uppförs- eller nerförsbackar spelar ingen roll — man måste vidare hela tiden i samma takt.

Den här sortens människor kommer aldrig på tanken att stiga av och gå uppför en brant backe. Åh, nej, har de betalt för att åka — så ska de åka. Hästen då? Åh, han är van. Vad är vi hästar till för om inte för att dra folk i uppförsbackar. Gå till fots! Vilket skämt. Och så piskas det och rycks i tömmarna och oftast hörs en grov röst skrika,

— Gå på ditt lata kräk!

Klatsch med piskan igen medan vi hela tiden gör vårt bästa för att komma framåt,

lydiga — utan att klaga — ofta plågade och illa till mods.

Den sortens körning sliter ut oss snabbare än någon annan. Jag skulle mycket hellre tillryggalägga tre mil med en hygglig, omtänksam kusk än en och en halv mil med en dålig.

En annan sak är att de sällan drar åt bromsen hur brant nerförsbacken än är. Av den anledningen blir det ofta svåra olyckor. Eller om de drar åt den, glömmer de ibland att lossa den när vi kommit nerför backen. Och mer än en gång har jag tvingats dra halvägs uppför nästa backe innan kusken brytt sig om att tänka på det. Och det är hemskt ansträngande för hästen.

Stadsborna sätter ofta igång ekipaget i full fart på stallbacken i stället för att ta det lugnt, i början. Och när de stannar så hastigt att vi nästan ramlar på knä och slits sönder i munnen av bettet kallar de det ett tvärstopp. Och när de rundar ett hörn gör de det så snävt att de kommer över på fel sida.

Jag minns så väl en vårkväll när Rory och jag varit ute hela dagen. (Rory var den jag oftast gick tillsammans med när ett tvåspann

beställdes. Han var en rejäl kamrat.) Vi hade vår egen kusk och eftersom han alltid var omtänksam och snäll mot oss var det en trevlig dag. Vi var på väg hem i rask takt i skymningen. Vägen krökte sig skarpt åt vänster. Men eftersom vi höll oss långt intill häcken på vår sida och det fanns gott om plats att fara förbi oss höll kusken inte in oss. När vi närmade oss kurvan hörde jag en häst och en tvåhjulig vagn komma i full fart nerför backen emot oss. Häcken var hög och jag såg ingenting. I nästa ögonblick hade vi kört ihop. Som tur var för mig var jag närmast häcken. Rory befann sig på högra sidan och hade inte ens en skakel som skydd. Den andre kusken körde på fel sida i kurvan och när han kom inom synhåll för oss hann han inte köra över på sin sida. Rory fick ta emot den värsta stöten. Skakeln rände rakt in i bröstet på honom så att han stapplade bakåt med ett skri som jag aldrig ska glömma. Den andra hästen föll på knä och ena skakeln bröts av. Det visade sig vara en häst från vårt stall med den höghjuliga vagnen som unga herrar är så förtjusta i.

Körsvennen var en vårdslös yngling som

inte ens vet vilken sida av vägen man ska köra på eller också struntade i det. Och där låg stackars Rory och blödde. De sade att om han hållit längre ut skulle han ha blivit dödad. Och det hade kanske varit bättre för honom, stackarn. Det dröjde länge innan såret läkte och sedan såldes han till en kolhandlare.

Sedan Rory skadades fick jag ofta gå i par med en märr som hette Peggy och stod i spiltan intill mig. Hon var ett starkt, välbyggt djur, mörkt gråbrun till färgen och vackert apelkastad med mörk man och svans. Hon var inte av någon ädel ras men vacker och med ovanligt jämnt humör och arbetsvilja. Hon hade emellertid ett oroligt uttryck i ögonen vilket tydde på att hon haft det besvärligt.

Första gången vi gick tillsammans tyckte jag att hon hade en egendomlig gångart. Hon verkade till hälften trava — till hälften galoppera. Tre fyra steg och sen ett litet skutt framåt. Det var mycket obehagligt för den häst som gick i par med henne och jag blev irriterad. När vi kom hem frågade jag varför hon sprang så egendomligt.

— Jo, sade hon bekymrat, jag vet att jag går

ojämnt. Men vad kan jag göra åt det? Det är faktiskt inte mitt fel. Det är för att jag har så korta ben. Jag är nästan lika hög som du, men dina ben är drygt två decimeter längre ovanför knäna än mina och du kan naturligtvis ta mycket längre steg och springa mycket fortare. Jag rår ju inte för mitt utseende. Jag önskar jag gjort det för då skulle jag haft längre ben. Alla mina bekymmer beror på mina korta ben, sade Peggy förtvivlat.

— Men hur har du blivit så stark, snäll och arbetsvillig?

— Jo du förstår folk vill ju komma fort fram och om en av hästarna inte kan hålla takten med de andra är det bara att använda piskan hela tiden. Det är därför jag lagt mig till med den här ojämna gångarten. Men jag har inte alltid varit sån. När jag bodde hos min första husbonde sprang jag alltid i jämn takt, men han hade inte så bråttom. Det var en ung präst på landet och han var en snäll husbonde. Han hade två församlingar en bra bit ifrån varandra och rätt mycket att göra. Han bannade mig aldrig eller piskade mig för att jag inte sprang fort nog. Han var mycket förtjust i mig.

Jag önskar jag var hos honom nu. Men han var tvungen att flytta till en storstad så jag såldes till en lantbrukare. En del lantbrukare är bra husbönder, men det var inte den här. Han brydde sig varken om sina hästar eller hur han körde. Han var bara intresserad av att köra fort. Jag sprang så snabbt jag kunde men det hjälpte inte. Han piskade mig ständigt och så skaffade jag mig den här ovanan att ta ett språng framåt för att hinna med. På kvällen efter marknaden brukade han stanna sent på värdshuset och sedan köra hem i galopp.

En mörk kväll körde vi hem som vanligt i full galopp när ena hjulet plötsligt körde emot något tungt på vägen och ögonblickligen välte giggen. Han kastades ur och bröt armen och några revben. I varje fall fick jag inte bo kvar hos honom. Och det var jag inte ledsen för. Men det är likadant överallt för mig om folk nödvändigtvis måste åka fort. Jag önskar jag hade längre ben.

Stackars Peggy! Jag tyckte hemskt synd om henne för jag visste hur svårt det var för långsamma hästar att gå i par med snabba. De får alla piskrappen och rår inte för det. Peggy

fick ofta dra en lätt vagn och var mycket omtyckt av en del damer för att hon var så snäll och en tid därefter såldes hon till två damer som själva körde och ville ha en pålitlig häst. Jag mötte henne flera gånger ute på landet där hon höll en jämn och lugn takt och såg glad och nöjd ut. Det gladdde mig ty hon förtjänade en bra plats.

När hon lämnat oss kom en annan häst i hennes ställe. Han var ung och hade rykte om sig att skygga och rycka till och hade därför förlorat en bra plats. Jag frågade hur han blivit så skygg.

— Det vet jag knappt själv, sade han. Jag var skygg som liten och var ordentligt rädd ett flertal gånger och om jag såg något ovan brukade jag vända mig om och titta. Du förstår med skyggglappar kan man varken se eller förstå saker och ting som händer bakom ryggen annat än om man ser sig om. Men då gav mig husbonden alltid ett piskrapp, vilket naturligtvis fick mig att rycka till. Det gjorde inte saken bättre. Om han bara låtit mig titta lugnt på saker och ting och se att det inte var något farligt tror jag det hade gått bra. Jag skulle ha vant mig. En

dag var han ute och red tillsammans med en gammal herre när ett stort stycke vitt papper blåste förbi mig. Jag skyggade och gjorde ett ryck framåt. Husbonden piskade mig som vanligt, men den gamle mannen utbrast:

— Så ska du inte göra. Man ska aldrig piska en häst för att han skyggar. Han skyggar för att han är rädd och du bara skrämmer honom ännu värre.

Så jag antar att det inte är alla som gör så. Jag är säker på att jag inte skyggar med flit. Men hur ska man kunna veta vad som är farligt eller inte farligt om man aldrig får vänja sig vid något. Jag är aldrig rädd för sånt jag känner till. Jag växte upp i en park där det fanns hjortar. För mig var de lika välbekanta som får eller kor men de är ovanliga och jag vet många hästar som är rädda för dem och som blir oregerliga när de ska förbi en inhägnad med hjortar.

Jag visste att det min arbetskamrat sade var sant och skulle önska att alla unghästar hade en sån god husbonde som bonden Grey och godsägare Gordon.

Vi råkade naturligtvis ut för bra kuskar också ibland. Jag minns en morgon när jag spändes

för den lätta giggen och kördes till ett hus inne i stan. Två herrar kom ut. Den längste av dem kom fram till mig och tittade på brett och betsel och såg till att de satt bekvämt.

— Anser ni att hästen behöver kindkedja? sade han till stallknekten.

— Jag tror han klarar sig lika bra utan, sade denne. Han har en ovanligt fin mun och fast han är livlig har han inga olater. Men vi har märkt att folk i allmänhet vill ha kindkedja.

— Jag tycker inte om dem, sade herrn. Var snäll och ta av den och fäst tömmen i bettet. På en långresa är det skönt att inte ha för mycket i munnen, eller hur gamle kompis, sade han och klappade mig på halsen.

Sedan tog han tömmarna och de satte sig i giggen. Jag minns än idag hur lugnt han vände mig — med ett lätt ryck i tömmen och en snuddning med piskan satte vi igång. Jag böjde på nacken och satte av så snabbt jag kunde. Jag märkte att jag hade någon bakom mig som visste hur en fin häst skulle köras. Det kändes som gamla tider igen och jag blev upplivad. Den här herrn blev riktigt förtjust i mig och efter att ha provat mig flera gånger i sadeln

övertalade han husbonden att sälja mig till en god vän som ville ha en pålitlig häst. Och så hände det sig att jag såldes till herr Barry den sommaren.

En tjuv

Min nye husbonde var ogift. Han bodde i Bath och sysslade med affärer. Hans läkare hade rått honom att motionera till häst och det var för det ändamålet han köpte mig. Han hyrde ett stall inte långt från sin bostad och anställde en man vid namn Filcher som stalldräng. Min husbonde visste inte mycket om hästar men behandlade mig väl och jag skulle ha fått en bra och lätt plats om det inte hade varit för omständigheter som han inte var medveten om. Han beställde bästa sortens hö och rikligt med havre, krossade bönor, kli och vicker, allt enligt vad stalldrängen ansåg behövt. Jag hörde hur husbonden gav order om det så visst fanns det gott om mat och jag tyckte jag fått det bra. Under några dagar var allt gott och väl. Jag märkte att stalldrängen förstod sig på sitt arbete. Han höll rent i stallet och ryktade mig grundligt och var aldrig annat än hygglig. Han hade varit stallknekt vid ett av de större värdshusen i Bath, men hade slutat med det och odlade numera frukt och grönsaker som han sålde på torget. Hans fru födde upp höns och kaniner. Efter ett

tag tyckte jag det var ont om havre. Jag fick bönor men de var blandade med kli istället för havre, som började ta slut. Där fanns säkert inte mer än en fjärdedel av vad där borde ha varit. På två, tre veckor började jag tappa krafterna och humöret. Fast höet var bra räckte det inte till att hålla mig i kondition. Men jag kunde ju inte beklaga mig eller göra mina önskningar hörda. Så pågick det i två månader och jag tyckte det var egendomligt att min husbonde inte märkte att något var på tok. Men en eftermiddag red han ut på landet för att träffa en god vän — en lantbrukare som bodde på vägen till Wells. Denne var van vid att bedöma hästar. När han välkomnat sin vän sade han med en blick på mig,

— Jag tycker inte din häst ser lika välmående ut nu som när du först fick honom. Är han frisk?

— Ja, det tror jag, sade husbonden, men han är inte på långt när så pigg som han var. Stallknekten säger att hästar alltid är lite nergångna på hösten och att det bara är naturligt.

— Hösten! Struntprat! sade lantbrukaren.

Det är ju bara augusti och med det lättvindiga arbetet och den goda maten borde han inte försämrats på det här sättet även om det var höst. Vad får han för mat?

Min husbonde berättade det för honom. Den andre skakade sakta på huvudet och började känna mig på hela kroppen.

— Jag vet inte vem det är som äter upp din havre, käre vän, men jag misstar mig grundligt om din häst får den. Har du ridit mycket fort?

— Nej, mycket lugnt.

— Lägg handen här, sade lantbrukaren och förde min husbondes hand över hals och skulderblad. Han är varm och svettig som en häst som just kommit in från grönbete. Jag råder dig att titta till ditt stall lite bättre. Jag avskyr att vara misstänksam och tack gode Gud för att jag inte har någon anledning till det, för jag kan lita på mina män. Men det finns snåla kanaljer, som inte drar sig för att ta ifrån en stackars stum varelse hans mat. Du måste undersöka hur det ligger till. Och så vände han sig till mannen som kommit för att ta hand om mig och sade,

— Ge den här hästen rikligt med havre och

snåla inte med den.

Stumma varelser! Visst är vi det, men om jag kunde ha talat skulle jag ha berättat för husbonden vart den där havren tog vägen. Stallknekten brukade komma var morgon klockan sex och ha med sig en liten pojke, som alltid bar på en täckt korg. Han brukade gå med sin far in i selkammaren där havren förvarades. När dörren stod på glänt såg jag hur de fyllde en liten påse med havre ur bingen och sedan gick pojken sin väg.

En morgon, fem eller sex dagar efter denna händelse, just som pojken gått ut ur stallet öppnades dörren igen och in kom en polis med ett fast tag om barnets arm. Ytterligare en polisman kom och låste dörren från insidan och sade:

— Visa mig var din far förvarar sin kaninmat.

Pojken såg förskrämd ut och började gråta. Men han kunde inte komma undan utan visade vägen till havrebingen. Här hittade polisen en likadan påse som den som låg i pojkens korg.

Filcher höll på att göra rent mina hovar just då, men de fick snart syn på honom och trots att

han gjorde rätt mycket motstånd fick de med både honom och pojken till arresten. Efteråt hörde jag att pojken inte ansågs skyldig. Men mannen blev dömd till två månaders fängelse.

En skojarare

Husbonden fick inte någon ersättare omedelbart, men efter några dagar kom den nye stalldrängen. Han var lång och stilig. Men om det fanns någon skojarare, som gav sig ut för att vara stalldräng så var det Alfred Smirk. Han var mycket hygglig mot mig och behandlade mig aldrig illa. Han klappade mig faktiskt rätt mycket när husbonden såg på. Han borstade ständigt man och svans med vatten och smorde in hovarna med olja innan han ledde fram mig för att jag skulle se bra ut. Men när det gällde att rengöra mina hovar och se om mina skor eller att rykta mig grundligt brydde han sig inte mer om det än om jag varit en ko. Han lät betslet rosta och sadeln var fuktig och svansremmen stel. Alfred Smirk ansåg sig se mycket bra ut och tillbringade rätt mycket tid med att sköta sitt hår, sina polisonger och rätta till slipsen framför spegeln i rytkammaren. När husbonden pratade med honom lät det alltid: "Ja herrn, ja herrn", och han gjorde honnör för vartenda ord. Alla tyckte han var mycket trevlig och att herr Barry haft tur, som

fått tag i honom. Jag tyckte han var den lataste, falskaste människa jag någonsin råkat ut för. Visst är det skönt att inte bli illa behandlad men en häst behöver mer än så. Jag hade en lös-spilta och kunde ha haft det riktigt bekvämt om han inte varit så lat när det gällde rengöringen. Han bytte aldrig halm och stanken underifrån var hemsk och de starka ångorna fick mina ögon att svida och bli inflammerade och jag tappade aptiten.

En dag kom husbonden in och sade,
— Alfred, stallet luktar rätt illa. Borde du inte skura av det ordentligt och spola med vatten?

— Jo, herrn, svarade han och gjorde honnör. Det ska jag göra om herrn vill, men det är ganska farligt att spola en spilta med vatten. Hästen kan bli förkyld. Jag vill inte tillfoga honom någon skada, men om herrn vill det ska jag naturligtvis göra det.

— Jag vill inte att han ska bli förkyld sade husbonden, men jag tycker inte om stanken i stallet. Kan det möjligen vara något fel på avloppet?

— Nu när herrn nämner det, tror jag det

luktar i avloppet ibland. Det kan vara något fel.

— Skicka efter rörmokaren och se till att det blir ordnat, sade husbonden.

— Ska ske, herrn.

Rörmokaren kom och tog upp golvet men hittade inget fel, så han hällde ner lite soda och tog fem shilling för besväret och lukten i stallet var lika dålig som förut. Men bortsett från det blev jag öm och svullen i fötterna av att stå som jag gjorde på den fuktiga halmen och husbonden brukade säga,

— Jag vet inte vad det är för fel med den här hästen, men han har börjat gå klumpigt. Ibland är jag rädd för att han ska snubbla.

— Ja herrn, sade Alfred, det har jag också märkt när jag motionerat honom.

Nu låg det till så att han nästan aldrig motionerade mig och när husbonden hade mycket att göra stod jag ofta stilla i flera dagar utan att få sträcka på benen alls. Ändå fick jag lika mycket mat som om jag skulle arbeta hårt. Detta var inte bra för min hälsa och ibland kände jag mig tung och slö —men för det mesta febrig och rastlös. Han gav mig aldrig något grönfoder eller kligröt som skulle ha svalkat,

för han var lika okunnig som falsk. Och istället för motion eller omväxling av mat fick jag ta mediciner, vilket bortsett från att det var obehagligt att svälja gjorde mig illamående och sjuk.

En dag var jag mycket öm i fötterna och när jag travade över några lösa stenar med husbonden på ryggen snubblade jag ordentligt ett par gånger. När han kom ner till stan tittade han in hos veterinären och bad honom se vad det var för fel på mig. Mannen tog en fot i taget och undersökte den. Sedan reste han sig upp, borstade av händerna och sade,

— Hästen har fått fotröta och ganska illa dessutom. Han är mycket öm i fötterna. Det är tur han inte har ramlat. Jag undrar varför er stallknekt inte märkt det förut. Det är sånt som händer i stall, som inte hålls rena och där halmen inte byts ut. Om ni skickar hit hästen i morgon ska jag se till hovarna och visa drängen hur man smörjer in linimentet, som jag tänker ge honom.

Följande dag fick jag fötterna grundligt rengjorda och insmorda med en stark lösning vilket var mycket obehagligt. Veterinären gav

order om att all halm skulle bytas ut dagligen och att golvet skulle hållas ordentligt rent. Jag skulle få kligröt, lite grönfoder och mycket havre tills fötterna var bra igen. Med den behandlingen blev jag snart i form igen. Herr Barry var så trött på att bli lurad av sin stallknekt att han bestämde sig för att inte ha häst längre utan hyra en när han ville rida. Därför behöll han mig tills fötterna var friska och så såldes jag åter.

Del 3

En hästmarknad

En hästmarknad är utan tvivel underhållande för den som inte har något att förlora. Det finns i varje fall mycket att se på. Långa rader av unghästar från landet, direkt från betes-hagarna, och klungor av långhåriga ponny-hästar som inte var högre än Merrylegs och hundratals draghästar av alla de sorter. En del hade sin långa svans uppbunden med röda band och många var stiliga och rasrena men skamfilade på grund av någon olycka. Där fanns vackra djur i sin bästa ålder som sträckte på benen och visades upp av en dräng som ledde omkring dem i en töm. Men i bakgrunden fanns några stackars krakar som var sorgligt nedbrutna av hårt arbete. De gick med vacklande knän och sviktande gång. Där fanns hästar som såg gamla och övergivna ut med hängande underläpp och tillbakastrukna öron som om livet inte längre var värt att leva och allt hopp var ute. En del var så magra att revbenen syntes och somliga hade sår på rygg och höfter. Det var en sorglig

syn för en häst som kanske själv skulle råka ut för samma öde.

Det prutades en hel del och om en häst får säga sin mening, skulle jag vilja påstå att mera lögn och bedrägeri kunde man sällan bevittna. Jag ställdes tillsammans med ett par tre andra starka, arbetsdugliga hästar och ganska många kom fram för att titta på oss. De fina herrarna vände alltid ryggen åt mig när de såg mina ärrade knän, fast mannen svor på att jag bara halkat i stallet. De som tog sig en närmare titt började alltid med att bända upp munnen på mig och fortsatte med att titta på ögonen, känna på benen och nypa mig ordentligt i skinnet och sedan se hur jag sprang. Det var märkvärdigt på hur många olika sätt det kunde göras. En del var vårdslösa och hårdhänta som om jag var gjord av trä. Andra kände varsamt med handen på min kropp och då och då gav mig en klapp liksom för att be om lov. Jag bedömde naturligtvis spekulanterna efter deras sätt att uppföra sig.

Det fanns en man där som jag trodde jag skulle kunnat trivas hos. Han var inte särskilt förnäm eller av den högljudda, skrytsamma

sorten. Han var rätt liten till växten, men välbyggd och snabb i rörelserna. På hans sätt att röra vid mig visste jag genast att han var van vid hästar. Han talade lugnt och hade en vänlig glimt i de grå ögonen. Det kan tyckas egendomligt, men är förvisso sant, att den friska doft han utstrålade fick mig att tycka om honom. Han luktade varken av surt öl eller tobak, vilket jag avskydde, utan friskt som om han just kommit ner från en höskulle. Han bjöd tjugotre pund för mig men fick avslag och gick sin väg. Jag tittade efter honom men han försvann och en man med hårt utseende och hög röst kom istället. Jag var hemskt rädd att han skulle köpa mig, men han gick sin väg. Ytterligare en eller ett par kom, men de var inte intresserade av köp. Sen kom mannen med det hårda utseendet tillbaka igen och bjöd tjugutre pund. Det prutades hårt för den som sålde mig började ana att han inte skulle få så mycket som han begärde och var tvungen att gå ner. Men just då kom mannen med de grå ögonen tillbaka igen. Jag kunde inte låta bli att sträcka fram huvudet mot honom. Han klappade mig vänligt.

— Hördu gamle kompis, sade han, jag tror

vi skulle passa varann. Jag ger tjugufyra för honom.

— Säg tjugufem så får ni honom.

— Tjugufyra och ett halvt, sade min vän bestämt och inte ett dugg mer — ja eller nej?

— Ja, sade försäljaren och ni kan lita på att det är kvalité på den här hästen och om ni tänker ha honom som droskhäst är han ett verkligt fynd.

Pengarna betalades på stället och min nye husbonde tog min grimma och ledde bort mig från marknaden till ett värdshus där han hade sadel och seltyg i beredskap. Han gav mig ordentligt med havre och stod hos mig medan jag åt och pratade för sig själv och med mig.

En halvtimme senare var vi på väg till London på trevliga småvägar och landsvägar. Till slut kom vi till stora genomfartsleden till London på vilken vi färdades tills vi nådde innerstan i skymningen. Gaslamporna var redan tända. Det fanns gator till både höger och vänster och de korsade varann kilometer efter kilometer. Jag trodde aldrig det skulle bli något slut på dem. Så småningom svängde vi in på en sidogata och kom till en droskstation där min

ryttare glatt ropade,

— God kväll, guvernörn!

— Hallå, hördes en röst, fick du tag i någon bra häst?

— Jag tror det, svarade min ägare.

— Lycka till med honom.

— Tack ska du ha, guvernörn, sade han och red sin väg. Vi tog snart av på en tvärgata och när vi hunnit ungefär halvvägs på den red vi in i en liten smal gränd med ganska fallfärdiga hus på ena sidan och något som såg ut som vagnbodar och stall på den andra. Min ägare stannade utanför ett av husen och visslade. Dörren slogs upp och en ung kvinna följd av en liten flicka och en pojke kom utspringande. De hälsade ivrigt på min ryttare när han steg ner.

— Harry, pojken min, öppna grinden så kommer mor med lyktan.

Snart stod allesammans kring mig på den lilla gården.

— Är han snäll, far?

— Ja, Dolly, lika snäll som din kattunge. Kom och klappa honom.

Genast klappade den lilla handen mig på skulderbladen utan rädsla. Vad skönt det

kändes.

— Jag ska ge honom lite kligröt medan du torkar av honom, sade modern.

— Gör det, Polly. Det är precis vad han behöver och jag vet att du har god mat i ordning åt mig.

— Korv och äppelknyten, skrek pojken så att allihop skrattade. Jag fördes in i ett bekvämt stall med massor av torr halm och efter en rejäl måltid lade jag mig ner övertygad om att jag skulle komma att trivas bra.

Droskhäst i London

Min nye kusk hette Jeremiah Barker men eftersom alla kallade honom Jerry ska jag göra sammalunda. Polly, hans hustru, och han passade utmärkt tillsammans. Hon var en rundlagd, pigg och prydlig liten kvinna med blankt mörkt hår, mörka ögon och en glad liten mun. Pojken var nästan tolv år gammal: en lång, öppen, vänlig grabb. Lilla Dorothy (Dolly kallade de henne) var sin mor upp i dagen och åtta år gammal. De var mycket förtjusta i varandra allesammans. Jag har aldrig träffat på en sån lycklig och harmonisk familj, varken förr eller senare.

Jerry hade en egen droska och två hästar som han själv körde. Den andra hästen var högre, vit och ganska kraftig och hette Captain. Han var gammal vid det här laget men som ung måste han ha varit mycket ståtlig. Han hade stolt hållning och var alltigenom en renrasig, väluppfostrad och förnäm gammal häst. Han talade om för mig att han i sin tidiga ungdom varit ute i Krimkriget. Han hade tillhört en officer i kavalleriet och brukat leda

regementet. Jag tänker berätta mer om det längre fram.

Nästa morgon när jag blivit grundligt ryktad kom Polly och Dolly ut på stallbacken för att titta på mig och bekanta sig med mig. Harry hade hjälpt sin far sedan tidiga morgonen och hade redan uttalat sin åsikt, nämligen att jag skulle bli "en riktig trotjänare". Polly hade med sig ett äpple åt mig, Dolly en brödbit och de var så måna om mig som om jag varit forna dagars Black Beauty. Det var underbart att bli ompysslad igen och ha någon som pratade vänligt med mig och jag lät dem förstå så gott jag kunde, att jag ville återgälda vänligheten. Polly tyckte jag var mycket stilig och alldeles för god för att bli droskhäst om det inte varit för det skamfilade knäets skull.

— Det är naturligtvis ingen som kan säga vems fel det var, sade Jerry, och så länge jag inget vet ska jag inte lägga skulden på honom, ty en häst med en stadigare, ordentligare gång har jag aldrig kört. Vi kallar honom Jack efter den gamle — vad säger du Polly?

— Gör det, sade hon. Jag tycker om när ett bra namn hålls vid liv.

Captain var ute och drog droskan hela förmiddagen. Harry kom in efter skolans slut och ryktade mig och gav mig vatten. På eftermiddagen spändes jag för droskan. Jerry var mån om att se till att huvudlag och betsel satt bekvämt precis som John Manly brukade förr i tiden. När svansremmen släppts ut ett par hål passade den fint. Jag hade varken stuptygel eller kindkedja, bara en vanlig träns. Vilken välsignelse!

Efter att ha kört genom sidogatan kom vi till den stora droskstationen där Jerry hälsat på kvällen innan. På ena sidan av den breda gatan stod höga hus med fina skyltfönster och på andra sidan en gammal kyrka och en kyrkogård omgärdad av ett järnstaket. Längs detta järnstaket stod ett antal droskor och väntade på passagerare. Hötappar låg spridda på marken, några av männen stod och läste tidning och ett par av dem matade sina hästar med hö och gav dem lite att dricka. Vi ställde oss sist i raden. Ett par, tre kom för att titta på mig och började kommentera,

— Passar bra till begravningar, sade en.

— För stilig, sade en annan och skakade på

huvudet. En dag kommer du att upptäcka att det är något allvarligt fel med honom.

Sedan kom en man med brett ansikte fram. Han var klädd i en stor grå rock med grå axelkragar och stora vita knappar, grå hatt och blå halsduk löst knuten kring halsen. Håret var också grått, men han såg trevlig ut och den andre lämnade plats för honom. Han undersökte mig som om han tänkte köpa mig och sedan reste han på sig med ett grymtande och sade,

— Det är rätta sortens häst för dig Jerry, spelar ingen roll vad du gav för honom, för han är värd det.

Mannen hette Grant, men kallades gråe Grant eller guvernör Grant. Han var den som varit längst vid droskstationen och tog på sig uppgiften att träda emellan när det grälades och att ordna upp tvister. Han var för det mesta på gott humör men om han var lite irriterad, vilket hände ibland när han druckit lite för mycket, vågade ingen komma i närheten av hans knytnäve för den kunde dela ut rätt kraftiga slag.

Första veckan under mitt liv som drosk-häst var mycket arbetsam. Jag var inte van vid

London. Oväsendet och brådskan, trängseln av hästar och vagnar som jag fick bana mig fram genom gjorde mig ängslig och nervös. Men snart kom jag underfund med att jag kunde lita helt på min kusk och sedan slappnade jag av och vande mig.

Jerry var den bästa kusk jag nånsin träffat på. Och ännu bättre var det att han var lika mån om hästen som sig själv. Han upptäckte snart att jag var arbetsvillig och gjorde mitt bästa. Och han använde aldrig piska annat än för att lätt snudda med den över min rygg när jag skulle fortsätta. Men för det mesta förstod jag det på hans sätt att lyfta tömmarna. Jag tror att piskan oftare satt i sin hållare än i handen på honom.

På kort tid hade jag och Jerry lärt känna varandra så väl som häst och människa kan. I stallet gjorde han också allt för att vi skulle ha det bekvämt. Stallen var gammalmodiga och sluttade lite för mycket. Men han hade två flyttbara stängsel, som han satte för baksidan av spiltan. På natten när vi vilade tog han bara av oss grimman och satte för grinden så att vi kunde vända på oss och stå åt vilket håll vi ville, vilket var mycket skönt.

Jerry höll oss mycket rena och gav oss så omväxlande och riklig kost som möjligt. Och inte bara det, ty han gav oss alltid friskt vatten att dricka som vi fick ha hos oss både natt och dag utom förstås när vi kom in och var varma. Somliga människor säger att en häst inte bör få dricka så ofta han vill. Men jag vet att om vi får göra det dricker vi bara lite i taget, vilket är nyttigare än att svälja ner en halv hink åt gången när man är genomtörstig. En del stalldrängar går hem till sin öl och låter oss stå i timmar med vårt torra hö och havre och inget att svälja ner det med. Sedan bälgar vi förstås i oss för mycket på en gång. Men det bästa vi hade här var våra söndagar då vi fick vila. Vi arbetade så hårt under veckan att jag inte tror vi skulle ha orkat med om vi inte haft den dagen ledig. Förresten hade vi tid att njuta av varandras sällskap då. Det var under de dagarna som jag fick lyssna till min kamrats livs historia.

En gammal krigshäst

Captain hade blivit inriden och tämjd som arméhäst och hans första ägare var en kvalleri-officer, som drog ut i Krimkriget. Han sade att han trivdes med träningen tillsammans med alla de andra hästarna; att trava tillsammans, vända samtidigt åt höger eller vänster och göra halt på kommando eller att rusa framåt i full fart vid ljudet av en trumpet eller på officerens signal.

När han var ung hade han varit en grå, apelkastad stilig häst. Hans husbonde, en ung, livlig herre, var mycket förtjust i honom och behandlade honom redan från första början med största varsamhet och vänlighet. Han talade om för mig att livet för en arméhäst var bra. Men när han skulle skickas utomlands över havet ombord på ett stort fartyg ändrade han uppfattning.

— Det var hemskt, sade Captain. Vi kunde naturligtvis inte gå till fots ombord utan bands med starka remmar kring kroppen och hissades trots vårt motstånd upp i luften över vattnet ombord på det enorma fartyget. Där placerades vi i små spiltor och såg inte himlen på länge

och hade ingen möjlighet att få sträcka på benen. Skeppet rullade i den hårda vinden och vi blev rätt omskakade. Till slut hade vi nått vår destination och halades upp och svingades åter över på land. Vi var glada och frustade och gnäggade av glädje när vi åter kände fast mark under fötterna.

Vi märkte snart att det land vi kommit till skiljde sig avsevärt från vårt och att vi var tvungna att utstå en hel del strapatser bortsett från själva stridandet. Men många av männen var så förtjusta i sina hästar att de gjorde allt för att de skulle ha det så bekvämt som möjligt trots snö, väta och ovana förhållanden.

— Men hur var det i strid? Var inte det värre än allt annat?

— Jag vet inte riktigt, sade han. Vi tyckte om att lyssna till ljudet av trumpeterna och att få rycka ut. Ty ibland fick vi otåligt stå i timal och vänta på kommandoorder. Och när de givits brukade vi rycka fram så glatt och ivrigt som om kanonkulor och bajonetter inte existerade. Så länge vi kände att vår ryttare satt stadigt i sadeln och hans trygga hand på betslet var vi inte rädda, inte ens när fruktansvärda projektiler

yrde i luften och exploderade i tusentals småbitar.

Jag och min husbonde deltog i många strider utan att såras. Trots att jag såg hästar skjutas ned, genomborras av bajonetter och sargas av sabelhugg och fast vi lät dem ligga döda på slagfältet eller döende med fruktansvärda smärtor, var jag aldrig rädd. Min husbondes uppmuntrande röst när han manade på sina män invaggade mig i tron att jag inte kunde bli dödad. Jag litade fullkomligt på honom. När han styrde mig var jag beredd att springa rakt emot kanonmynningarna. Jag såg många tappra män falla ur sadeln — dödligt sårade. Jag hörde deras stön och dödsskrin och galopperade över mark, som var hal av blod och tvingades ofta väja för sårade män eller hästar. Inte förrän en hemsk dag kände jag någon fruktan. Den dagen skall jag aldrig glömma.

Här gjorde gamle Captain en paus och drog ett djupt andetag. Jag väntade och han fortsatte,

— Det var en höstmorgon och som vanligt en timme före gryningen var vårt kavalleri berett för dagens arbete med strid eller väntan. Männen stod vid sina hästar och väntade på

order. Medan det ljusnade tycktes uppståndelsen bland officerarna öka och innan dagen grytt hörde vi ljudet av fiendens kanoner.

Då red en av officerarna fram och gav männen order att sitta upp. Ögonblickligen satt varenda man i sadeln och varenda häst väntade på ett ryck i tömmarna eller en tryckning av sin ryttares hälar. Alla var ivriga, men vi var vältränade och bortsett från något enstaka rastlöst kastande med huvudet måste man säga att vi skötte oss väl.

Min käre husbonde och jag stod i främsta ledet och alla satt orörliga och uppmärksamma. Han tog en liten lock i min man som kommit på fel sida och lade den till rätta och strök den med handen och klappade mig på halsen och sade,

— Idag blir det arbetsamt, men vi måste göra vår plikt som vanligt.

Han klappade mig mer än någonsin den morgonen som om han funderade på något. Jag tyckte det var skönt att känna hans hand på min hals och böjde stolt och lyckligt på nacken.

Jag kan inte återge allt som hände den dagen men ska berätta om den sista framryck-

ningen vi gjorde tillsammans tvärs över dalen mitt för fiendens kanoner. Vid det laget var vi vana vid kanondundret, gevärselden och de flygande projektilerna omkring oss. Men aldrig hade jag varit med om så våldsamt skottlossning som den dagen. Vi var omgivna av kulor och kanonsplitter. Många män stupade, många hästar föll och många hästar sprang omkring vettsskrämda utan ryttare och tryckte sig intill sina kamrater och galopperade fram tillsammans med dem.

Hur fruktansvärt det än var var det ingen som stannade eller vände om. Leden tunnades hela tiden ut, men när våra kamrater föll trängde vi ihop oss och galopperade ännu stadigare och snabbare när vi närmade oss kanonerna som var höljda i vit rök. Mynningsflammorna glimmade till genom röken. Min husbonde manade på sina kamrater med lyftad högerarm, när en kula, som snuddade vid mitt huvud, träffade honom. Jag kände hur han ryckte till fast han inte skrek. Jag försökte sakta farten. Sabeln föll ur hans högra hand och tömmen ur hans vänstra och han segnade baklänges ner ur sadeln och föll till marken.

Andra ryttare svepte förbi oss och jag drevs bort från det ställe där han stupat. Jag ville hålla mig vid hans sida och inte lämna honom under de framrusande hästarnas hovar, men förgäves. Nu var jag ensam på slagfältet utan husbonde och vän. Då greps jag plötsligt av fruktan och darrade som aldrig förr. Jag försökte följa de andra hästarna. Men jag slogs undan av soldaternas svärd. I nästa ögonblick tog en soldat, vars häst stupat under honom, tag i mitt betsel och satt upp. Med min nye husbonde gjorde jag ytterligare en attack. Vårt kompani blev grymt besekrat och de överlevande efter den bittra kampen galopperade tillbaka. En del av hästarna var så svårt sårade att de knappt kunde röra sig utan att förlora blod. Andra försökte släpa sig fram på tre ben och somliga kämpade för att resa sig på frambenen då bakbenen var sönderskjutna. Efter striden fördes de sårade in och de döda begravdes.

— Och vad gjorde de med de sårade hästarna? frågade jag. Fick de ligga där och dö?

— Nej, arméns veterinärer gick ut på slagfältet med sina pistoler och sköt alla som var för illa däran. De som bara hade lättare

skador fördes tillbaka och blev omsedda. De flesta som ryckt ut den morgonen kom aldrig tillbaka. I våra stall var det bara en på fyra som återvände. Jag återsåg aldrig min käre husbonde. Jag tror han föll död ner ur sadeln. Jag har aldrig älskat en husbonde så. Jag deltog i strid flera gånger efter och blev bara sårad en gång, men inte allvarligt. När kriget var slut återvände jag till England lika frisk och stark som när jag for ut.

Jag sade att jag hört folk prata om krig som om det vore ett nöje.

— Då tror jag att de aldrig upplevt det, sade han. Visst är det bra när det inte finns någon fiende, när det bara är övning, parad och strid på låtsas. Men när tusentals tappra män och hästar stupar eller blir krymplingar för livet är det en helt annan sak.

— Vet du vad de kämpade om? sade jag.

— Nej, sade han, det är mer än en häst kan förstå. Men fienden måste ha varit hemsk eftersom man åkte den långa vägen över havet för att bekämpa honom.

Jerry Barker

Jag hade aldrig träffat en hyggligare människa än min nye husbonde. Han var lika snäll, god och rättrådig som John Manly. Och ingen kunde förmå sig att bli arg på honom. Han var förtjust i att hitta på små sånger som han nynnade för sig själv. En han tyckte särskilt mycket om lät så här:

Kom far, kom mor

Kom syster, kom bror

Vägen blir lätt att vandra

När vi alla hjälper varandra.

Och det gjorde de. Harry var lika kunnig i stallet som en äldre pojke och alltid villig att göra sitt bästa. Polly och Dolly brukade komma på morgonen och hjälpa till med droskan, borsta och skaka kuddar och putsa fönstren medan Jerry gjorde oss rena ute på stallplanen. Harry polerade seldonen. De skrattade och hade roligt tillsammans och Captain och jag blev på bättre humör än om vi hört hårda ord och förebråelser. De var alltid morgontidiga för

Jerry brukade säga:

*Om du i ottan tiden slösar bort
dagen försvinner alldeles för fort
och aldrig kommer minuterna igen
hur du an jäktar och far, min vän.*

Han tålde inte att folk latade sig och slösade bort tiden. Ingenting retade honom mer än folk som alltid var sent ute och ville att droskhästen skulle drivas fram fort för att ta igen vad de förlorat genom sin lättja.

En dag kom två vilda unga män ut ur en pub i närheten av droskstationen och kallade på Jerry.

— Hör ni. Vi är sent ute. Kör så snabbt ni kan till stationen så vi hinner dit till klockan ett. Ni ska få en extra slant.

— Jag kan köra er i vanlig takt, mina herrar, men ökar inte farten för några extraslantar.

Larrys droska stod intill vår och han slog upp dörren och sade,

— Jag kör er mina herrar. Ta min droska för min häst kommer att springa så ni hinner dit i tid. När han stängde om dem sade han med en

blinkning åt Jerry,

— Det strider mot hans principer att köra snabbare än i långsamt trav.

Så gav han sin häst ett rapp med piskan och satte av så fort han kunde. Jerry klappade mig på halsen,

— Nej, Jack, inte bryr vi oss om att göra nåt sånt för en extra slant, gamle gosse.

Fast Jerry var fast besluten att inte köra hårt för att tillfredsställa slarviga människor höll han alltid en bra fart och hade inget emot att elda på lite ibland om han tyckte det fanns anledning. Jag minns en morgon när vi stod vid droskstationen och väntade på en körning när en ung man som bar på en tung väska, halkade på ett apelsinskal på trottoaren och föll till marken.

Jerry sprang genast fram och lyfte upp honom. Han verkade omtumlad och när de ledde in honom i en affär gick han som om han hade mycket ont. Jerry gick naturligtvis tillbaka till droskstationen, men efter cirka tio minuter ropade affärsinnehavaren på honom och han körde fram till trottoaren.

— Kan ni köra mig till stationen? sade den

unge mannen. Tyvärr har jag blivit försenad på grund av att jag ramlade. Det är hemskt viktigt för mig att inte missa tolvståget. Jag vore mycket tacksam om ni ville köra mig dit i tid och betalar gärna lite extra.

— Jag ska göra mitt bästa, sade Jerry hjärtligt, om ni tror att ni hämtat er tillräckligt.

Mannen såg fruktansvärt blek och sjuk ut.

— Jag måste åka, sade han allvarligt. Var snäll och öppna dörren och låt oss inte låta någon tid gå förlorad.

I nästa sekund befann sig Jerry på kuskbocken och med ett muntert smackande och ett ryck i tömmen som jag väl förstod sade han,

— Seså Jack, min pojke. Sätt fart nu. Vi ska visa hur vi kan köra snabbt, bara vi känner till anledningen.

Det är alltid svårt att komma fort fram i stan mitt på dagen, när gatorna är fulla av fordon. Men vi gjorde så gott vi kunde och när en bra kusk och en bra häst har ett och samma i sinnet är det rent fantastiskt vad de kan åstadkomma. Jag hade en känslig mun — det vill säga jag kunde styras av minsta ryck i tömmen och det är en stor fördel i London bland vagnar,

spårvagnar, kärror och droskor som kryper fram i sakta mak. Bussar som ideligen stannar och tar upp passagerare och tvingar hästen som kommer bakom att stanna eller köra förbi. Man kanske försöker ta sig förbi just som någon annan kommer rusande i den trånga passagen. Det blir kanske stopp och man tvingas stå still i flera minuter tills det rett upp sig. Hela tiden måste man vara beredd att köra fram när det blir en lucka. Om man vill komma snabbt igenom London mitt på dagen fordras det rätt stor vana.

Jerry och jag var vana och ingen kunde överträffa oss när vi en gång fått något i sinnet. Jag var snabb och modig och kunde alltid lita på min kusk. Jerry var både rask och tålmodig på samma gång och kunde lita på sin häst, vilket också var viktigt. Han använde sällan piskan. På hans röst och smackande visste jag när han ville att jag skulle öka tak-ten och på tömmarna vart jag skulle gå. Så någon piska var inte nödvändig.

Gatorna var mycket trafikerade den dagen, men vi körde på i rask takt tills vi kom till Cheapside där det var trafikstockning i tre, fyra

minuter. Den unge mannen stack ut huvudet och sade ängsligt,

— Det är bäst jag går ur och går till fots, annars hinner jag aldrig.

— Jag ska göra mitt bästa, sade Jerry. Jag tror vi hinner. Det kan inte vara stopp så länge till och bagaget är alldeles för tungt för er att bära.

I samma ögonblick började vagnen framför oss att röra sig framåt och sedan lyckades vi komma förbi. Vi slank in och ut så fort vi kunde och hade egendomligt nog inga svårigheter på Londonbron ty alla vagnar och kärror skulle åt samma håll som vi och antagligen med samma tåg. I varje fall rusade vi in på stationen tillsammans med många andra, när klockan visade åtta minuter i tolv.

— Tack gode Gud för att vi hann fram, sade den unge mannen. Och tack ska ni ha. Ni har sparat in mera pengar åt mig än jag kan betala. Ta den här extra slanten.

— Nej, herrn, nej tack. Jag är så glad att vi hann fram i tid, men sinka er inte nu, klockan ringer. Stadsbud! Var snäll och ta den här herrns bagage. Det ska med tolvståget till Dover. Utan

att vänta på svar vände Jerry mig för att bereda plats åt andra vagnar som kom inrusande i sista minuten och körde över på andra sidan tills trängseln var över.

— Oh, så skönt sade han. Stackarn! Jag undrar varför han var så angelägen att hinna med tåget. Jerry pratade ofta för sig själv tillräckligt högt för att jag skulle höra, när vi inte körde.

När Jerry återvände till droskstationen retade de andra honom och skrattade åt honom för att han kört så fort till tåget för att tjäna en extra slant, trots att det stred emot hans principer. De ville veta hur mycket han tjänat.

— Bra mycket mer än jag brukar få, sade han och nickade menande. Det han gav mig kan jag leva på i flera dagar.

— Struntprat, sade en.

— Du är en riktig skojarare, sade en annan. Du lever inte som du lär.

— Hör på, kamrater; sade Jerry. Herrn erbjöd mig en extraslant, men jag avböjde. För mig räckte det att få se hur glad han blev över att hinna till tåget i tid. Och om Jack och jag har lust att springa lite fortare då och då så är det

vår ensak.

— Du kommer aldrig att bli rik, sade Larry.

— Säkerligen inte, sade Jerry, men jag vet inte om jag kommer att bli mindre lycklig för det. Jag har lyssnat till tio Guds bud många gånger, men aldrig hört något som lyder: "Du ska se till att du blir rik". Och det står mycket i Nya Testamentet om rika människor som gör att jag inte gärna vill bli det själv.

— Om du nånsin blir det, sade guvernör Grant och såg sig över axeln, så förtjänar du det, Jerry. Med dina rikedomar kommer inga förbannelser att följa. Vad dig beträffar, Larry, kommer du att dö utfattig. Du ger ut för mycket pengar på piskor.

— Jamen, sade Larry, vad ska man göra när hästen inte vill gå?

— Du har aldrig provat och sett om han klarar sig utan. Din piska är alltid igång som om du hade danssjuka i armen. Och blir inte du utsliten så blir hästen det. Du byter ju hästar ideligen. Vad beror det på? För att du aldrig ger dem vare sig rast eller ro eller uppmuntran.

— Jag har haft otur, sade Larry. Det är hela felet.

— Inte kommer du att få någon tur heller, sade guvernören. Lyckan är rätt noga med vem hon gynnar och föredrar förnuftiga och godhjärtade människor. Det är åtminstone något jag märkt.

Guvernör Grant återgick till sin tidning och de övriga till sina droskor.

Söndagsdroskan

En morgon när Jerry just spänt för mig kom en herre in på gården.

— Kan jag stå till tjänst med något? sade Jerry.

— God morgon, herr Barker, sade herrn. Jag skulle vilja beställa skjuts åt min fru till kyrkan på söndagsmorgnarna. Vi går numera till en annan kyrka och det är lite långt för henne att gå.

— Tack, sade Jerry, men jag har bara en sexdagars licens och kan inte åta mig söndags-skjutsar. Det vore olagligt.

— Jaså, sade mannen. Jag visste inte att det var en sexdagarsdroska. Men det skulle väl inte vara så svårt att ändra licensen. Jag kan se till att ni inte kommer att förlora på det. Faktum är att min fru helst vill att ni ska köra henne.

— Jag skulle gärna göra fru Briggs den tjänsten, men jag hade en sjudagars licens en gång i tiden och det var för arbetsamt både för mig och hästarna. År in och år ut och inte en dags vila. Aldrig få tillbringa en söndag tillsammans med frun och barnen. Aldrig kunna gå i

kyrkan som jag varit van vid innan jag blev kusk. Så de sista fem åren har jag bara haft en sexdagars licens och tycker det är mycket bättre.

— Ja, svarade herr Briggs, det är klart att var och en bör ha ledigt och kunna gå till kyrkan om söndagarna, men jag trodde inte en så kort sträcka gjorde hästen någon skada när det bara var en körning. Ni skulle kunna ha hela eftermiddagen och kvällen för er själv och vi är ju goda kunder som ni vet.

— Ja herrn, det stämmer och jag är tacksam för det och om jag kan göra något för herrn eller frun är jag både stolt och tacksam, men mina söndagar kan jag inte ge upp. Det kan jag verkligen inte. Jag har läst att Gud skapade människan och hästarna och alla andra varelser och att så snart han gjort det inrättade han en vilodag och påbjöd alla att vila på den sjunde dagen. Och jag tror han måste ha förstått att det är hälsosamt. Själv känner jag att det är det och är både starkare och friskare nu när jag har en ledig dag. Hästarna är också fräscha och blir inte lika fort utslitna. Alla sexdagarskuskar säger samma sak och jag har lagt undan mera

pengar i banken än förut. Frun och barnen skulle inte för allt i världen vilja återgå till sjudagarsveckan.

— Då så, sade herrn. Bry er inte om det, herr Barker. Jag ska höra mig för någon annanstans, och så gick han sin väg.

— Vi rår inte för det Jack, sade Jerry till mig. Vi måste ha våra söndagar.

— Polly, ropade han. Polly.

Hon kom genast.

— Vad är det Jerry?

— Jo, älskling, herr Briggs vill att jag ska köra hans fru till kyrkan om söndagsmorgnarna. Jag sade att jag bara hade en sexdagars licens, men han ville att jag skulle skaffa en sjudagars licens på hans bekostnad. Och Polly, du vet att de är goda kunder. Fru Briggs åker ofta ut och handlar i timal eller åker och hälsar på folk och hon betalar oräntligt för sig. Det är inget prutande som med en del andra. Och det är lätt arbete för hästarna, inte som att rusa till tåget med folk som alltid är en kvart försenade och om jag inte går med på det kommer vi antagligen att förlora dem som kunder helt och hållet. Vad säger du, min vän?

— Jag säger, Jerry, sade hon sakta, att om så fru Briggs ger dig en ordentlig slant varenda söndag morgon skulle jag inte vilja att du arbetade sju dagar i veckan igen. Vi vet vad det vill säga att inte ha några lediga söndagar. Men nu vet vi också hur det är att ha dem för oss själva. Tack gode Gud för att du tjänar tillräckligt för att försörja oss fast det ibland är svårt när havre, hö, licens och hyra ska betalas. Men Harry kommer snart att tjäna pengar och jag skulle hellre jobba hårdare än att återgå till den tid då du knappt hann se dina egna barn. Vi kunde aldrig gå i kyrkan tillsammans eller ha en lugn och skön dag. Gud förbjuda att vi skulle tvingas återgå till den tiden. Det är vad jag har att säga, Jerry.

— Och det är precis vad jag sade till herr Briggs, käresta, sade Jerry, och jag tänker stå fast vid mitt beslut. Så oroa dig inte Polly (för hon hade börjat gråta). Jag skulle inte återgå till gamla tider om jag så tjänade dubbelt så mycket. Nu är det bestämt. Ryck upp dig nu så kör jag tillbaka till droskstationen.

Tre veckor hade gått sedan det här samtalet utan att det kommit några beställningar från fru

Briggs. Det var inget annat att göra än att ta de jobb som erbjöds vid droskstationen. Jerry tog åt sig ganska mycket och det var naturligtvis arbetsamt för både häst och kusk. Polly brukade muntra upp honom och säga,

— Det kan ingen hjälpa far:

*Ständigt gör ditt bästa,
Ty då ordnar sig allt för det mesta.*

Det blev snart känt att Jerry förlorat sin bästa kund och varför. De flesta sade att han var dum men några stod på hans sida.

— Om arbetare inte håller på sina lediga söndagar, sade Truman, har de snart inget kvar. Det är varje människas och kreaturs rätt. Vi har en vilodag både enligt Guds och rikets lag. Jag anser att vi bör hålla på den rätten och bevara den åt våra barn.

— Ni som är religiösa kan resonera så, sade Larry, men jag tjänar gärna en extra slant när jag kan. Jag tror inte på Gud och anser inte att religiösa människor är bättre än andra.

— Om de inte är bättre, sade Jerry, är det för att de inte är religiösa. Man kan lika gärna

påstå att vårt rikes lagar är odugliga därför att somliga bryter emot dem. Om en människa ger efter för sitt humör och pratar illa om sin nästa och inte betalar sina skulder är han inte religiös. Jag bryr mig inte om hur ofta han går i kyrkan. Om människor är lurendrejare och falska så blir inte religionen falsk för det. Verklig religion är det bästa och sannaste som finns här i världen. Det enda som kan göra en människa verkligt lycklig och förbättra världen.

— Om religion var något att ha, sade Jones, skulle religiösa människor inte tvinga oss att arbeta på söndagarna, som många av dem gör. Om det inte vore för kyrkan och kyrkobesökarna skulle det knappt löna sig för oss att komma ut på söndagarna. De har sina privilegier som de håller på, men det har inte jag. De får stå till svars för min själ om jag inte hinner rädda den.

Flera av männen applåderade tills Jerry sade,

— Det låter bra, men det duger inte. Var och en måste se till sin egen själ. Man kan inte lägga den framför en annans dörr, som ett föräldralöst barn, och vänta sig att någon ska ta

hand om den. Fattar du inte att om du sätter dig på kuskbocken och väntar på en körning, så tänker de att tar vi inte honom så gör någon annan det. Det är klart de inte tänker särskilt långt, annars skulle de förstå att om de aldrig brydde sig om att försöka få tag i en droska skulle det inte löna sig för dig att sitta där. Men om ni söndagskörare skulle strejka för att få en vilodag, skulle det bli ändring.

— Och vad skulle alla goda människor göra om de inte kunde komma till sin favoritpräst? sade Larry.

— Jag har ingen rätt att säga vad andra ska göra, sade Jerry, men om de inte orkar gå så långt kunde de väl gå till ett närmare ställe. Regnar det kan de ha regnkappor på sig, som de har på vardagarna. Om en sak är riktig kan den genomföras och det som är orätt avstår man från. En god människa finner alltid ett sätt. Det gäller lika mycket för oss kuskar som för kyrkobesökare.

Den gyllene regeln

Två, tre veckor senare, kom vi in på gården rätt sent en kväll och Polly kom springande tvärs över vägen med lyktan (hon brukade alltid komma oss till mötes med den om det inte var alltför vått ute) .

— Det har ordnat sig till det bästa, Jerry. Fru Briggs skickade sin betjänt i eftermiddags och sa att du skulle köra henne i morgon klockan elva. Jag sade, att vi trodde hon anlidade någon annan nuförtiden.

— Ja, sade han, det ligger faktiskt till så att husbonden blev förargad över att herr Barker vägrade komma på söndagarna och han har prövat andra droskor. Men det var något fel på varenda en, en del körde för sakta, en del för fort och frun säger att det finns ingen droska, som är så ren och välputsad som er.

Polly var nästan andfådd och Jerry brast ut i skratt.

— Förr eller senare ordnar det mesta upp sig. Du hade rätt min vän. Det har du nästan alltid. Spring in och gör i ordning maten så ska jag sela av Jack och genast göra det bekvämt

för honom.

Hädanefter beställde fru Briggs Jerrys droska lika ofta som förut, men aldrig på en söndag.

Men en dag hände det sig att vi var tvungna att arbeta på en söndag. Vi hade kommit hem på lördagskvällen allesammans och var mycket trötta och tyckte det var skönt att det var vilodag följande dag. Men därav blev intet.

Söndag morgon gjorde Jerry mig ren ute på gården när Polly kom fram till honom och såg ut som om hon hade något viktigt att säga.

— Vad är det? sade Jerry.

— Jo, min vän, sade hon, stackars Dinah Brown har just fått ett brev om att hennes mor ligger svårt sjuk och att hon måste åka dit omedelbart om hon vill se henne i livet. Hon bor en och en halv mil härifrån, ute på landet och säger att om hon tar tåget har hon ytterligare flera kilometer att gå och så svag som hon är och med babyn som bara är en månad gammal är det naturligtvis otänkbart. Hon vill veta om du skulle kunna köra henne i droskan och lovar att betala hederligt så snart hon har pengar.

— Ja, ja, det ordnar sig alltid. Det var inte pengarna jag tänkte på, utan att vi skulle gå miste om vår söndag. Hästarna är trötta och jag med.

— Det är lika tråkigt för mig, sade Polly, för det känns inte som en riktig söndag utan dig, men du vet att man bör handla mot sin nästa som man själv vill bli behandlad. Och jag vet vad jag skulle önska om min mor låg för döden. Och Jerry, min vän, jag är över-tygad om att det inte är något brott mot sabbaten.

— Polly, du är lika vältalig som prästen och eftersom jag varit i kyrkan tidigt idag kan du gå och säga till Dinah att jag ska vara färdig klockan tio. Men vänta ett tag. Kan du titta in hos slaktarn och be att få låna hans lätta vagn. Jag vet att han aldrig använder den på söndagarna. Det skulle vara mycket lättare för hästen.

Så gick hon och kom snart tillbaka och sade att han gärna fick låna vagnen.

— Fint, sade han. Kan du packa lite bröd och ost åt mig så kommer jag tillbaka i eftermiddag så snart jag kan.

— Jag gör i ordning en köttpaj så äter vi

tidig kvällsmat, sade Polly och gick sin väg.

Det var jag som fick följa med på resan och klockan tio åkte vi med en lätt gigg med höga hjul. Den kändes knappt efter den fyrhjuliga droskan.

Det var en vacker majdag och så snart vi kommit ut ur stan och andades den söta luften, kände doften av ungt gräs och de mjuka landsvägarna under fötterna var det som förr och jag blev snart pigg. Dinahs familj bodde på en liten bondgård intill en äng med många skuggande träd där två kor gick och betade. En ung man bad Jerry ta vagnen med sig till ängen och binda mig i lagården. Han önskade han haft bättre stall att erbjuda.

— Om inte era kor tar illa upp, sade Jerry, vill hästen hellre tillbringa ett par timmar på er sköna äng. Han är lugn och det skulle vara skönt för honom.

— Gärna, svarade den unge mannen. Det bästa vi kan erbjuda står till ert förfogande för att ni varit så snäll mot min syster. Vi ska äta om en timme och jag hoppas ni kommer in fast det är lite upp- och nervänt i huset nu när mor är sjuk.

Jerry tackade vänligt men sade att han hade matsäck med sig.

När jag selats av visste jag inte vilket jag skulle göra först — beta gräs eller rulla runt på rygg, lägga mig ner och vila eller galop-pera över ängen i rena glädjen över att känna mig fri. Jag tog en sak i sänder. Jerry verkade lika lycklig som jag. Han satte sig ner i skuggan av ett träd och lyssnade på fåglarna. Sedan sjöng han själv och läste i sin lilla bruna bok. Sedan vandrade han runt på ängen och ner till en liten bäck där han plockade blommor och hagtorn och band dem samman med murgröna. Han gav mig rejält med havre, som han tagit med sig. Tiden gick alldeles för fort. Jag hade inte varit på en äng sedan jag lämnat stackars Ginger på Herrgården.

Vi åkte hem i sakta mak och Jerrys första ord när vi kom in på gården var,

— Polly, jag har inte gått miste om min söndag i alla fall, för fåglarna sjöng Guds lovsång i varenda buske och jag stämde in och vad Jack beträffar var han som ett ungt föl.

När han gav Dolly blommorna hoppade hon runt av glädje.

Dolly och en verklig gentleman

Vintern kom tidigt med kyla och väta. Det snöade eller regnade nästan varje dag och växlade bara till blåst eller hård frost. Hästarna kände av det. När det är torr kyla räcker det med ett par ordentliga tjocka filter för att hålla värmen men när det är vått blir de snart genomblöta och är inte till någon nytta. En del av kuskarna hade vattenavstötande täcken att lägga på, vilket var bra. Somliga var så fattiga att de varken kunde skydda sig själva eller sina hästar. Många av dem led den vintern. När vi hästar hade arbetat halva dagen fick vi gå till våra torra stall och vila oss. Kusken däremot fick sitta på sin kuskbock ibland så sent som till ett eller två på natten om de väntade på ett sällskap.

När gatorna var hala av frost eller snö var det värst. Att springa en eller två kilometer under såna förhållanden med tung last och halt underlag var värre än att springa en halvmil på bra vägar. Varenda nerv och muskel i kroppen ansträngdes för att man skulle kunna hålla balansen. Rädslan att ramla är dessutom mera

tröttande än något annat. Om vägarna är hemskt dåliga blir skorna slitna, vilket gör oss nervösa.

När vädret var alltför dåligt brukade många av karlarna gå och sätta sig på ett värdshus intill och be någon hålla utkik åt dem. Men de förlorade ofta en körning på det viset och inte kunde de sitta där utan att göra av med pengar som Jerry sade. Han gick aldrig på puben. Det fanns ett kafé intill dit han gick då och då eller också handlade han av en gammal gubbe, som kom till drosk-stationen med muggar med varmt kaffe och pajer. Enligt hans uppfattning fryser man av öl och sprit. Han tyckte att torra kläder, god mat, ett glatt humör och en snäll hustru var det bästa, som kunde hålla en droskkusk varm. Polly skickade alltid med något att äta när han inte kunde komma hem. Ibland såg han lilla Dolly titta fram runt gathörnet för att se om far var vid drosk-stationen. Om hon såg honom sprang hon hem i full fart och kom snart tillbaka med något i en låda eller en korg — lite varm soppa eller pudding som Polly gjort i ordning. Dolly klarade sig fint över gatan där det ofta var trängsel av hästar och vagnar. Hon var en modig liten tös

och kände sig hedrad av att få komma med fars förrätt, som hon kallade det. Hon var en riktig kelgris bland männen på droskstationen och blev alltid hjälpt över gatan av någon om Jerry inte själv hade möjlighet till det.

En kall blåsig dag hade Dolly tagit med sig något varmt åt Jerry i en skål och stod bredvid honom medan han åt. Han hade knappt börjat förrän en herre som kom emot oss i rask takt höll upp sitt paraply. Jerry gjorde honnör till svar, gav skålen åt Dolly och tog av mig min filt. Mannen skyndade sig fram och ropade,

— Nej, nej, ät upp soppan. Jag har rätt bråttom men kan vänta tills ni ätit färdigt och har hjälpt er lilla flicka över till trottoaren på andra sidan. Så satte han sig i droskan och Jerry tackade honom vänligt och kom tillbaka till Dolly.

— Dolly, det där är en verklig gentleman. Han har tid ta hänsyn till en stackars droskkusk och hans lilla flicka.

Jerry åt upp soppan, hjälpte barnet över gatan och körde sedan mannen dit han skulle.

Flera gånger efteråt valde mannen vår droska. Jag tror han var mycket förtjust i hundar och

hästar, ty närhelst vi körde honom hem kom två hundar och mötte honom i dörren. Ibland kom han fram och klappade mig och sade lugnt,

— Den här hästen har en god husbonde och det förtjänar han.

Det var sällsynt att någon brydde sig om hästen. Det hände ibland att damer gjorde det. Den här mannen och ett par andra brukade ge mig en klapp och ett vänligt ord. Men för flertalet skulle det varit som att klappa loket på ett tåg. Den här mannen var inte ung och han gick framåt lutad. Läpparna var smala och hopknipna fast han hade ett vänligt leende. Ögonen var skarpa och det var något över hans käkar och huvudrörelser som gjorde att han såg bestämd ut. Han hade en vänlig och trevlig röst. Vilken häst som helst skulle haft förtroende för den rösten.

En dag tog han och en annan man vår droska. De stannade vid en affär och medan hans vän gick in stod han i dörren. Ett stycke framför oss på andra sidan gatan stod en vagn med två fina hästar framför en vinkällare. Körkarlen var inte där och jag vet inte hur länge de stått där, men de verkade tycka att de väntat

tillräckligt länge och började ge sig av. Innan de hunnit många steg kom körkarlen utspringande och fick tag i dem. Han verkade ilsken över att de flyttat på sig och bestraffade dem brutalt med piskrapp och slag med tömmarna. Han slog dem till och med över huvudet. Vår kund såg alltsammans och gick raskt över gatan och sade i bestämd ton,

— Om ni inte genast slutar med det där ska jag stämma er för att ha övergivit era hästar och för djurplågeri.

Mannen som uppenbarligen hade druckit hävde ur sig en massa okvädningsord men upphörde att slå hästarna och tog tömmarna och steg upp i vagnen. Under tiden hade vår vän lugnt tagit fram en anteckningsbok ur fickan och skrivit ner namn och adress, som stod målat på vagnen.

— Vad ska ni med det till? fråste kusken, när han slog med piskan och satte av.

En nick och ett illmarigt leende var det enda han fick till svar. När han återvände till droskan kom hans vän som skrattade och sade,

— Jag trodde du hade nog bekymmer själv utan att behöva bry dig om andra människors

hästar och tjänstefolk.

Vår vän stod tyst ett ögonblick.

— Vet du varför det står så illa till här i världen?

— Nej, sade den andre.

— Då ska jag tala om det för dig. Det är för att folk bara tänker på sitt och inte bryr sig om att föra de förtrycktas talan. Jag kan aldrig bevittna grymheter utan att göra vad jag kan och mången husbonde har tackat mig för att jag låtit dem veta hur hans hästar blivit behandlade.

— Jag önskar det fanns fler människor som ni, sade Jerry, för de behövs i den här stan.

Efteråt fortsatte vi vår resa och när de steg ur vagnen sade vår vän.

— Min uppfattning är den att om vi blir vittne till grymheter som vi kan förhindra men inte gör det, är vi medskyldiga.

Sjabbige Sam

Jag måste säga att för att vara droskhäst hade jag det ovanligt bra. Min körkarl var min ägare och det låg i hans eget intresse att behandla mig väl och inte slita ut mig. Men det fanns många hästar som tillhörde stora droskägare som hyrde ut dem till sina kuskar. Eftersom kuskarna inte ägde hästarna tänkte de enbart på hur mycket pengar de kunde få ut av dem. För det första för att betala ägaren och sedan till sitt eget uppehälle. Hästarna var de som fick lida värst. Jag förstod inte så mycket av det, men det talades ofta om det på droskstationen och guvernören som var en godhjärtad man och förtjust i hästar sade ifrån om någon häst kom in och såg sliten och illa behandlad ut.

En dag kom en sjaskig kusk med sur uppsyn, som allmänt kallades Sjabbige Sam, in med sin häst som såg fruktansvärt tröttkörd ut och guvernören sade,

— Du och din häst verkar passa bättre på polisstation än här.

Mannen slängde över hästen en trasig filt och vände sig till guvernören och sade:

— Om polisen hade med saken att göra skulle de opponera sig mot husbonden som tar så hutlöst betalt eller mot taxorna, som är så låga. Om en karl måste betala arton shilling om dagen för en droska och två hästar, som många av oss får göra under säsongen och måste tjäna in det innan vi får något över till oss själva, ska jag säga att det är drygt. Nio shilling om dagen för vardera hästen innan man ens börjat tjäna sitt eget uppehälle. Du vet att det är sant och att om hästen inte arbetar får vi svälta och jag och mina barn vet vad det vill säga. Jag har sex ungar och bara en av dem tjänar pengar. Jag arbetar fjorton till sexton timmar om dygnet och har inte haft en ledig söndag på tolv veckor. Skinner ger en aldrig en dag om han kan slippa och om inte jag arbetar hårt så säg någon som gör det. Jag skulle gärna vilja ha en varm rock och en regnkappa, men hur kan man ha råd med det när man har så många munnar att mätta. Jag var tvungen att pantsätta min klocka för en vecka sen för att betala Skinner och den kommer jag aldrig att få återse.

En del av de andra kuskarna stod runt omkring och nickade och höll med honom. Man-

nen fortsatte,

— Ni som har egna hästar och droskor eller har goda husbönder har möjlighet att klara er och att klara er bra. Det har inte jag. Vi får inte ta mer än en halv shilling per kilometer inom en halvmilradie. I morse var jag tvungen att köra en mil och fick bara in tre shilling. Jag fick ingen beställning på hemvägen så det blev två mil för hästen och tre skilling för mig. Sedan fick jag en körning på ett par kilometer och de hade så mycket väskor och lådor att det skulle kunnat inbringa en hel del pengar om de inte stått utanpå. Men ni vet hur folk gör; allt som kan lastas inuti på framsätet ställs in och så tre tunga lådor utanpå. Det blev en halv shilling och så en och en halv för skjutsen. På hemvägen fick jag en körning för en shilling. Det blir inte mycket pengar på så lång sträcka. Hästen måste tjäna ytterligare tre shilling och eftermiddagshästen nio innan jag själv tjänat en styver. Det är klart att det inte alltid är så illa, men du vet att det ofta är det. Jag ska säga att det är som ett slag i ansiktet att få höra att en man inte får slita ut sin häst. När en häst är uttröttad finns det inget annat än piskan som får

honom att gå. Man rår inte för det. Man måste låta frun och barnen gå före hästen. Det borde husbönderna se till. Inte vi. Jag behandlar inte min häst illa med vilja, det kan ingen påstå. Det brister nästan — inte en dags vila, inte en lugn stund med hustrun och barnen. Jag känner mig ofta som en gammal gubbe fastän jag bara är fyrtiofem. Ni vet hur snart en del förnämligt folk är att tro att vi luras och tar för mycket betalt. De står där med sina portmonnärer och räknar slantarna och ser på oss som om vi vore ficktjuvar. Jag önskar att de tvingades sitta på kuskbocken i sexton timmar om dygnet och förtjäna sitt levebröd på det. Då skulle de inte vara så noga om de gav oss lite för mycket eller trängde ihop allt bagaget inne i vagnen. Det finns naturligtvis de som ger oss rejält med dricks då och då, annars skulle vi inte klara oss. Men det kan man inte förlita sig på.

Männen stod omkring honom och höll med och en av dem sade.

— Nog är det hårt och det är inte att undra på om han ger hästen ett rapp för mycket då och då.

Jerry hade inte deltagit i samtalet, men jag

har aldrig sett honom se så ledsen ut. Guvernörn hade stått med bägge händerna i fickorna.. Nu tog han fram näsduken ur hatten och torkade sig i pannan.

— Du har gett mig så jag tiger Sam, sade han, för alltsammans är sant. Jag tänker inte prata om polisen längre. Det var uttrycket i hästens ögon som gjorde mig ledsen. Det är svårt för en människa och svårt för ett djur och vem som ska se till att det blir bättring vet jag inte. Men du kan i alla fall tala om för hästkraken att du tycker det är tråkigt att han ska behöva lida på det här viset. Ibland är ett vänligt ord det enda vi kan ge dem, stackars krakar, och det är fantastiskt hur mycket de förstår.

Några morgnar efter det här samtalet kom en ny man i Sams ställe.

— Vart har Sam tagit vägen? sade någon.

— Han ligger sjuk, svarade mannen. Det hände igår kväll och han kunde knappt ta sig hem. Hans fru skickade en pojke i morse för att tala om att hans far hade hög feber och inte kunde gå ut. Så jag är här istället.

Nästa morgon kom samme man igen.

— Hur står det till med Sam? frågade guvernören.

— Han är borta, sade mannen.

— Vad menar ni med borta? Ni menar väl inte att han är död?

— Han bara slocknade, sade den andre. Han dog klockan fyra i morse. Hela dagen igår höll han på och yrade om Skinner och att han inte hade några lediga söndagar. "Jag har aldrig haft en ledig söndag", var hans sista ord.

Ingen sade något på en stund och sedan sade guvernören:

— Jag ska säga er något kamrater. Låt detta bli en varning för oss.

Stackars Ginger

En dag när vår droska och flera andra väntade utanför en av parkerna där en orkester spelade, körde en skamfilad gammal droska fram: ställde sig i bredd med oss. Hästen var gammal och utsliten och kastanjebrun till färgen med vanskött päls och mager så att revbenen syntes. Den knäade och var mycket ostadig på frambenen. Hon tuggade på lite hö. En hötapp blåste iväg och den stackars kraken sträckte ut sin långa magra hals för att ta upp den. Sedan vände den sig om efter mer. Det var något trööstlöst i den skumma blicken som jag inte kunde låta bli att lägga märke till. När jag stod där och funderade på var jag sett den där hästen förut såg hon direkt på mig och sade,

— Är det du, Beauty?

Det var Ginger! Men så förändrad. Den vackra böjda och glansiga nacken var nu rak och matt och insjunken och de raka fina benen var svullna och lederna vanställda av för hårt arbete. Ansiktet som en gång varit så fullt av liv hade ett uttryck av lidande och att döma av hur

ofta hon hostade och den tunga andningen hade hon besvär med lungorna.

Våra körkarlar stod tillsammans ett litet stycke bort och jag gick fram ett par steg till henne så att vi kunde ta oss en liten pratstund. Det var en sorglig historia hon hade att berätta. Efter tolv månaders vila på Herrgården ansågs hon arbetsför igen och såldes till en herre. Hon trivdes bra ett litet tag men efter en ovanligt lång galopp en dag kände hon av sviterna efter sin överansträngning och efter att ha fått vila upp sig och blivit omsedd av en veterinär såldes hon åter. På det här sättet bytte hon ägare flera gånger och sjönk allt djupare för var gång.

— Och till sist, sade hon, köptes jag av en man som har ett antal droskor och hästar, som han hyr ut. Du ser ut att ha det bra och det gläder mig, men jag kan inte beskriva hur hemskt jag haft det. När de upptäckte min svaghet sade de att jag inte var värd vad de givit för mig och att jag måste användas till sista droppen. Och det är det de håller på med nu, piskar och sliter ut mig utan en tanke på hur jag lider. De har betalat för mig och måste få valuta för pengarna, säger de. Mannen som hyr mig nu

får betala rätt mycket till ägaren och måste få ut pengarna av mig. Så är det vecka ut och vecka in utan en ledig söndag.

— Du brukade ju stå på dig om du blev illa behandlad, sade jag.

— Ja, sade hon. Det var förr det. Det tjänar inget till för människan är starkast och om de är grymma och känslolösa finns det inget vi kan göra åt det utom att uthärda till slutet. Jag önskar slutet var här. Jag har sett döda hästar och är säker på att de inte lider. Jag önskar jag finge falla död ner under arbetet och slippa skickas till slakthuset.

Jag var mycket ledsen och lade nosen intill hennes, men kunde inte säga något till tröst. Jag tror hon var glad att se mig, för hon sade att jag var den enda vän hon haft.

Just då kom hennes kusk och med ett ryck i tömmarna backade han ut med henne och körde sin väg och jag kände mig verkligen ledsen.

En kort tid därefter körde en kärra lastad med en död häst förbi vår droskstation. Huvudet hängde utanför och blodet droppade från den livlösa tungan. Det var en fruktansvärd syn. Det var en kastanjebrun häst med lång, mager

hals. Jag såg en vit rand i pannan och tror det var Ginger. Jag hoppas det för då skulle hennes lidande vara över. Om människorna vore barmhärtiga skulle de skjuta oss innan vi behövde lida så.

Slaktarn

Jag fick se en hel del elände bland Londons droskhästar och mycket av det kunde ha förhindrats med lite sunt förnuft. Vi hästar drar oss inte för att arbeta hårt om vi blir väl behandlade. Och jag är säker på att det finns många som körs av rätt fattiga människor som lever ett lyckligare liv än jag gjorde när jag drog grevinnans landå med mitt silverbeslagna seldon och fick bra mat.

Jag blev illa till mods när jag såg hur de små ponnyhästarna behandlades och hur de fick streta med sin tunga last eller vackla under hårda slag av grymma och ouppfostrade pojkar.

En gång såg jag en liten grå ponny med tjock man och vackert huvud som liknade Merrylegs så mycket att hade jag inte haft betsel på skulle jag ha gnäggat åt honom. Han drog en tung kärra så gott han kunde medan en rå sälle slog honom med en piska och ryckte våldsamt i hans lilla mun. Kunde det vara Merrylegs? Det liknade honom på pricken. Men kyrkoherden skulle ju inte få sälja honom och

jag tror heller inte han skulle göra det. Men den här kunde ha varit en lika snäll liten häst och haft det lika bra när han var ung.

Jag märkte ofta hur fort slaktarns hästar tvingades springa men förstod inte varför. Inte förrän en dag när jag var tvungen att vänta ett tag utanför ett ställe. Det låg en slaktarbutik intill och när vi stod där kom en slaktarkärra ilande i full fart. Hästen var varm och utmattad. Han hängde med huvudet och flämtade och benen darrade så hemskt att det syntes hur hårt han blivit körd. Pojken hoppade av kärran och tog korgen, när husbonden kom ut ur butiken. Han såg mycket förargad ut. Efter att ha tittat på hästen vände han sig ilsket till pojken,

— Hur många gånger ska jag behöva säga till dig att inte köra på det här sättet. Du förstörde den förra hästen och nu tänker du förstöra den här på samma sätt. Om det inte var för att du var min son skulle jag avskeda dig omedelbart. Det är en skam att få en häst körd till affären i det tillståndet. Du skulle kunna bli tagen av polisen för det. Och blir du det så kom inte till mig för att be om borgen, för jag har tjatat på dig tillräckligt länge. Du får klara dig

själv.

Under den här utskällningen hade pojken stått bredvid trumpen och sur, men när hans far pratat färdigt utbrast han argt, att det inte var hans fel och att han inte tänkte påta sig skulden. Han bara handlade enligt order.

— Du säger alltid till mig att skynda mig när jag åker hem till folk som ska ha en fårfiol till middag. Sedan måste jag vara tillbaka om en kvart. En kock har glömt att beställa nötstek. Så måste jag åka och hämta den och vara tillbaka omedelbart annars får han matmor på sig. Och en annan säger att de fått oväntade gäster och genast måste få kotletter hemskickade och en fru beställer aldrig middagsmaten förrän lunchköttet kommer. Det är inget annat än att skynda, skynda hela tiden. Om herrskapsfolket tänkte lite mer i förväg på vad de vill ha och beställde sitt kött dagen innan skulle det inte behöva bli några såna här uppträden.

— Jag önskar vid Gud att de kunde göra det, sade slaktarn. Det skulle bespara mig en massa jäkt och jag kunde tillfredsställa kunderna bättre om jag visste på förhand vad de

ville ha, men vad lönar det sig att prata, vem tänker på vad som passar slaktarn eller hans häst. Ta in honom och se om honom och se till att han inte behöver gå ut mer idag och om det kommer några fler beställningar får du själv gå dit med det i korgen.

Men alla pojkar är inte grymma. Jag har sett såna som är lika förtjusta i sin ponny eller åsna som om det vore deras älsklingshund. Och de små varelserna har arbetat lika glatt och villigt för sina unga körkarlar som jag gör för Jerry. Det kanske är hårt ibland men en vänlig hand och en vänlig röst underlättar.

Det fanns en ung springpojke som brukade komma till vår gata med grönsaker och potatis. Han hade en gammal ponny som inte var särskilt vacker men det var den piggaste och gladaste lilla varelse jag nånsin sett och det var roligt att se hur förtjusta de båda var i varandra. Ponnyn följde sin husbonde som en hund och när han spändes för kärran travade han iväg utan vare sig piska eller uppmaning och skramlade iväg nerför gatan lika glatt som om han kommit från drottningens stall. Jerry tyckte om pojken och kallade honom prins Charlie för

han sade att han skulle bli en riktig kung på kuskbocken en dag.

Det fanns en gammal gubbe också som brukade köra en liten kolkärra. Han var sliten och svart av koldamm. Han och hans gamla häst brukade komma lunkande tillsammans som två gamla kamrater, som förstod varandra väl. Hästen stannade av sig själv vid de dörrar där folk brukade köpa kol. Han brukade ha ena örat vänt mot husbonden. Gubbens rop hördes på långt håll. Polly köpte kol av honom och var mycket vänlig mot honom och Jerry sade att det var en fröjd att se hur bra en häst kunde trivas hos en fattig människa.

Valet

När vi kom in på gården en eftermiddag kom Polly ut.

— Jerry, det har varit en herre här och bett att du skulle rösta på honom. Han ville hyra din droska för valet. Han kommer tillbaka för att få besked.

— Polly, du kan säga att min droska är upptagen på annat håll. Jag har ingen lust att få den fullklistrad med en massa affischer och att låta Captain och Jack rusa omkring mellan olika värdshus för att plocka upp druckna röstare, tycker jag vore en förolämpning mot hästarna. Nej, det går jag inte med på.

— Jag antar att du tänker rösta på honom. Han sade, att han representerade din politiska åskådning.

— Det stämmer i viss mån, men jag tänker inte rösta på honom, Polly. Du vet vad han sysslar med.

— Ja.

— En man som gör sig rik på ett sådant sätt kan vara bra i vissa avseenden, men är blind för sånt som arbetare strävar efter. Jag har inte

samvete att skicka honom till riksdagen och stifta lagar. Jag vågar påstå att han kommer att bli förargad men var och en måste få göra det han anser bäst.

På morgonen före valet när Jerry spände för mig kom Dolly in på gården och snyftade och grät. Hennes lilla blå klänning och vita förkläde var alldeles nerstänkta.

— Vad är det Dolly?

— De dumma pojkarna, snyftade hon, har stänkt ner mig och kallat mig vid en massa öknamn.

— Det stämmer far, sade Harry som sprang in och såg mycket arg ut. Men jag gav dem så de inte törs göra om det i första taget. En hop fegisar är vad de är.

Jerry gav flickan en kyss och sade,

— Spring till mor, älskling och tala om för henne att jag tycker det är bäst du stannar hemma idag och hjälper henne. Han vände sig allvarligt till Harry,

— Min pojke, jag hoppas du alltid kommer att försvara din syster och ge dem som förolämpar henne ett ordentligt kok stryk — så ska det vara. Men tänk på att jag inte tänker låta

min familj bli inblandad i politik. Till och med kvinnor och barn är beredda att ställa till bråk och tala för ett parti trots att inte en på tio vet vad det handlar om.

— Men far, jag trodde vårt parti stod för frihet.

— Min pojke, frihet har inget med partitillhörighet att göra. Den enda frihet du får ut av de där partivärvarna är friheten att få bli berusad på andras bekostnad, friheten att få skjuts till valurnan i en smutsig gammal droska, friheten att ropa skällsord åt alla som inte visar att de tillhör samma parti.

— Du skojar, pappa.

— Nej, Harry. Jag menar allvar och jag skäms över att se hur folk som borde veta bättre uppträder som de gör. Ett val är en allvarlig sak. Det borde det åtminstone vara. Var och en borde rösta efter sitt samvete och låta sin nästa göra sammalunda.

En vän i nöden

Till slut var det valdag. Det fanns ingen brist på arbete för Jerry och mig. Först kom en stöddig andfådd herre med resväska. Han ville åka till station. Sedan fick vi en beställning av ett sällskap som ville ha skjuts till Regents Park. Därefter blev vi hejdade på en liten sidogata där en blyg liten dam bad om skjuts till banken. Där skulle vi stanna och köra henne tillbaka igen. Just som vi satt av henne kom en rödbrusig herre andfått springande med en näve papper och innan Jerry hann stiga ner hade han öppnat dörren och hoppat in och skrikit "polisstationen, fort!" Så vi åkte dit med honom. Efter ytterligare ett par körningar återvände vi till droskstationen. det fanns inte en droska där. Jerry satte på mig foderpåsen,

— Vi måste passa på att äta när vi kan såna här dagar. Mumsa på du Jack och ta vara på tiden, gamle gosse.

Jag upptäckte att jag fått rejält med krossad havre blandat med lite kli. Det var kalasmat även i vanliga fall, men särskilt uppfriskande

då. Jerry var så omtänksam och snäll — vilken häst skulle inte göra sitt bästa för en sån husbonde. Han tog fram en köttpaj som Polly bakat och började äta den där han stod intill mig.

Det var stor trängsel på gatorna och droskorna med de olika kandidaternas partifärger ilade omkring som om liv och lem inte betydde något. Vi såg två människor som blivit påkörda den dagen. Den ena var en kvinna. Hästarna hade det inte lätt, stackarna. Men väljarna inne i vagnarna brydde sig inte om det. Många var berusade och hurrade genom fönstren när droskor med samma partisympatisörer for förbi. Det var det första val jag varit med om och jag har ingen lust att vara med om fler fast jag hört att det går mera städad till nuförtiden.

Jerry hade inte ätit många tuggor förrän en stackars ung kvinna kom utmed gatan bärande på ett barn. Hon tittade åt än det ena, än det andra hållet och verkade alldeles förvirrad. Hon gick fram till Jerry och bad honom beskriva vägen till St Thomas sjukhus. Hon hade kommit från landet samma morgon i en marknads-

kärra sade hon. Hon visste inte om att det var val och kände inte till London. Hon hade fått tid på sjukhuset åt sin lille pojke. Barnet jämrade sig svagt.

— Stackars liten, sade hon. Han har rätt ont. Han är fyra år gammal och kan inte gå än. Men doktorn sade att om jag kunde få honom till sjukhuset kanske han kan bli frisk. Kan herrn säga hur långt det är dit. Och åt vilket håll det ligger?

— Men frun kan inte gå till fots i den här trängseln, sade Jerry. Det är en halvmil dit och barnet är tungt.

— Ja, det är han, men jag är stark och om jag bara visste vägen tror jag jag ska kunna ta mig dit på något sätt. Var snäll och tala om hur man kommer dit.

— Ni klarar det inte, sade Jerry. Ni kan bli påkörd och barnet överkört. Nej, ta och stig in i droskan så ska jag köra frun till sjukhuset. Ser inte frun att det kommer att bli regn?

— Nej herrn, nej det kan jag inte göra. Jag har bara pengar så det räcker till hemresan. Var snäll och tala om vägen.

— Hör nu på frun, sade Jerry. Jag har hus-

tru och barn därhemma och vet hur en far känner det. Stig nu in i droskan så ska jag köra er dit gratis. Jag skulle skämmas om jag lät en kvinna och ett sjukt barn ta en sån risk.

— Gud välsigne er, sade kvinnan och brast i gråt.

— Seså upp med hakan nu så ska jag köra er dit. Kom ska jag hjälpa er in.

När Jerry skulle öppna dörren kom två män med bandrosetter i hatt och knapphål springande och kallade på Jerrys droska.

— Upptaget, ropade Jerry, men en av männen trängde sig förbi kvinnan och hoppade in i droskan följd av den andre. Jerry såg strängt på dem som en polis,

— Den här droskan är redan upptagen, av damen här, mina herrar.

— Damen! sade den ene. Hon kan väl vänta. Vi har viktiga saker att uträtta. Förresten så var vi först. Det är vår rättighet och vi tänker sitta kvar. Ett illmarigt leende spred sig över Jerrys ansikte när han stängde dörren om dem.

— Varsågoda mina herrar och stanna så länge det passar. Jag kan vänta medan ni vilar er. Och så vände han ryggen åt dem och gick

fram till den unga kvinnan som stod bredvid mig,

— De går snart, sade han och skrattade. Oroa er inte, kära frun.

Och de gick snart. När de fattade Jerrys knep steg de ur och kallade honom för allt möjligt och låtsades ta hans nummer för att stämma honom. Efter det här lilla avbrottet var vi snart på väg sjukhuset och höll oss så mycket som möjligt till smågatorna. Jerry ringde på stora klockan och hjälpte ut kvinnan.

— Tusen tack, sade hon. Jag skulle aldrig klarat mig hit ensam.

— Det var ingenting att tacka för. Jag hoppas ert lilla barn snart blir bättre.

Han såg henne gå in genom dörren och sade lugnt för sig själv,

— Allt vad i gören mot en av dessa mina minsta ... Han klappade mig på halsen vilket var hans sätt att visa att han var nöjd med något.

Det regnade nu riktigt ordentligt och just som vi lämnade sjukhuset öppnades dörren igen och portvakten ropade på oss. Vi stannade och en dam kom nerför trappan. Jerry tycktes genast

känna igen henne. Hon drog undan slöjan och sade,

— Barker! Jeremiah Barker! Är det verkligen ni? Ni kommer som en vän i nöden. Det är svårt att få tag i en droska i den här delen av London idag.

— Jag är stolt över att kunna göra frun en tjänst och riktigt glad att jag råkade befinna mig här. Vart kan jag köra frun?

— Till Paddingtonstationen och om vi har god tid på oss måste ni berätta för mig om Mary och barnen.

Vi kom till stationen i god tid och eftersom vi stod i skydd för regnet pratade damen en god stund med Jerry. Jag förstod att hon varit Pollys matmor och efter att ha ställt en massa frågor om hur Polly hade det sade hon,

— Hur är det att vara droskkusk på vintern? Jag vet att Mary var rätt orolig för er i fjol.

— Ja frun, det var hon. Jag hade svår hosta, som jag inte blev av med förrän långt in på den varma årstiden. När jag är tvungen att vara ute sent oroar hon sig rätt mycket. Frun förstår att man får lov att ge sig ut alla tider på dygnet och i alla väder och det är inte bra för hälsan. Men

jag mår rätt bra nu och skulle tycka det var tomt utan några hästar att sköta om. Jag är uppfödd med dem och kan tyvärr inget annat.

— Men herr Barker, sade hon, det vore hemskt synd om ni skulle riskera hälsan i det här arbetet, inte bara för er egen skull utan även för Marys och barnens. Det finns många ställen där det behövs kuskar eller duktiga stallknektar. Och om ni nånsin funderar på att ge upp droskarbetet så låt mig få reda på det.

Hon hälsade till Mary och lade något i handen på honom och sade,

— Här är en slant till barnen. Mary vet bäst vad som behövs.

Jerry tackade henne och verkade mycket glad. Så åkte vi från stationen och kom slutligen hem. Jag var åtminstone trött.

Gamle Captain och hans efterträdare

Captain och jag var goda vänner. Han var en förnäm gammal häst och ett trevligt sällskap. Jag trodde aldrig han skulle behöva lämna sitt hem och gå utför men hans tur kom också. Så här gick det till. Jag var inte där själv men fick höra alltsammans. Han och Jerry hade kört ett sällskap till Centralstationen via Londonbron och befann sig någonstans mellan bron och monumentet när Jerry såg en tom bryggarevagn komma dragen av två kraftiga hästar. Körkarlen slog hästarna med sin väldiga piska. Kärran var lätt och hästarna satte av i vild fart. Mannen förlorade herraväldet över dem. Gatan var full av trafik och en ung flicka blev påkörd. I nästa ögonblick kom de rusande i riktning mot vår droska. Båda hjulen slets av och droskas välte. Captain drogs ner, skaklarna splittrades och en rände in i sidan på honom. Jerry kastades ur, men fick bara blåmärken. Ingen kunde fatta hur han klarade sig, och själv sade han att det var ett under. När de fick upp stackars Captain

visade det sig att han var ganska illa därn. Jerry ledde försiktigt hem honom och det var en sorglig syn. Hans vita päls var nedblodad och det blödde ur sidan och skuldran. Det kom fram att körkarlen varit mycket berusad och han fick böta. Bryggaren var tvungen att betala vår husbonde skadestånd. Men ingen kunde betala skadestånd till gamle Captain.

Veterinären och Jerry gjorde vad de kunde för att lindra smärtan och sköta om honom. Droskan fick lov att lagas och jag kom inte ut på flera dagar och Jerry tjänade ingenting. Första gången vi kom till droskstationen efter olyckan kom guvernören fram för att höra hur det var med Captain.

— Han kommer aldrig att bli helt återställd, sade Jerry, åtminstone inte för den här sortens arbete. Det sade veterinären i morse. Han säger att han kanske kan dra kärror och liknande. Dra kärror! Jag har sett hur det gått för hästar som haft sånt arbete i London. Jag önskar alla fyllon blev satta på sinnessjukhus i stället för att ställa till olyckor för nyktra människor. Om de bröt sina egna ben och körde sönder sina egna vagnar och förstörde sina egna hästar skulle det

vara deras ensak och de kunde gärna få hållas. Men det verkar som om det alltid är de oskyldiga som får lida. Och sedan pratar de om skadestånd! Skadorna går inte att mäta i pengar. Tänk på allt besvär och all förlorad arbetstid, för att inte tala om förlusten av en fin häst som är som en gammal god vän — det är rena rama nonsens att prata om skadestånd. Om det finns någon djävul jag skulle vilja se försvinna i ett bottenlöst träsk så är det dryckesdjävulen.

— Hör du Jerry, sade guvernören, nu trampar du allt mig på tårna. Jag är inte lika skötsam som du. Jag skäms och önskar jag kunde vara det.

— Jamen, sade Jerry, varför avhåller du dig inte från det då. Du är för god för att låta dig förslavas av något sånt.

— Jag är en idiot, Jerry, men jag försökte en gång i två dar och trodde jag skulle dö. Hur lyckades du?

— Jag jobbade hårt med det i flera veckor. Jag var aldrig riktigt berusad, men märkte att jag inte var herre över mig själv och när begäret kom var det svårt att säga nej. Jag insåg att en av oss måste ge vika — dryckesdjävulen eller

Jerry Barker. Jag bestämde mig för att det inte skulle bli Jerry Barker. Gud ska veta att det var en kamp och jag behövde all den hjälp jag kunde få. Det var inte förrän jag försökte bryta vanan som jag insåg hur stark den var. Men Polly ansträngde sig så att se till att jag fick god mat och när begäret kom tog jag en kopp kaffe eller en pepparmyntskaramell eller läste lite i min bok och det hjälpte. Ibland var jag tvungen att upprepa för mig själv, "Sluta dricka annars förlorar du din själ. Sluta dricka annars krossar du Pollys hjärta". Men tack vare den gode Guden och min kära hustru bröts mina bojor och jag har inte smakat en droppe på tio år och har ingen längtan efter det.

— Jag skulle gärna vilja försöka, sade Grant, för det är hemskt att inte vara herre över sig själv.

— Gör det guvernören, du kommer aldrig att ångra dig och tänk vad det skulle hjälpa en del andra karlar på vår station om de såg att du klarade dig utan. Jag vet att det finns ett par, tre som gärna skulle vilja hålla sig borta från ölstugan om de kunde.

Först verkade Captain repa sig men han var

mycket gammal och det var bara hans enastående kondition och Jerrys omsorger som hållit igång honom som droskhäst så länge. Nu försämrades han raskt. Veterinären sade att han kanske skulle kunna bli så pass återställd att det gick att få några pund för honom, men Jerry vägrade att sälja en gammal trotjänare till hårt arbete och misär. Han tyckte en kula genom hjärtat vore det mest barmhärtiga för honom så att han slapp lida längre. Ty han visste inte var han skulle kunna hitta en snäll husbonde åt honom för återstoden av han liv.

Dagen efter att detta blivit bestämt tog de mig till smedjan för att få nya skor. När jag återvände var Captain borta. Jag och familjen tog det mycket hårt.

Nu var Jerry tvungen att se sig om efter en ny häst och fick snart höra talas om en genom en bekant som var stallknekt på en herrgård. Det var en värdefull ung häst. Men han hade skenat och krockat med en annan vagn, kastat ut sin husbonde och blivit så illa tilltygad att han inte längre passade i en adelsmans stall. Kusken fick order om att se sig om och sälja honom bäst han kunde.

— Jag tycker om hästar med lite gry i, sade Jerry, bara de inte är elaka eller förstörda i munnen.

— Det finns inte en gnutta elakhet i honom, sade mannen. Han är känslig i munnen och jag tror själv det var orsaken till olyckan. Han hade nämligen inte fått någon motion på länge. Det var dåligt väder och han var yster och vild när han äntligen fick komma ut. Kusken selade på honom hårt med stuptygel och remmar. Jag är övertygad om att det var det som gjorde hästen galen eftersom han är så känslig i munnen och så livlig.

— Mycket troligt, sade Jerry. Jag ska komma och titta på honom.

Nästa dag kom Hotspur — för så hette han — till oss. Det var en fin brun häst utan ett enda vitt hår, lika hög som Captain, med ett mycket vackert huvud. Han var bara fem år gammal. Jag hälsade vänligt och artigt men ställde inga frågor. Första natten var han mycket rastlös. Istället för att lägga sig ner stod han och ryckte i grimskäftet och sparkade mot krubban så att jag inte kunde sova. Men dagen därpå kom han in lugn efter att ha dragit droskan i fem, sex

timmar. Jerry klappade honom och pratade med honom en hel del och mycket snart förstod de varandra och Jerry sade att med ett lätt betsel och mycket att göra skulle han bli snäll som ett lamm. Hans förre ägare hade förlorat en hundrapundsfavorit, men droskkusken hade fått en fin, stark häst istället.

Hotspur tyckte det var lite förnedrande att bli droskhäst och gillade inte att stå vid droskstationen. Men vid slutet av veckan bekände han att det uppvägdes av att få ha huvudet fritt och slippa bli söndersliten i munnen. När allt kom omkring var arbetet inte lika förnedrande som att få svansen uppbunden. Han anpassade sig faktiskt riktigt bra och Jerry tyckte mycket om honom.

Jerrys nyår

Jul och nyår är glada tider för somliga, men för droskkuskar och deras hästar är det ingen ledighet, men däremot inkomstbringande. Det ges så många fester och baler och så många nöjesställen är öppna att det är mycket att göra och ofta blir det sent. Ibland måste kusk och häst vänta i timtal i regn eller frost, skakande av köld, medan de glada människorna därinne dansar till musiken. Jag undrar om de vackra kvinnorna nånsin tänker på den trötte kusken som sitter på sin bock och hans tålmodiga häst som står där tills benen blir styva av köld.

Jag fick det mesta av kvällsarbetet på min lott eftersom jag var van vid att stå och vänta och Jerry var också mera rädd för att Hotspur skulle bli förkyld. Vi hade mycket sena körningar under julhelgen och Jerry hade svår hosta. Men hur sena vi än var satt Poldy uppe och väntade på honom. Hon kom och mötte honom med lyktan och såg orolig och bekymrad ut.

På nyårsaftonskvällen var vi tvungna att köra två herrar till ett hus i West End. Vi satte

av dem klockan nio och blev tillsagda att komma tillbaka klockan elva.

— Men, sade den ene, eftersom vi ska spela kort kanske ni får vänta några minuter. Men kom i tid.

Klockan elva stod vi vid dörren ty Jerry var alltid punktlig. Klockan slog varje kvart, en, två, tre och sedan tolv, men dörren öppnades inte.

Det hade varit växlande vind med en del regnskurar under dagen, men dessa hade nu övergått i snöblandat regn. Det var mycket kallt och det fanns ingenstans att söka skydd. Jerry steg ner från kuskbocken och kom och drog ner en av mina filter över halsen på mig. Han gick lite fram och tillbaka och stampade och gjorde en åkarbrasa. Men det satte igång hostan, så han öppnade dörren till droskan och satte sig på golvet med fötterna på trottoaren och fick på så sätt lite skydd. Klockan fortsatte att slå en gång i kvarten utan att någon kom. Halv ett ringde han på och frågade betjänter om de verkligen ville ha skjuts den kvällen.

— Visst vill de ha skjuts, sade mannen. Åk inte härifrån. De är snart färdiga.

Jerry satte sig ner igen. Han var så hes att jag knappt uppfattade vad han sade.

Kvart över ett öppnades dörren och de två herrarna kom ut. De gick in i droskan utan ett ord och sade åt Jerry vart han skulle köra. Det var tre kilometer dit. Jag hade förlorat känslan i benen på grund av kylan och trodde jag skulle snubbla. När männen steg ur bad de inte om ursäkt för att de låtit oss vänta så länge utan var förargade över priset. Men eftersom Jerry aldrig tog mer betalt än som var befogat tog han heller aldrig mindre och de var tvungna att betala för de två timmarna och en kvarts väntetid. Men det var hårt förtjänta pengar för Jerry.

Så kom vi äntligen hem. Han kunde knappt tala och hostade hemskt. Polly ställde inga frågor utan öppnade dörren och höll lyktan åt honom.

— Kan inte jag göra något? sade hon.

— Jo, ge Jack något varmt och gör sedan i ordning lite soppa åt mig. Han sade det med en hes viskning. Han kunde knappt andas men torkade av mig som vanligt och gick till och med upp på höskullen och hämtade lite extra halm åt mig att ligga på. Polly gav mig lite

varmt kli som gjorde gott och sedan låste de dörren.

Det dröjde länge nästa morgon innan någon kom. Det var Harry. Han gjorde oss rena och gav oss mat och sopade stallet och lade tillbaka halmen som om det var söndag. Han var mycket tyst och varken visslade eller sjöng. Vid middagstid kom han tillbaka igen och gav oss mat och vatten. Den här gången följde Dolly med honom. Hon grät och jag förstod av deras samtal att Jerry var svårt sjuk och att doktorn sagt att det var mycket kritiskt. Två dagar gick och det var en orolig stämning inne i huset. Vi såg bara till Harry och ibland Dolly. Jag tror hon kom för att få lite sällskap, för Polly var ständigt vid Jerrys sida och han behövde tyst och lugnt omkring sig.

På tredje dagen när Harry var i stallet knackade det på dörren och in kom guvernör Grant.

— Jag ville inte gå in i huset, sade han, men ville höra hur det står till med din far.

— Han är mycket illa däran, sade Harry. Värre kunde det inte vara. Han har lunginflammation. Doktorn tror att det kommer att svänga

åt ena eller andra hållet i natt.

— Det var illa, mycket illa, sade Grant och skakade på huvudet. Jag känner två stycken som dog av det i förra veckan. Det tar död på dem med en gång. Men så länge det finns liv finns det hopp, så vi får försöka hålla humöret uppe.

— Ja, sade Harry, och doktorn sade att far hade större chans än de flesta eftersom han inte dricker. Han sade att igår var febern så hög att om han hade varit drinkare skulle han strukit med en gång. Men han tycks tro att han kommer att klara sig. Tror inte ni det herr Grant?

Guvernören såg fundersam ut.

— Om det finnes en lag som säger att hyggliga människor bör klara sig igenom sånt här är jag övertygad om att han kommer att göra det. Han är den hyggligaste människa jag känner.

Tidigt nästa morgon var han där igen.

— Nå? sade han.

— Far är bättre, sade Harry. Mor hoppas han klarar sig.

— Tack gode Gud för det! sade guvernören.

Och nu måste du se till att han håller sig varm och tar det lugnt vilket för tanken till hästarna. Det bara bra för Jack att få vila sig i ett par veckor. Du kan ta ut honom och låta honom sträcka på benen ute på gatan ibland. Men den där unge hästen kommer snart att bli vild om han inte får tillräckligt att göra och kan bli besvärlig. Och när han sedan kommer ut kan det ske en olycka.

— Det är han redan, sade Harry. Jag har snålat in på hans havreranson, men han är så full av energi att jag inte vet vad jag ska ta mig till med honom.

— Där ser du, sade Grant. Säg till din mor att om hon går med på det ska jag komma varenda dag tills något blivit ordnat, och ta ut honom och låta honom arbeta. Jag ska ge din mor hälften av förtjänsten så blir det till mat åt hästen. Jag vet att din far är med i en bra sjukkassa men det täcker inte utgifterna för hästfoder och de behöver ordentligt med mat hela tiden. Jag kommer vid middagstiden så får jag höra vad hon säger-

Och utan att vänta på Harrys tack var han försvunnen.

Jag tror han måste ha varit och talat med Polly på middan för han och Harry kom tillsammans till stallet och selade på Hotspur och tog ut honom.

Guvernören kom i en vecka och hämtade Hotspur och när Harry tackade honom eller sade att han var hygglig, skrattade han bara bort det och sade att det bara var bra för hans hästar att få vila sig lite, något som de inte kunde göra annars.

Jerry frisknade till sakta men säkert, men doktorn sade att om han ville få leva ett långt liv fick han inte återgå till droskkörning. Barnen diskuterade mycket sinsemellan om vad far och mor skulle ta sig till och hur de skulle kunna hjälpa dem med att tjäna pengar.

En eftermiddag leddes Hotspur in och var mycket våt och smutsig.

— Det är bara slask på gatorna, sade guvernören. Du kan värma upp dig med att torka och göra honom ren, min pojke.

— Ska ske, guvernören, sade Harry. Jag ska se till att det blir ordentligt gjort. Jag har gått i lära hos min far.

— Jag önskar alla pojkar finge lära sig så

mycket som du, sade guvernören.

Medan Harry tvättade av smutsen från Hotspurs ben och kropp kom Dolly in och såg ut att ha något viktigt att tala om.

— Vem är det som bor i Fairstowe, Harry? Mor fick brev därifrån och verkade så glad och sprang upp till far med det.

— Vet du inte det? Det är ju där fru Fowler bor — mors före detta matmor — damen far träffade förra sommaren som skickade med en slant till oss..

— Jaså fru Fowler. Javisst vet jag vem det är. Jag undrar vad hon skriver till mor om.

— Mor skrev till henne i förra veckan, sade Harry. Du vet att hon sade till far att om han nånsin slutade med att köra droska ville hon veta det. Jag undrar vad hon säger. Spring in och hör efter, Dolly.

Harry fortsatte att skrubba Hotspur som vilken van stallknekt som helst. Efter ett par minuter kom Dolly indansande i stallet.

— Oh, Harry, aldrig har det hänt något underbarare. Fru Fowler säger att vi får komma och bo hos henne allihopa. Det finns en stuga som blivit ledig som skulle passa oss precis —

med trädgård, hönshus, äppleträd och allting! Hennes kusk ska sluta till våren och hon vill att far ska efterträda honom. Det finns flera välbärgade familjer i grannskapet där du kan få jobb i trädgården eller stallet eller som betjäntpojke. Det finns en bra skola åt mig. Mor skrattar och gråter om vartannat och far ser så lycklig ut.

— Det var ovanligt goda nyheter, sade Harry, och precis i rättan tid skulle jag vilja säga. Det kommer att passa både far och mor. Men inte tänker jag bli någon page med åtsittande kläder och rader av knappar. Jag tänker bli stalldräng eller trädgårdsmästarlärling.

Det bestämdes genast att så snart Jerry var tillräckligt frisk skulle de flytta till landet och att droskan och hästarna skulle säljas så snart som möjligt. Det var inga roliga nyheter för mig, för jag var inte så ung längre och kunde inte hoppas på något bättre ställe. Sedan jag lämnade Birtwick hade jag aldrig trivts så bra som hos min käre husbonde Jerry. Men tre års arbete som droskhäst även under de bästa förhållanden tar på krafterna och jag kände att

jag inte längre var lika stark som förut.

Grant sade genast att han ville överta Hotspur. Och det fanns karlar vid droskstationen som skulle köpt mig. Men Jerry sade att jag inte fick arbeta som droskhäst hos vem som helst och guvernören lovade att söka reda på ett ställe åt mig där jag skulle få det bra.

Dagen för avresan kom. Jerry hade ännu inte fått lov att gå ut och jag återsåg honom aldrig efter den där nyårsaftonen. Polly och barnen kom för att ta farväl av mig.

— Stackars gamle Jack, käre gamle Jack. Jag önskar vi kunde ta dig med, sade hon och lade handen på min man och ansiktet tätt intill min hals och kysste mig. Dolly grät och kysste mig också. Harry klappade mig länge, men sade ingenting. Men han verkade mycket ledsen och så fördes jag bort till mitt nya ställe.

Jakes och damen

Jag såldes till en spannmålshandlare och bagare som Jerry kände. Hos honom trodde han jag skulle få bra mat och inte alltför hårt arbete. Först hade han rätt och om min husbonde alltid varit närvarande tror jag inte jag skulle blivit för tungt lastad. Men det fanns en förman där som alltid skyndade på och hetsade alla. Ofta när jag var fullastad beordrade han ytterligare något att lastas på. Min körkarl, Jakes, sade att det var mer än jag borde ha, men den andre fick alltid sin vilja fram. Han tyckte inte det var någon idé att gå två gånger när det räckte med en och tänkte bara på affärerna. Liksom de andra körkarlarna hade Jakes alltid stuptygeln hårt åtspänd, vilket hindrade mig från att dra ordentligt och när jag varit där i tre, fyra månader märkte jag att det tagit på mina krafter.

— En dag var jag tyngre lastad än vanligt och det var delvis uppförsbacke på vägen. Jag satte till alla mina krafter men kom inte någon vart. Detta tyckte inte körkarlen om och han

gav mig hårda rapp med piskan.

— Gå på din latmask, sade han, annars ska jag minsann se till att du gör det.

Jag försökte åter dra igång det tunga lasset och kämpade på ett stycke. Han fortsatte att piska mig och jag kämpade framåt igen. Piskrappen gjorde ont. Det gjorde lika ont inombords som i mina stackars sidor. Att straffas och få ovet när man gör sitt bästa känns hårt. När han för tredje gången lät piskan vina över mig, kom en dam snabbt fram till honom och sade med vänlig men bestämd röst,

— Var snäll och piska inte den snälla gamla hästen mer. Jag är säker på att han gör sitt allra bästa och detta är verkligen en brant backe.

— Om han inte kan få upp det här lasset får han anstränga sig lite mera, frun, sade Jakes.

— Men det är väl ett hemskt tungt lass, sade hon.

— Jovisst, alldeles för tungt, sade han. Men det är inte mitt fel.

Förmannen kom precis som vi skulle ge oss av och ville lasta på ytterligare hundrafemti kilo för att slippa åka två gånger och jag var tvungen att ta mig fram så gott det gick. Han

höjde åter piskan, när damen sade,

— Var snäll och sluta. Jag tror jag kan hjälpa er.

Mannen skrattade.

— Ni förstår, sade hon, han har inte en chans. Han kan inte använda hela sin styrka när huvudet är uppstramat med den där stuptygeln. Om ni tar av den är jag säker nå att han kommer att dra bättre. Försök med det, sade hon bevekande. Det skulle göra mig mycket glad.

— Ja, ja, sade Jakes med ett kort skratt. Allt för att göra en dam till lags. Hur långt ner önskar frun.

— Ända ner. Låt honom ha huvudet helt fritt.

Tygeln togs av och jag lade genast ned huvudet till knäna. Vad skönt det var. Jag kastade med det flera gånger för att bli av med värken i nacken.

— Stackars krake. Det var det du ville, sade hon och klappade mig med sin vänliga hand. Säg några uppmuntrande ord till honom också så tror jag det ska gå ännu bättre, sade hon.

Jakes tog tömmen och sade:

— Kör igång, Beauty.

Jag böjde ner huvudet och satte till alla krafter. Lasset flyttade sig och jag drog det sakta uppför backen och stannade sedan för att hämta andan.

Damen hade gått längs trottoaren och kom nu ut på gatan. Hon klappade mig på halsen som jag inte blivit klappad på länge.

— Ni ser att han ville bara han fick en chans. Jag är säker på att det är en fin häst och jag vågar påstå att han sett bättre dagar. Ni sätter väl inte på den där stuptygeln igen, sade hon, för karln var just på väg att spänna fast den.

— Frun, jag kan inte förneka att det hjälpte när han fick ha huvudet fritt i uppførsbacken och det ska jag komma ihåg till en annan gång. Tack ska frun ha. Men om han far omkring utan stuptygel skulle jag bli till allmänt åtlöje bland körkarlarna. Det är modernt förstår frun.

— Är det inte bättre att lansera ett nytt mode än att följa ett gammalt? sade hon. Det finns många herrar som slutat använda stuptygel. Våra hästar har inte haft det på femton år och arbetar utan att slita ut sig. Förresten,

tillade hon, har vi inte rätt att plåga några av Guds skapade varelser utan anledning. De kan inte tala om för oss vad de känner, men de lider inte mindre för att de inte har förmåga att uttrycka sig. Men jag ska inte uppehålla er längre. Tack för att ni följde mitt råd. Jag tror ni kommer att inse att det är bra mycket bättre än piskan. Adjö då.

Efter ytterligare en klapp på min hals gick hon med lätta steg över gatan och jag återsåg henne aldrig.

— Det var en verklig dam, sade Jakes för sig själv, det är jag säker på. Hon var lika artig mot mig som om jag varit en fin herre och jag ska följa hennes råd åtminstone i uppförsbackarna.

Och i rättvisans namn måste jag säga att han släppte ut remmen flera hål och hädanefter alltid lät mig ha huvudet fritt i uppförsbackarna. Men de tunga lassen fortsatte. God mat och ordentlig vila håller krafterna uppe när man har mycket att göra men ingen häst orkar med att lastas för hårt. Jag blev så nedgången av den anledningen att en yngre häst fick överta.

Jag led också av annat. Jag hade hört hästar

tala om de men själv aldrig upplevt det förut, nämligen ett dåligt upplyst stall. Det fanns bara ett mycket litet fönster på ena sidan av stallet och där var följaktligen nästan mörkt. Bortsett från den negativa inverkan detta hade på mitt humör försämrades min syn och när jag fördes ut ur mörkret ut i det skarpa dagsljuset gjorde det ont i ögonen. Jag snubblade flera gånger över tröskeln och kunde knappt se vart jag gick. Om jag stannat där längre tror jag jag skulle blivit halvblind. Det skulle ha varit ett förskräckligt öde, ty jag har hört att en helblind häst är bättre att köra än en halvblind eftersom de ofta blir skygga. Hur som helst klarade jag mig utan bestående synskador och såldes till en åkerifirma.

Hårda tider

Jag ska aldrig glömma min nye husbonde. Han hade svarta ögon och krokig näsa. Munnen var full av tänder som på en bulldogg och rösten kärv som ljudet av vagnshjul över en grusväg. Han hette Nicholas Skinner och jag tror det var samme man som stackars Sam arbetat för. Jag har hört folk säga att man inte tror något förrän man ser det. Men jag skulle vilja uttrycka det så att man inte tror det förrän man känner det. Ty trots att jag varit med om en hel del visste jag inte förrän nu hur hemsk en droskhästs tillvaro kunde vara. Skinner hade dåliga droskor och dåliga kuskar. Han lät männen slita hårt och männen lät hästarna slita hårt. På det här stället hade vi inga lediga söndagar, och det var mitt i sommaren.

Ibland på söndagmorgnarna hände det att ett sällskap uppsluppna, unga män hyrde en droska för hela dagen. Det kunde vara fyra stycken inne i droskan och en bredvid kusken och jag var tvungen att dra den två, tre mil ut på landet och tillbaka igen. Aldrig att det föll någon in att gå ur och gå till fots uppför en backe hur brant

den än var —annat än om kusken var rädd för att jag inte skulle klara det. Ibland var jag så trött och febrig och utmattad att jag knappt kunde röra min mat. Vad jag längtade efter den goda klibblandning Jerry brukade ge mig på lördagskvällarna när det var varmt ute. Det svalkade så skönt.

Min körkarl var lika hård som sin husbonde. Han hade en hemsk piska med knutar i änden som han lät vira både under buken och huvudet på mig så att blodet rann. Såna förödmjukelser kändes fruktansvärda, men jag gjorde ändå så gott jag kunde och stretade aldrig emot, ty som stackars Ginger sagt tjänade det inget till eftersom människan ändå är starkast.

Mitt liv var nu så eländigt att jag liksom Ginger önskade att jag fick falla död ner under arbetet och bli kvitt mitt lidande. En dag var det nära att min önskan blev uppfylld. Jag kom till droskstationen prick klockan åtta på morgonen och hade arbetat en hel del när vi fick en beställning till järnvägsstationen. Ett tåg väntades in strax därefter så min kusk stannade längst bak bland droskorna utanför i hopp om att få en körning på återresan. Det var ett

mycket fullsatt tåg och alla droskorna blev snart upptagna och det blev vår tur. Det var ett sällskap på fyra personer: en högljudd skrytsam man med en dam, en liten pojke och en ung flicka och ganska mycket bagage. Damen och pojken steg in i droskan och medan mannen ordnade med bagaget kom flickan och tittade på mig.

— Pappa, sade hon, jag tror inte den här hästen kan ta både oss och allt bagage så långt. Han är så svag och utsliten. Titta på honom.

— Det är inget fel på honom, fröken, sade kusken. Han är stark nog.

Stadsbudet som släpade på de tunga lårarna föreslog att de skulle ta ytterligare en droska eftersom de hade så mycket bagage.

— Klarar hästen det eller inte? sade mannen.

— Visst gör han det. Lägg på bagaget bara. Han kan ta mer än det, sade kusken och hjälpte till att hala upp en låda som var så tung att jag kände hur fjädringen bågnade.

— Pappa, pappa ta en droska till, sade den lilla flickan bevekande. Jag vet att vi gör orätt. Det är grymt.

— Nonsens, Grace, stig genast in och bråka inte på det viset. Det skulle just se ut om man var tvungen att inspektera varenda droskhäst innan man hyrde den — karln vet naturligtvis bäst själv. Se så, stig in nu och håll tungan i styr.

Min snälla vän var tvungen att lyda. Och den ena lådan efter den andra drogs upp och lastades på droskan eller placerades bredvid kusken. Till slut när vi var klara med det vanliga rycket i tömmarna och piskrappet körde han ut från station. Det var ett tungt lass och jag hade varken fått mat eller vila sedan morgonen. Men jag gjorde mitt bästa som jag brukar, trots grym och orättvis behandling.

Det gick skapligt tills vi kom till en backe. Där blev den tunga lasten och mitt utmattade tillstånd för mycket. Jag kämpade på — påmanad av ständiga ryck i tömmarna och slag med piskan när jag plötsligt — jag vet inte hur det gick till — halkade och föll hårt till marken på ena sidan. Det kraftiga fallet gjorde att jag knappt kunde andas och jag låg alldeles stilla. Jag orkade inte röra mig och trodde jag skulle dö. Det blev en hel del oväsen kring mig och

jag hörde högljudda, ilska röster och hur bagaget lastades av. Jag tyckte jag hörde den ljuva, medlidsamma stämman säga,

— Stackars häst. Det är vårt fel.

Någon kom och lossade på huvudlaget och spände från mig från vagnen.

— Han är död, sade någon. Han kommer aldrig att resa sig mera.

Jag flämtade bara till då och då. De hällde över mig lite kallt vatten och hällde i mig läskande dryck. Jag vet inte hur länge jag låg där men jag kvicknade till så småningom och en vänlig man klappade mig och försökte få mig att resa på mig. Efter att ha fått lite mer att dricka reste jag mig stapplande och leddes försiktigt bort till ett intill-liggande stall. Här fick jag lite varm välling som jag tacksamt drack. På kvällen hade jag hämtat mig tillräckligt för att ledas tillbaka till Skinners stall. Där tror jag de gjorde vad de kunde för mig. Morgonen därpå kom Skinner med en veterinär för att undersöka mig.

— Det är mer en fråga om överansträngning än om sjukdom och om han finge komma ut på grönbete på ett halvår skulle han kunna bli

arbetsduglig igen. Men för tillfället finns det inte ett uns styrka kvar i honom.

— Då får vi ta honom härifrån, sade Skinner. Jag har inga beteshagar för sjuka hästar — han kanske aldrig blir bra. Sådant går inte ihop med affärer. Min princip är att låta dem arbeta så länge de orkar och sedan sälja dem för högsta möjliga pris till slaktarn eller vem som vill ha dem.

— Om han hade andningssvårigheter, sade veterinären, vore det bästa att göra av med honom direkt, men det har han inte. Det ska bli hästmarknad om tio dagar. Om ni låter honom vila och äta upp sig kanske han piggnar till så ni får mer än mer än för skinnet i alla fall.

Skinner följde hans råd, visserligen motvilligt tror jag, men han gav order om att jag skulle få bra mat och skötas om ordentligt. Stallknekten lydde hans order villigare än hans husbonde givit dem.

Tio dagars fullständig vila, massor av god havre, hö, kli blandat med kokt linfrö gjorde mer för att förbättra min kondition än något annat. Jag började tycka att livet var värt att leva. På tolfte dagen efter olyckan fördes jag till

marknaden några kilometer utanför London. Jag tyckte att jag inte kunde få det sämre än jag hade det, så jag höll upp huvudet och hoppades på det bästa.

Willie

På den här marknaden befann jag mig naturligtvis bland de gamla utslitna hästarna — en del var halta, andra hade fel på luftrören, somliga var gamla och en del tycker jag det skulle ha varit barmhärtigast att skjuta.

Köparna och säljarna såg inte mycket bättre ut än de stackars hästkrakarna som de köpslog om. Det var fattiga gubbar som försökte få en häst eller ponny för en billig penning till att dra lite ved eller kol. Och där fanns fattiga människor som försökte sälja en utsliten häst för ett par pund hellre än att förlora genom att behöva avliva den. En del var tärda av fattigdom och svåra tider. Men där fanns andra som jag skulle använt mina sista krafter till att tjäna. Fattiga och luggslitna men snälla, humana och med förtroendeingivande röster. Där fanns en gammal gubbe som blev förtjust i mig och jag i honom, men jag var inte tillräckligt stark. Det var en nervpressande dag. Jag lade märke till en man som kom från den bättre delen av marknaden och som såg ut som en lantbrukare och hade en liten pojke med sig.

Han var bredaxlad men litet kutryggig, med ett vänligt rödbrusigt ansikte, iklädd en bredbrättad hatt. När han kom fram till mig och mina kamrater stod han stilla och såg medlidsamt på oss. Jag såg hur hans blick föll på mig. Jag hade fortfarande vacker man och svans vilket hjälpte upp mitt utseende. Jag spetsade öronen och såg på honom.

— Willie, där är en häst som sett bättre dagar.

— Stackarn, sade pojken. Tror du han varit vagnshäst en gång i tiden, farfar?

— Säkert, pojken min, sade bonden och kom närmare. Han kan ha varit något fint i sin ungdom. Se på hans näsborrar och öron och formen på hals och skuldror. Han är av fin ras.

Han sträckte fram handen och gav mig en vänlig klapp på halsen. Jag lade fram nosen som svar på hans vänlighet. Pojken klappade mig i ansiktet.

— Stackarn, titta farfar, hur bra han förstår när man är vänlig. Kan du inte köpa honom och göra honom ung på nytt som du gjorde med Ladybird?

— Min lille vän, jag kan inte göra alla

hästar unga på nytt. Förresten var Ladybird inte så gammal fast hon var sliten och vanskött.

— Men farfar, jag tror inte den här är så gammal. Se på hans man och svans. Du kan väl se honom i munnen. Trots att han är så mager är ögonen inte insjunkna som på en del gamla hästar.

Den gamle herrn skrattade.

— Du är lika hästgalen som din farfar.

— Men titta honom i munnen, farfar, och fråga om priset. Jag är säker på att han kan bli som ung på nytt i våra beteshagar.

Mannen som kommit för att sälja mig sade,

— Den unge herrn förstår sig tydligen på hästar. Faktum är att den här hästen blivit överansträngd av droskkörning. Han är inte gammal och jag hörde veterinären säga att sex månaders grönbete skulle göra honom gott. Jag har skött honom de senaste tio dagarna och ett tacksammare, trevligare djur har jag aldrig stött på. Det skulle löna sig för herrn att ge fem pund för honom och ge honom en chans. Jag kan slå vad om att han blir värd tjugo nästa år.

Den gamle herrn skrattade och den lille pojken såg ivrig ut.

— Farfar sade du inte att du fick fem pund mer än du trodde för fölet. Köper du den här är det som om du fick honom gratis.

Bonden kände sakta på mina ben som var svullna och överansträngda. Han tittade mig i munnen,

— Tretton, fjorton år skulle jag gissa. Låt honom gå en sväng är ni snäll.

Jag böjde på min magra hals, lyfte lite på svansen och sträckte så gott jag kunde på mina stela ben.

— Hur långt ner är ni villig att gå? frågade bonden när jag kom tillbaka.

— Fem pund, herrn. Det är det lägsta min husbonde går med på.

— Det är lite riskabelt. sade den gamle herrn och skakade på huvudet samtidigt som han sakta drog fram plånboken. Har ni mera att uträtta här? sade han och räknade pengarna i sin hand.

— Nej, herrn. Jag kan leda honom till värdshuset om ni vill.

— Gör det. Jag är just på väg dit.

De ledde bort mig. Pojken kunde knappt styra sin glädje och den gamle herrn tycktes

nästan lika glad. Jag fick rejält med mat i värdshuset och blev sedan försiktigt hemriden.

Herr Thoroughgood, för så hette min nye välgörare, gav order om att jag skulle få hö och havre var morgon och kväll och springa omkring i hagen under dagen. Han gav Willie i uppdrag att ha uppsikt över mig.

Pojken var stolt över sitt uppdrag och tog allvarligt på det. Det gick inte en dag utan att han kom och hälsade på mig. Ibland kallade han på mig och gav mig en morot eller någon annan godsak och stod ibland bredvid medan jag åt min havre. Han hade alltid vänliga ord och smekningar i beredskap och jag blev naturligtvis förtjust i honom. Han kallade mig för sin gamle kompis eftersom jag brukade komma fram till honom om han kom in i hagen och följa honom vart han gick. Ibland tog han med sig sin farfar som alltid inspekterade mina ben noga.

— Han tar sig så pass snabbt, Willie, och till våren kommer vi nog att få se en förändring till det bättre.

Vilan, den goda maten, det mjuka gräset och den lätta motionen började snart återspeglas i

min hälsa och mitt humör. Jag hade ärvt min mors goda fysik och hade aldrig blivit överansträngd som ung så jag hade bättre chans än de flesta hästar, som fått arbeta innan de var tillräckligt starka. Under vintern blev mina ben så pass mycket bättre att jag började känna mig riktigt ung på nytt. Våren kom och en marsdag bestämde bonden att jag skulle spännas för den lätta vagnen. Det tyckte jag var roligt och han och Willie körde med mig några kilometer. Nu var mina ben inte längre stela och det gick lätt.

— Han blir bara yngre Willie. Vi måste ge honom lite att göra nu så kommer han bli lika fin som Ladybird till midsommar. Han är fin i munnen och tar jämna steg. Bättre kunde det inte vara.

— O farfar, vad glad jag är att du köpte honom!

— Det är jag också min vän, men det är mer tack vare dig än mig. Nu måste vi söka efter en plats åt honom där de värdesätter honom.

Mitt sista hem

En dag den sommaren gjorde stallknekten mig ren och selade på mig med sån omsorg att jag förstod att det var något i görningen. Han ryktade mig extra noga, borstade hovarna och till och med kammade pannluggen. Jag tror seldonen putsats extra ordentligt också. Willie verkade både orolig och glad på samma gång när han steg upp i schäsen tillsammans med sin farfar.

— Om damerna vill ha honom, sade den gamle herrn, kommer det att passa både dem och honom. Vi kan inte göra mer än ett försök.

Några kilometer utanför byn kom vi till en söt, låg stuga med gräsmatta och buskar på framsidan och en liten gång fram till dörren. Willie ringde på dörrklockan och undrade, om fröken Blomfield eller fröken Ellen var hemma. Jodå det var de. Och medan Willie stannade hos mig gick herr Thoroughgood in i huset. Efter cirka tio minuter återvände han följd av tre damer. Den ena var lång och blek och insvept i en vit sjal. Hon stödde sig på en yngre dam med

mörka ögon och ett glatt ansikte. Den tredje var mycket ståtlig. Det var fröken Blomfield. De kom och tittade på mig allesammans och ställde frågor.

Den yngre damen — fröken Ellen — blev genast mycket förtjust i mig. Hon sade att hon var övertygad om att hon skulle tycka om mig. Jag hade ett så vänligt ansikte. Den långa, bleka damen sade att hon alltid skulle känna sig rädd för att bli dragen av en häst som en gång haft ett svårt fall. Jag skulle ju kunna falla igen och gjorde jag det skulle hon aldrig komma över skräcken.

— Det är många förstklassiga hästar, sade herr Thoroughgood, som fått sina knän stötta på grund av körkarlens slarv. De kan inte själva lastas för det och vad jag kan förstå ligger det till så i det här fallet. Men jag vill naturligtvis inte påverka er. Om ni önskar kan ni få ha honom på prov så får er körkarl se vad han tycker om honom.

— Vi har alltid fått så goda råd av er rörande hästar sade den ståtliga damen, att jag litar på era rekommendationer och om min syster Lavinia inte har något emot det

accepterar jag gärna ert erbjudande om att få ha honom på prov.

Det blev bestämt att jag skulle hämtas följande dag.

På morgonen kom en elegant ung man och hämtade mig. Först såg han nöjd ut. Men när han såg mina knän sade han besviket,

— Inte trodde jag herrn hade rekommenderat en så skamfilad häst åt fröknarna.

— Det är inte utseendet som är det avgörande, sade min husbonde. Ni tar ju honom bara på prov och jag är säker på att ni kommer att bli belåten med honom, unge man. Är han inte att lita på så skicka bara tillbaka honom igen.

Jag leddes hem, placerades i ett bekvämt stall, fick mat och blev lämnad ensam. Följande dag, när min stallknekt gjorde mig ren sade han,

— Det ser precis ut som stjärnan Black Beauty hade. Han är lika hög också. Jag undrar var han är nu?

När han kom till det ställe där jag blivit åderlåten — där det var en liten knuta i skinnet — ryckte han nästan till och började undersöka mig noga och prata för sig själv.

— Vit stjärna i pannan, en vit högerfot och den lilla knutan på halsen. Sedan tittade han på ett ställe mitt på min rygg.

— Så sant som jag lever, har han inte en liten vit fläck där som John brukade kallade "Svartens lilla slant". Det *måste* vara Black Beauty! Nej men Beauty, Beauty. Känner du igen mig? Lille Joe Green, som nästan tog död på dig?

Och så började han klappa mig som om han var överlycklig. Jag kan inte påstå att jag kände igen honom, för nu var han en ståtlig ung man med svarta polisonger och basröst, men jag var övertygad om att han kände igen mig och att det var Joe Green och jag var mycket glad. Jag lade nosen intill honom och försökte säga att vi var goda vänner. Aldrig har jag sett en människa bli så glad.

— Ta dig på prov! Det behövs minsann inte! Jag undrar vad det är för en odåga som förstört dina knän, gamle Beauty. Du måste ha blivit illa behandlad någonstans. Men inte ska någon kunna klandra mig om du inte får det bra här hos oss. Jag önskar John Manly var här och kunde se dig nu.

På eftermiddagen spändes jag för en låg lätt vagn och kördes fram till ytterdörren. Fröken Ellen skulle ta en provtur med mig, och Joe följde med. Jag märkte snart att hon var en god kusk och hon verkade nöjd med min gång. Jag hörde hur Joe berättade för henne om mig och att han var säker på att jag var godsägare Gordons Black Beauty.

När vi återvände kom de andra systrarna ut för att se hur jag skött mig. Hon talade om för dem vad hon just fått höra och sade,

— Jag ska då verkligen skriva till fru Gordon och tala om för henne att hennes favorithäst kommit till oss. Vad glad hon ska bli!

Hädanefter körde de mig dagligen i ungefär en vecka och eftersom jag verkade vara pålitlig vågade sig fröken Lavinis äntligen ut i den lilla vagnen. Därefter blev det bestämt att de skulle behålla mig och kalla mig vid mitt gamla namn, Black Beauty.

Nu har jag bott på det här trivsamma stället i ett helt år. Joe är den bäste och snällaste stallknekt man kan tänka sig och jag känner hur mina krafter börjar komma tillbaka. Herr

Thoroughgood sade till Joe häromdagen:

— Hos er kommer han att bli minst tjugu år gammal.

Willie pratar med mig så ofta han kan och behandlar mig som sin särskilda vän. Fröknarna har lovat att jag aldrig ska bli såld, så jag har inget att frukta. Här slutar min berättelse. Mina bekymmer är över och jag har fått ett hem. Och ofta innan jag hunnit bli riktigt vaken inbillar jag mig att jag fortfarande befinner mig i fruktträdgården på Birtwick och står tillsammans med mina vänner under äppelträden.

Tillägg om denna bok

Black Beauty ("Vackre Svarten"), som först utkom 1877 är en av de mest lästa ungdomsböckerna genom tiderna, såld i omkring 50 miljoner exemplar. Ändå var den ursprungligen inte tänkt som en ungdomsbok utan riktade sig till stallknektar, kuskar och stallpojkar med syftet att få dem att bli snällare mot de hästar de hade hand om.

Boken skildrar förhållandena på den engelska landsbygden och i London under 1800-talets andra hälft, alltså för omkring 150 år sedan.

Anna Sewell växte upp i en fattig familj, som ofta flyttade. Hon älskade djur och lärde sig tidigt rida. På sin 14-årsdag drabbades hon av en olycka, halkade och bröt fotanklarnas så illa att hon aldrig mer kunde gå riktigt. Föräldrarna köpte henne en ponny och en vagn.

Anna gifte sig aldrig men blev förtjust i den yngre brodern Philips barn och tog kärleksfullt hand om dem då deras mor hade dött.

Då hon var 50 blev Anna svårt sjuk. Brodern hade en mähr vid namn Bess, som var en

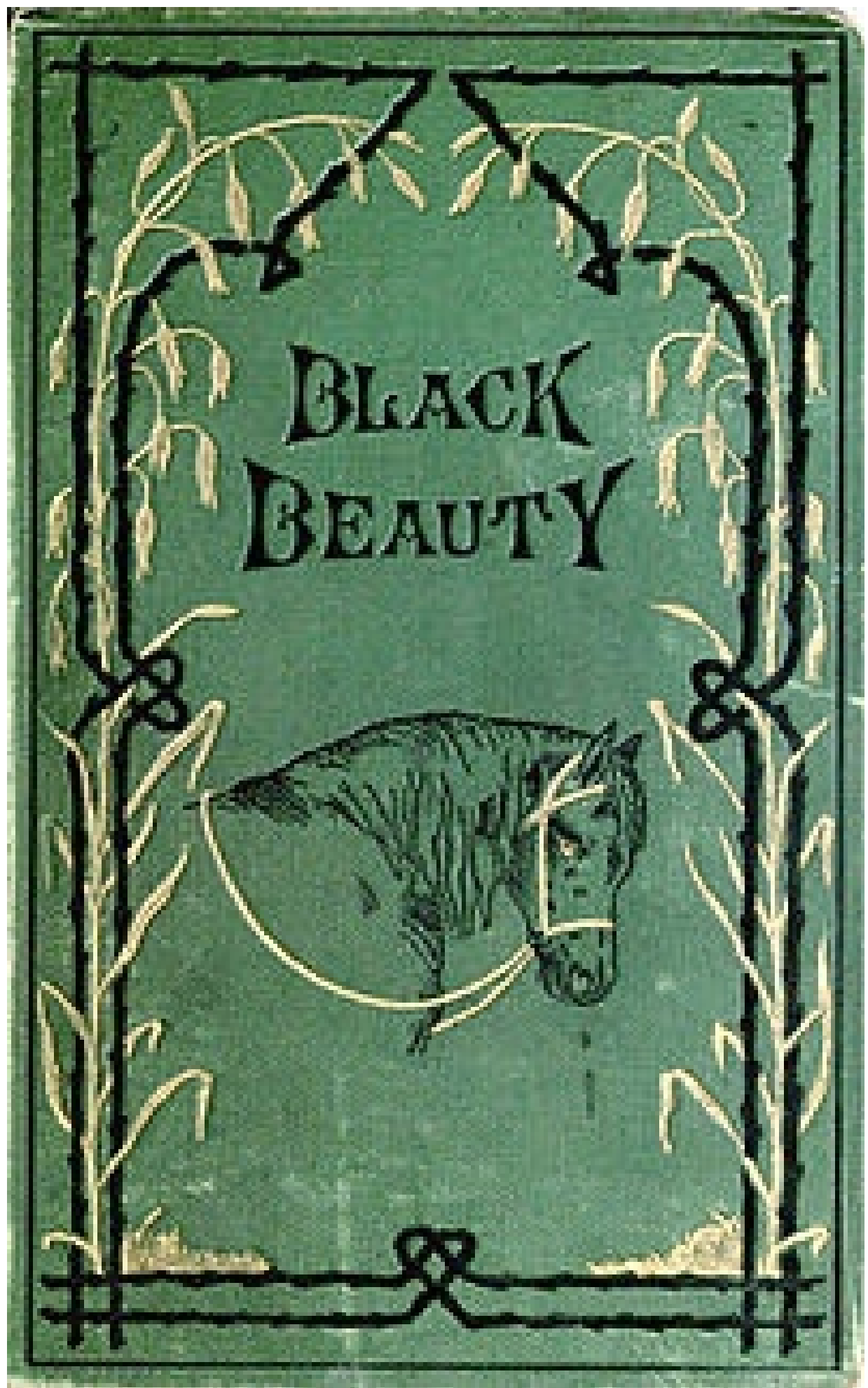
av landets snabbaste travhästar men också arbetade som vagnshäst, och det var förmodligen Bess som gav henne idén att skriva en bok. Bess står modell för Black Beauty och hennes egen grå ponny för Merryleg.

Det tog sju år för Anna att skriva boken, som hon dikterade för sin mor, ofta bara ett par meningar i taget eftersom hon var så sjuk. Ibland skrev hon på papperslappar, som modern sedan tydde. Anna dog tre månader efter det boken var färdigskriven. Den hade stor betydelse i kampen mot grymhet mot djur och bruket av stuptygel, som vållade hästarna stort lidande, upphörde snart.

Se också Författarlistan.

Anna Sewell

Originalupplagan